(כן הגיה הר"ר יוסף ז"ל בפ"ח וכן הגיה גם כן בפ"ק דמסכת אבות. ואיתא בפ"ק דפסחים דף ט"ז ולף י"ז (ולא נרסי מלת רבי כן הגיה הרי"א ז"ל גם מחק אלף דקמלא וכתב במקומה ב' יודין גם הגיה דכי ביוד והכני בגון בבד). וכתבו תוס' ז"ל סם בדף י"ט דלר' עקיבא דאית ליה התם טומאת משקים לעמא אחרים לחוריתא נית ליה דכן פי' דכיון דמדאוריתא טמאין היכי מצו רבנן לטהוריהו. ואיתה בפ' ואלו [מותרין] ד' י"ט ברייתא ובפ' אין מעמידין ד' ל"ז מתני' גופה ותוס' פ' אלו טרפות ד' ס"ה. ורב הוא דס"ל התם בפסחים דדכן לגמרי ומטאל ולוי ס"ל דלעלמן יש להן טומאה מן התורה להטמא. וכתבו תוס' ז"ל בפסחים ד' ט"ז דבחולין פ' שני ד' ל"ו משמע דמשקי ביוד נרסינן וכן נמי משמע בסוף פירקין מדקתני דכן לשון רבים ודלא כמ"ד דלא קאי רק אדם ולא אמים של בית המטבחיים ומאי משקים משקים דעלמא כדאמרינן מאי בוגרות בוגרות דעלמא ע"כ. וכן כתבו ג"כ סם בחולין. וגם בפסחים בדף י"ז אמרינן רב תני משקי בית מטבחיא בטית דהיינו הדס וסמים ושמולא ומי הכי ס"ל ולוי תני משקי בית מדבחיא דהיינו היין וסמון ג"כ סמם משקי המזבח ותניא כותיה דרב ותניא כותיה דלוי. וכתב סם רש"י ז"ל דלר"ש דהסיא ברייתא דת"כ דרב כי אתמר דכן דיוסי בן יועזר אמרים לחודייהו אתמר ומאי דאמרם רב אמים מלאים דר"ש ע"ש. וכתוב בהר"ן ז"ל בהלכות נדה לרב אלפס ז"ל בדפ' שני דבפסחים ט"ו דאחר למשקי בי מטבחיא ודאי הם כולם שלובין ואעפ"כ קתני בפ"ק דבפסחים בברייתא משקי בי מטבחיא בכלים ממאים ובקרקעות טהורין משום דחזו למיטבל בהו אחמין ומוריאות אלמא מדאוריתא אפילו כולו שלובין כשר וכן כתבו תוס' ז"ל שם בפסחים דף י"ז וכתבו עוד די"ל דטעמים לגזרו שלובה אטו דילמא אתי לאטבולי במאלא דבתוך הכלי ודאי אסור לטבול מדאוריתא ע"כ. ועיין עוד במה שכתבתי בפ' שני דמקואות סי' ג' ד' כי הם הארכתי בם"ד. וכיד בפ' עשירי דהלכות טומאת אוכלין סי' י"ו ובפ' שני דהלכות ממרים סימן ח'. וגם בפ' עשירי כתב הוחיל ודם הקדשים הכשר אלא במשקין שיצלו על הבשר חוץ ממשקין בית המטבחיים עכ"ל ז"ל: איזהו קמצא כך מלאתיו מוגה בויו. ודיקרב נמיתא מכאב כך הגיה הר"ר יוסף ז"ל: **ה העיד ר' עקיבא בשם ר' נחמיה איש בית דלי** וכו' כן שמעו ס"פ בתרא דיבמות ותנן התם מעלתו הגר לר' יהודה בן בבא פי' שהוא ג"כ העיד עדות זו לעיל ר"פ שני וכתב הרא"ש ז"ל דעקרוה רבנן לקדושי קמאי דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ובסכימו בדעתם אשם יעיד עד א' על מיתת בעלה שיתבטלו הקדושין מעיקרן וסמכו על זה דמתוך חומר שהחמרת עליה בטופה דמפרש בפרק האשה רבה לייקא אחר דברי הקד ואינה נשאת עד שיתברר לה הדבר היטב היטב ע"כ: **העיד ר' יהושע על עצמות שנמצאו בלשכת דיר העצים שאמרו חכמים מלקט** וכו' כך ל"ל. וכן הגיה הר"ר יוסף ז"ל ואיתה בזבחים פ' בתרא ברייתא בדף קי"ג: **והכל טהור** פירש הראב"ד ז"ל י"מ מפני כי היו מכליכין שם עצמות הקדשים ונמצאו שם עצמות אדם בין העצמות לפיכך מלקט עצם עצם כלומר בורר עצמות אדם מבין עצמות הקדשים והטהר הכל טהור וי"מ שנמצאו אותם מפוזרים סמוכים באהל וכשחפרו בה מעט נתגלו ואמרו הכמים אע"פ שנבלע מקומות ואהבע נמצאת הטומאה לא מחזקין עוד טומאה אלא מלקט אותם עצם מכאן ועצם מכאן והטהר הכל טהור. עוד יש לפרש מלקט עצם עצם והכל טהור לומר שאין לשם שמות קברות וכן שמיו נתוספתא לאהלות וכו' גם במשנת אהלות פי"ו בור שמטילין לתוכו נפלים או הרוגים מלקט עצם עצם והכל טהור ר' שמעון אומר אם התקינו לקבר מתחלה יש לו תבוסה והגך עצמות דלשכת דיר העצים לה"נ הוא דהוו ולא חייסינן לשמות קברות וזה עיקר וברור עכ"ל ז"ל: **ר' אליעזר שמעתי כשהיו בונים בהיכל** מלת בהיכל קשה לע"ד וי"ם דל"נ לה. ואיתה בשבועות פ' ידיעות דף ט"ז ובזבחים פ' הטחם והמעלה דף ק"ז כולה מתניתין: **וקלעים לעזרות** פי' כשבונים בעזרות: **בונין מבחוץ** פירש היו עושין הקלעים סביב להיכל ובונים חוץ לקלעים כדי שלא יכנסו בהיכל ובעזרות היו הקלעים בחוץ ובונים לפנים מהם הר"ר יוסף ז"ל ורמיתי שהגיה בשם רוב הספרים שקדושה הקדושה לשעתה וקדשיה לע"ל ע"כ. וכיד פ' שני דהלכות בית הבחירה מסימן י"ד עד סוף הפרק: **אלא שבהיכל** פי' נתנו קלעים לפנים ממקום החיצה ובונים את החומה מבחוץ כדי שלא יזנו עיניהם מן ההיכל: **א"ר יהושע שמעתי שמקריבין** וכו' תוס' פ' לולב הגזול דף מ"א ובגמ' פ"ק דמגלה דף י'. והתם פ' ידיעות קס"ל למימר דר' אליעזר דקאמר שנים קלעים לעזרות היינו כדי להכשיר העזרות להקריב קרבן דאם אין בית אין קרבן דקדושה דאשוה בטלה לה וכלא אר' יהושע דאמר דמקריבין אע"פ שאין בית דקדושה דאשוה קדשה לעתיד לבא והחוץ דילמא דכ"ע אית להו דקדושה דאשוה קדשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע לי' קאמר ומר מאי דשמיע לי' קאמר וקלעים לר' אליעזר בעזרות לגיעותא בעלמא ע"כ: **אע"פ שאין חומה** בירושלם קודם שבנית החומה רש"י ז"ל שם פ' ידיעות ואפשר שהוא סיום פירוש למאי דס"ל מעיקרא דלכתיבא כדי שתהא המשנה כולה בסגנון אחד: **קדשה לשעתה וקדשה לעתיד** כך גרסה לע"ד שע"ל במפיק בהא במלא קדשה דקאי אשלמה וכדפירש רעז"ל: **ן משפחת בית צריפה** קדושין פ' עשרה יוחסין דף ע"א ובירושלמי דפ' הערל ודפ' עשרה יוחסין: **יריחקה בן ציון. וקרבה בן ציון** כנ"ל. ובערוך וריחקה בן ציון בזרוע מפני שפסולין היו ועוד אחרת היתה שם וקירבה שהיו בשרין בן ציון שם אדם חזוב הוא ע"כ. וגם בקדושין תנא עוד משפחה אחרת יש לבד אותה שקרבה בן ציון ולא רצו חכמים לגלותה אבל חכמים מוכרין אותה ביניהם לתלמידיהם פעם אחת בשבוע. ופירש הר"ן ז"ל ר"פ עשרה יוחסין שהטעם כדי שלא ידבקו בשם אע"פ שאם היו נדבקים בהם בלא ידיעה לא היה שם איסור כלל אבל מפני שאין הורע מוכן לקדושה ולפרה שאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על משפחות מיוחסות שבישראל כשר הדבר לגלותו לגמרין ע"כ. עוד כתב שם בשם הרמב"ן ז"ל דהא דתנן כגון אלו אליהו בא לעמא ולמהר ולקרב ולרחק משום פסולי עבדות וחללות קאמר עבדים לפי שאינם מכלל ישראל וחללים לפי שמטשר שבע לוי ואינם נלחמין מקבל ופסול עבדות קרוי עומאה ופסול בהונה קרוי ריחוק כדאמרינן וריחקום בני משפחתם. שבהנים שומעים לכם לרחק אבל לא לקרב אבל פסול ממזרות ונתינות הא אפשיקא הלכתא גר' יוסי דאמר שהן עתידים לעתיד לבא ומשמע אפילו בידועים דאינו אותם שנשמעו השתא ממי עתידים הם אאפי' הידועים בהם אינם מעידין בהם לפסלן לפי שהן מהורין מן התורה וכן משמע כל הסוגיא וכו' ע"ש שכ"ן ז"ל דחה כל ראיותיו: **ר' שמעון אומר להשוות את המחלוקת שבעולם** כנ"ל. והר"ר יוסף ז"ל הגיה המחלוקת: **אלא לעשות שלום בעולם** שנאמר **הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא** וגו' כך נ"ל. כיד סוף הלכות מלכים ומלחמותיהן. ובטור א"ס סי' ג':

סליק פירקא וסליקא לה מסכת עדויות. בעזר הבורא שרפים ואופנים וחיות.

מסכת עבודה זרה

בעה"י העונה לעמו ישראל בעת צרה. כל תפלה כל עתירה. נתחיל מסכת עבודה זרה.

פרק א לפני אידיהן ביד ברפ"ש דהל' ע"ז. ובטור י"ד רים סימן קמ"ח. ורמיתי שהגיה הר"ר יוסף ז"ל בכולה מתניתין בימין מלשאת ומלאת מלהשאיל ומלשאול מהן מלהלוות ומלוות מהן מלפורעם ומליפרע מהן. ומתניתין דנקט לפני אידיהן לרבותא וכ"ש יום אידיהם דאסור ולר' שמעאל דאמר בסמוך שלשה לפניהם ושלשה לאחריהם לשולם אסור דהא יום אחד הוא יום אידם ושלשה לפניו ושלשה לאחריו הרי כל השבת כולה. ואמרינן בגמ' איכא דתני אידיהם כדכתיב כי קרוב יום אידם היינו ע"ז שלהם ואיכא דתני עידיהם כדכתיב וחמודיהם כל יועלו ועידיהם המה ע"ז תבא ותעיד על עובדיה לחייבם: שלשה ימים בגמ' מוקמינן דהא דבעינן למיחש שלשה ימים קודם יום אידו דזבין שו"ג להאי בהמה לצורך יום אידו משום דלהקרבה בעי לה אבל לאכילה כגי בחד יומא כדתתן גבי אותו ואת בנו המוכר בהמה לחברו באחד מד' פרקים עי"ש האחרון של חג ושי"ש הראשון של פסח וכו' צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט וכו' ובעמא משום דאין אדם קונה ומזמין לצורך הבעודה רק יום אחד קודם לכן אבל להקרבה לע"ז עו"ג מחזר אחריה ג' ימים קודם ובסכי סני להו משום דלא אסור להו רק מחוסר אבר ואגן דפסיל לן אפילו דוקים שבעין בעינן תלתן יומין כדתנא בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום רבב"ג אומר אחי שבתות: **אסור לשאת ולתת עמהם** משום דאזלי ומודו לע"ז וקעבר ישראל משום לא ישמע על פיך כלומר לא ישמע בגרס שלך כן פי' רש"י ז"ל וכתבו עליו הוס' ז"ל מתוך לשונו משמע הר"ל אף ממקח וממכר וקשה על מה שמכו העולם עכשיו לשאת ולתת עמהם ביום אידם כי דרוב אידיהם הם מ"מ בכל שבוע יום אחד דלר' שמעאל לעולם אסור ואין לומר וכו' ור"ת ז"ל מפרש אסור לשאת ולתת עמהם דוקא במידי דתקרובת ולא אאירי כלל בלקוחות דודאי שרי בין לגיסנא דאזיל ומודה בין לגיסנא דלפני עוד דלא אסור אלא למכור דוקא במידי דתקרובת ולשאת ולתת ה"פ לשאת מהן מעות ולתת להם מידי דתקרובת חליפי המשות ומניח ראיה וכו' ובריתא דקתני אבל לא לוקחין מהם דרך דורון אמרו וכו' לדעתו ז"ל וכתב עליו הר"ן ז"ל שהמשובות מתפרשות בדוחק לפי שיטה זו ע"כ וה"ג בברייתא בגמרא כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהם לפני אידיהן לא אמרו אלא בדבר המתקיים אבל דבר שאין מתקיים מיתר ואפילו דבר המתקיים נשא ונתן בדיעבד לפני אידיהן מותר תני רב זביד בדבי ר' אושעיא דלאו מותר לגמרי קאמר אלא דוקא במכירה אבל ליקח אסור בין בדבר המתקיים בין בדבר שאין מתקיים לאע"ג דבריון דבר שאין מתקיים היינו טעמא משום דבוסו אידו אין לו לא מעות ולא חפץ שיהא מודה עליהם ואזיל ומודה מקמי יום אידו לא חיישינן אבל ליקח מהן דבר המתקיים הרי המעות בידו ביום אידו ומודה עליהן אע"פ שאין בידו החפץ זו היא שיטת הגאונים ז"ל אבל יש כאן דעת אחרת לרש"י ז"ל שהוא סובר דכי אמרינן אין לוקחין מהם דוקא בדבר שאינו מתקיים מתאוה הוא למכרו אבל דבר המתקיים מותר וכן כתב בשמועה זו וגם כן כתב בסוגיא דחגיגה משומרות לקחן ומאי משום דמשא ומתן ביום אידם ה"מ לזבוני להו דילמא מחבין ליה בהמה ואזיל ומקריב בה לע"ז א"ל דרך לוקח לשות שמח ואזיל ומודה אבל למיזבן מיניהו דבר המתקיים שרי לשתף מוכר עצב הוא ע"כ. ולפי זה

אפשר

אפסר שהוא מפרש מה שנמנו לשאת ולתת במכירה בלחוד דהמכירה עצמה יש בה מצוה ומתן מצוה המעות ומתן החפץ אבל לקנות מהן לא נאסר במשנתנו אלא דילפינן ליה מהך ברייתא דתני רב זביד בדבי ר' אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להם אבל לא לוקחין מהם וזה דוחק דבכל דוכתא דאתמר לשאת ולתת במקח וממכר נאמר וכדאמרינן בעלמא מה עשה אדם ויתעבר יצא ויתן באמונה לפיכך כ"ל דמתניתין נמי בין בלקיחה בין במכירה מיירי ולגדדן קתני למכור בדבר המתקיים ולקח בדבר שאין מתקיים ואני ברייתות שבגמרא פירשו פירוש משנתנו קדמייתא אמרה כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהם שיש בכללו איסור מכירה לא אמרו שיהא אסור למכור אלא בדבר המתקיים ולפי שברייתא זו שתומה היא ואפשר דהוא מצמם מינה דבר המתקיים אסור בין בלקיחה בין במכירה דבר שאין מתקיים מותר בשניהם הביאו בעלי הגמרא אחרים הא דתני רב זביד בדבי ר' אושעיא לפרש לך שמכירה אסורה בדבר המתקיים אבל לא לקיחה דמדקתני אין לוקחין בדבר שאין מתקיים שהמוכר שמח במכירתו מכלל דבמתקיים שרי ואשמועינן נמי דלקיחה בדבר שאין מתקיים אסורה כדתני בהדיא אבל לא לוקחין מהם ולפי שיטה זו מותר ליקח מהם דבר המתקיים אלא שדברי הגאונים ז"ל נראים עיקר דדבר המתקיים נמי אסור ליקח בימים אידם עכ"ל הר"ן ז"ל. ובגמ' בעי מי הוה עעמא דמשום הא דאתני ומודי מי דאמרא מהום ולפני עור לא תתן מכשול ונפקא מינה לחיבא לאית ליה בהמה לדידיה מי אמרת משום דאחיל ומודה הא נמי מרווח ליה ואחיל ומודה ואי אמרת משום ולפני עור הא אית ליה לדידיה ופלא ע"ז בדידיה. ולפי מה שכתב הר"ן ז"ל לא אפשיטא בעיין אלא סוגיין בגמרא דיסמא דמשום דאחיל ומודה הוא וז"ל והך בעיא ליתא אלא בלשאת ולתת אבל בלהשאילה ולהלוותם ולפורען פשיטא דמשום דאחיל ומודה הוא דהא ליכא למיחש בהו לתקרובת הלכך הני דשאלה הדרא בעיא לשלוחן ולפורען נמי זחי יהבי להו דלא חזו לתקרובת הלכך הני ודאי פשיטא דמשום דאחיל ומודה ליתא בלשאל מהם ולהלוות מהם ולפורעם מהם נמי ס"ל לרבא בגמרא דמשום דאחיל ומודה ניחא שהעו"ע שמח כשישראל צריך לו ולפרע מהם נמי מפני שהוא שמח שפרע חובו אי נמי לשאול מהם ולהלוות מהם אסור משום גזרה דלהשאילן ולהלוותם ולפורען כאיי דאמר הכי בגמרא הלכך בכל הני פשיטא לן דמשום דאחיל ומודה ניחא אבל במקח וממכר מיבעיא לן מי אמרינן דוקא בלהשאילן ולהלוותם ולפורעם הוא דליכא למיחש דאחיל ומודה לפי שהם נהנים בדבר ואינם חסרים כלום אבל במקח וממכר לא לפי שכמו שבא לידו החפץ יוצאין מתחת ידו המעות א"נ אפשר הלכך נית ביה משום דאחיל ומודה אלא משום לפני עור וכל היכא דליכא בהמה לדידיה א"נ דזבין ליה מידי דלא חזי לתקרובת הרב אלפסי ז"ל בשיטה זו וכתב משנתנו בהתם דאלמא ס"ל דכולה בחד גוונא היא משום דאחיל ומודה. והרמב"ם ז"ל ג"כ כתב בפ"ט מהלכות ע"ז שלשה ימים לפני אידיהם של עו"ע אסור ליקח מהם ולמכור להם דבר המתקיים הרי שאסר הכל ולא חלק בין הראויין לתקרובת לשאין ראויין ובין אית ליה בהמה לדידיה לית ליה בהמה. עוד בעי בגמ' הני שלשה ימים הן ולדידיהן או דילמא הן בלא אידיהן ומסיק הן בלא אידיהן שלשה קאמר דאי ס"ד הן ואידיהן ליתני אידיהן של עו"ע שלשה ימים וכי תימא דלהכי תנא לפני למשוטי לאחר האיד דאי הוה תני סתמא לא הוה ידעינן הכי שני ימים לבד האיד אי לפני האיד אי לאחר האיד ולהכי תני לפני למשוטי לאחר ליתני אידיהן של עו"ע שלשה ימים לפניהם אסורין דלמתמע דתנא דידן באידיהן איירי אלא מדלא אדכר במתניתין לאיסור כלל ש"מ הכי שלשה ימים דקתני דקתני אידיהן אלפני קאי ואידיהם ממילא משמע דכ"ש דאסור והן בלא אידיהן קתני: להשאילן ולשאול מהם וכו' בגמרא פריך בשלמא להשאילן ולהלוותם לפורעם משום דקא מרווח להו אלא לשאול מהן לות מהן לפרע מהם משום דאחיל ומודה קא ממעט להו ותירץ אביי גזרה הא אמו הא ורבא תירץ כולה משום דאחיל ומודה הוא ואריכא דאי תנא כו' עיין בתוי"ט: ר' יהודה אומר נפרעין מהם מאי דקשה לר' יהודה מהשיא דבפ"ק דמסכת מועד קטן כתבתוהו שם בפ"ד. וכתב הר"ן ז"ל ר' יהודה אומר נפרעין מסם מפני שהוא מיצר למ"ד דלפרע מהן אסור משום דאחיל ומודה פליג ר' יהודה ואמר דליתא משום דמיצר הוא וליכא הולאה ולמ"ד דלפרע מסם אסור משום גזרה דגזרינן ליפרע מהן אפו לפורען פליג ר' יהודה ואמר דלא שייך למיגזר דהכא מיצר וכבא נהנה: אע"פ שמיצר הוא עכשיו שמח הוא לאחר זמן לאחר שפרע חובו הוא שמח לאחר ע"כ. ובגמ' מתני' דלא דף ק"ב פסיק הלכתא כר' יהושע בן קרחה: ב שלשה ימים לפניהם ושלשה ימים וכו' מחק הר"ר יהוסף שתי מלות ימים וכתב כן מלאתי בכל הספרים ע"כ: וחכמים אומרים לפני אידיהן אסור ולאחר אידיהן מותר בגמרא פריך חכמים היינו ת"ק ומשני דת"ק סבר שלשה ימים לפני אידיהן מלבד יום אידיהן עצמו ורבנן בתרתי סברי הן ואידיהן הכל שלשה בלבד ואיבעית אימא דת"ק דקאמר אסור לשאת ולתת וכו' דוקא לכתחלה ואם משא ונתן דיעבד שפיר דמי ורבנן בתרתי דקאמרי אסור אחמת אפילו דיעבד ואכ"א דליכא ביניהו דת"ק סבר דאסור לשאת ולתת עמהם שלשה ימים קודם אידיהם דוקא כשאין יד עו"ג תקיפה על ישראל אבל כי מתפיסין מיניהו דליכא ביניהו אין אסור אלא יום אידם ורבנן בתרתי סברי לפני אידיהם לעולם אסור ואב"ש דליכא ביניהו דת"ק סבר ג' ימים לפני אידיהם אסור ורבנן בתרתי אלא יהבי חומבא אלא אסור אחמת קאמרי אית להו בגמוס המדי דאין אסור אלא יום אחד לפני אידיהן: ג ואלו אידיהם של עו"ג וכו' ביד הלכות עכו"ם פ"ט ס' ג' ד'. ובטור י"ד סימן קמ"ח וסימן קכ"ב: קלנדא וסטרנורא קלנדא שמנה ימים אחר התקופה וסטרנורא ח' ימים לפני התקופה וסימנין דלא תינא קלנדא לפני התקופה וסטרנורא אחר התקופה קרא דכתיב אחור וקדם צרתני אחור כתיב בריש וס"ע מתניתין שמנה לאחר התקופה נקטא בריש

ובערון גרים קלנדא בסמך. וכתי דמני תנא דרומאי אבל דפרסאי ודבבלאי מפרש לה בגמרא. ובגמרא אמר שמואל דעוד יש איד אחד לרומיים שאינו שוה בשנים לאחת לשבעים שנה מביאין אדם אלם ומרכיבין אותו על אדם חיגר ומלבישין אותו וכו' והא דלא תנא ליה תנא במתניתין דלא קתניא אלא מידי דאיתיה בכל שתא ושתא: וקרטיסים אומר הר"ר שמעון בלשון יון הוא תפוס תפיסות שתים קרע לשון תפיסה ושים לשון שתים פירש דרומה לומר תפיסה שנייה והיינו דאמרינן בגמרא שהי תפיסות תפשה רומי אחת בימי קלפטרא מלכתא ואחת שתפשה בימי יוניס: יום גינוסיא יום שמעמידין בו מלך ובגמ' פריך והא הניא יום גינוסיאות ויום שמעמידין בו מלך ומשני במסקנא הא דיליה והא דבריה וכא דנפקא לן מקרא דכתיב הבה קטן כתיב בגויים ונו' שאין מושיבין מלך בן מלך מתרץ בגמרא אבל ע"י שאלת רשות מן הגדרים מעמידין כגון אסורים בן אמונים: ויום המיתה דברי ר"מ. ר"מ סבר ג"ם מיתה שים בה שריפה וג"ם מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לע"ז ורבנן סברי מיתה שים בה שריפה תשיבא לה ופלחי בה לע"ז ושאין בה שריפה לא תשיבא ולא פלחי בה לע"ז. וכתב הר"ן ז"ל וכל הגך דתשיב הכא תשיבי להו ואסורין שלשה ימים לפניהם: אבל יום הגלחת זקנו שאינו זמן קבוע לרגים: או בלוריתו מפרשין בגמ' דבכלל בלוריתו הוי בין הגחת בלוריתו בין העברת בלוריתו שמהגמ הוה שהיו מגלחים ראשם ומניחין בלורית מאחורי הערף לשם ע"ז ולשון שהה היה מגלח לאחה בלוריה בגדה וכשהיה מניחה וכן נ"כ כשהיה מגלחה שיה עושה יום איד: ויום שעלה בו מן הים ומקריב זבחים לע"ז על שיגול וכל הגך תנן אין אסור אלא אותו היום בלבד ולא לפניו ולאחריו דלא תשיב ליה כולי האי: ואותו האיש בלבד מפ' בגמ' למשוטי משועבדים פירוש אנשים משועבדים לאותו האיש דמותרין דלא אמרינן מאי דזבני ממני ליה למיפלח. וה"ה בכולהו אידם. ובעי בירושלמי אותו היום בלבד או אותו היום בכל שנה ולא אפשיטא וכתב הרשב"ש ז"ל דהא דתנן יום תגלחת זקנו ובלוריתו ואיכ דבתרייהו במלך לבדו אבל אחר שו"ג אין עושים יום איד כלל ביום תגלחת זקנם ובלוריתם ויום שעולין בו מן הים והביא ראיה מדקתני סיפא ושו"ג שעשה משתה לבנו מכלל דעד השתא במלך שסיקינן ועוד מדהנן לקמן בפ' ר' ישמעאל נפל לבור ועלה ואמרינן עלה לא שנו אלא שעלה מת אבל עלה חי אסור דבסדי דקא סליק מנסך ליה דדמי עליה ביום אידם מדקאמר דדמי עליה ולא קאמר דהוי עליה יום אידו אלמא לאו יום אידו ממש הוא ואי לאו שהיין מזומן בידו לא היה עובד עבודה זרה ואין לך בית האסורים גדול מזה והרמב"ן ז"ל חלק עליו דשאני בית האסורים מפני הרשות אחרים עליו ועלה מן הים נמי מפני שעמד בו הרבה הלכך הוי יום אידו ממש ואחיל ומודה אבל נפל לבור אלא עמד שם אלא מעט והדבר מצוי שעולה ממנו מי אינו עושה יום איד ממש אלא דדמי ליה ליום אידו שעושה כשעולה מן הים עכ"ל ז"ל. וראיתי שמחק הרי"ם ז"ל מלות ונכרי שעשה משתה לבנו וגם מלת בלבד דכסוף המשנה: ד עיר שיש בה ע"ז חוצה לה מותר ביד פ"ט דהלכות עכו"ם פי' ז' ח'. ובטור י"ד סי' קמ"ח וסימן קמ"ט. והעתה הר"ן לדעת הרי"ף דאיתה לה מותר ואפילו סמוכה מאד וכך פירש רש"ל. והרמב"ם ז"ל מפרש דמהו ליך לשם לעבור דרך שם לאחרן אחרת וכ"ם לדור בה וכ"ם לסחור בה ועיין בהגהת הרשב"ש ז"ל שם פ"ט: מהו לילך לשם לאותם העיר ביום ע"ז שלשם לספר עם אחד מבני העיר רש"י ז"ל שם פ"ט: בזמן שהדרך מיוחדת וכו' ר"מ פליג עלייהו דרבנן בברייתא דבכל גוונא אסור ליכנס לתוכה ולא מתוכה לעיר אחרת אלא ברש"י והר"ן ז"ל פירשו שם הטעם שאסור ליכנס לתוכה משום חשד שמא יאמרו לאיזו נמי אחיל למיפלחה. ולפי זה אפשר שאינה מעניין משנתנו. ומפרש בירושלמי שלא אסרו אלא באכסנאי אבל בן עיר שהיה חוץ לעיר והולך לביתו מותר ואם הולך בשיירא אפילו אכסנאי מותר: עיר שיש בה ע"ז ודרך העו"ג להיות שם יום שוק ויריד ביום אידם: והיו בה חנויות מעוטרות ביד שם פ"ט סימן ו'. ובגמרא מפרש ריש לקיש דוקא מעוטרות בורד והדס אסורות אבל בפירות מותרות ור' יוחנן מפרש דאפילו בפירות נמי אסורות. ושיטת עצמו ולאי אסור בהנאה אבל לענין חנויות עצמן אנו באין לדון אם מותר ליקח מהן מפני שמהנה לע"ז: מעוטרות אסורות משום דכיון דנהנה משל ע"ז אסור כלכתיב ולא ידבק בידך מאומה מן החרם כ"ם למהנה לע"ז דאסור: ושאינם מעוטרות מותרות דלא שקלי מיכסא ואי משום דמשא ומתן ביום אידם הוי מילי לגזוני להו דילמא מוכן ליה בהמה ואחיל ומקריב לע"ז אי נמי דרך לוקח להיות שמח ואחיל ומודה אבל למיזבן מינייהו דבר שהוא מתקיים שרי דשם מוכר עצב הוא רש"י ז"ל. וכתבו תוס' ז"ל הכא משמע שחוזר בו רש"י ז"ל ממה שהיה מפרש לעיל דלשאת ולתת דאיתו מקח וממכר ע"כ. וכתב הר"ן ז"ל וכבר כתבנו למעלה שדברי הגאונים ז"ל עיקר ודבר המתקיים נמי אסור ליקח ביום אידם ולפי זה קשיא אמשתעין לכך פירשו דמתני' הכי קתני עיר שיש בה ע"ז ויש שם יריד שמתחיל ביום הע"ז דהיינו ביום אידם ומשך לאחר מכאן חנויות שלאו מעוטרות ביום האיד אסורות כל ימי היריד משום דשקלי מיניה מיכסא לע"ז ומשום מעוטרות שאין עליהם מיכסא מותרות והוא שיהא מוכן ומזון עמהם אלא ביום אידם וכי תימא אי הכי פשיטא דשרי אפילו למכור ואמאי איסתריכון לשעמא דמשום מעשיהם כדאיתא בגמ' הא אפילו לגבוניהו ביון דלא שקלי מיניה מיכסא ואינו מוכן ומזון ביום אידם שרי ז"ל דאפ"ה כל היכא דלא ממעט להו אסור שביון שיריד זה התחלתו מיום ע"ז וע"ז שקלא מיניה מיכסא על שמה הוא נקרא וכשהן מתאספין ומביאין סחורה ובאין למכור ליריד של הע"ז משעלה בכך אבל ליקח מהן כל היכא דממעט להו לא מתחשבא. ותדע שיש אומרים שאפילו ביום האיד עצמו מותר ליקח מן היריד כל מה שהוא צריך משום דדילמא לא משכח ליה אלא ביריד וס"ל לגבי דידיה דבר שאבד ונבי דידהו ליכא רווחא דיריד זיילי ביום תרעי עפי משאר יומי והיינו דאמרינן בגמ' משום מעשיהם כלומר דממעט להו רווחא והראיה מדאמרינן בפ"ק דמ"ק רבינא הוה מסיק זוזי בבני חקרא דשנוותא אתא לקמיה דרב אסי א"ל כיון דהאידנא משכחת להו ובזומא אחרא לא משכחת להו כפרקמטיא אתנודה דמי ואדי ותניא נמי גבי ע"ז כי ה"ג הולכין ליריד של עו"ג ולוקחין מהם וכו' מפני שהוא כמיל מידם אלמא מעמא דיריד משום דבר האבד הוא

שמעון

ומעינן מהא שאם היתה לו פרקטיא האבודה מוכרח בירידו וכן כתב רבינו הלוי גאון ז"ל בתשובה ומיהא כי הכי משום דבר האבד הייבו דוקא בדברים שהוא צריך להם לעצמו אבל להתחכר בהם לא משום דהאמת רוח לא מיקרי דבר האבד והכי מוכח בפ"ק דמועד קטן והיינו דאמרינן פשיטא עבד ישראל דלוי עבד עו"נ למלוי מיבעי ליה אע"נ דלא סליק הכי בגמ' עכ"ל ז"ל בקיצור קצת: ה אלו דברים אסורים למכור לעו"ג. פי' עובדי עבודה זרה לפי שהם דברים מיוחדים להקריב לע"ז. וכיל שם פרק תשיעי סימן ל'. ובעור יורה דעה כולה מתניתין עד סוף פירקין בסימן קנ"א: איצטרובלין פי' הרמב"ם ז"ל חאב קוריאם: ופטוטרות גרסינן ובגמרא הוא דמפרש דבפטוטרותיהן קאמר ולא מין בתכי בפיה הוא אלא ה"ק מין מוכרין להם איצטרובלין ובמות שוא בעוקציהן לפי שהיה דרכן לתלות אותן בהם לפני ע"ז. ותימה שהגיה הר"ר יהוסף ז"ל בְּפִטְרוֹתֵיהֶם: ולבונה מפרש בגמ' לבונה זכה: ר' יהודה אומר מותר למכור תרנגול לבן ורא"ת שהגיה הר"ר יהוסף ז"ל מוכר הוא לו תרנגול לבן וכו' ומפרש בגמרא כגון דאמר לו שחור ולבן דלא"ק כיון שאמר זה הלבן אע"פ שאמר עם זה השחור והאדום הואיל והזכיר לבן אסור ולר' יהודה בפני עצמו אסור כיון דאדכר לבן מעיקרא והשתא שקיל לבן ואזיל ליה מעיקרא נמי לבן מיכוון והאי דאדכר שחור ואדום איערומי מערים דידע הוא דלוי שמיל לבן לחודיה לא יהבי ליה ולא זבני ליה ישראל וכיון התרנגולים מותר דמנו דשחור לאו לע"ז לבן נמי לאו לע"ז ומיהו אם שואל תרנגול שהם בין לר' יהודה בין לרבנן מותר למכור לו תרנגול לבן והא דתנן לעיל ובכרי שעשה משתה לבנו אימו אסור וכו' דשמעת מינה הא אותו פיוס ואותו הפיס מיהא אסור מייבי במשתה של חופה דהא ודאי לתקרובת ע"ז קבעי לה אבל במשתה של מריעות שעושין הנערים זה עם זה מותר למכור לו לבן ופשיטא דאתת עמו דלא חביב כולי האי שיקריבו לע"ז: סתמן מותר מפרש בגמרא סתמן היינו ומכוונו אחרון לית בה שום פרוצה וקסבר דיפה לשכירות מתחילה ועד סוף ואיתה להאי בבא בהום' פ' האיש מקדש בדף מ"ח ודפ' הנחל עליה דף נ"ש. וכיל שם בפ"ט סימן ט' וז"ל שם אסור לבנות עם העו"ג כיפה שמעמידין בה ע"ז אסור לבנות גמרא א"ר אלעזר א"ר יוחנן אם בנה שכרו מותר ואפילו דע"ז נופה פירוש אם עשה ישראל ע"ז לעו"ג בשכר לשימת קא הוה ע"ז במקום אחרון ומכוונו אחרון לית בה שום פרוצה וקסבר דיפה לשכירות מתחילה ועד סוף ואיתה להאי בבא בהום' פ' האיש מקדש בדף מ"ח ודפ' הנחל עליה דף נ"ש. וכיל שם בפ"ט סימן ט' וז"ל שם אסור לבנות עם העו"ג כיפה שמעמידין בה ע"ז ואם עבר ובנה שכרו מותר אבל בונה לכתחילה הערקלין או אחר שיש בה אותה הכיפה ע"כ. ובעור יו"ד סי' קמ"ג: ח ואין עושין תבשיטין לע"ז קטליות נזמים וטבעות ר' אלעזר אומר אומר בשכר מותר כל זה אינו מנוסח המשנה וכן בירושלמי ובהרי"ף ובהרא"ש ז"ל ליתיה. וגם הר"ר יהוסף ז"ל מחקו והכתב לא מצאתי זו המשנה בכל הספרים וג"ל דשבוש הוא לגמרי לגיכא עלה דודאי אסור ע"כ: אין מוכרין להם במחובר לקרקע ביד שם פ' עשירי סימן ד'. ובגמרא בברייתא בהדיא פליג עליה ר' יהודה אר"מ דהוא סתמא דמתניתין וס"ל לר' יהודה דבין בלילן בין בשתת בין בקמה יכול למכור לו בעודן מחוברין לקרקע ואפילו בבהמה פליג ר' יהודה וס"ל דמוכר לו בהמה כגון עגלים וסייחין ע"מ לשחוט ושוחט ור' מאיר סבר אין מוכר לו אלא שחוטה. ופסק הרי"ף ז"ל הלכתא כר"מ דהתם מתני' כותיה וכתב הר"ן ז"ל אע"ג דכפ' החולץ משמע דכל היכא דליכא פלוגתא במתניתין לאו סתמא מיקרי אפ"ה משמע דרבי דבריו כיון שבאלו שהם כדאמרינן בחולין דאם רבי דבריו של ר"מ ובאלו בלשון חכמים אבל הרמב"ם ז"ל פסק בפ' עשירי מהלכות ע"ז כר' יהודה ע"כ בקיצור. וז"ל הרא"ש ז"ל והלכתא כר"מ דהתם מתניתין כותיה כלומר שהגה דברי ר"מ בלשון שהם ותימא לי על הרי"ף ז"ל למה הביא בהלכותיו הך בעיא דבהמה שהיא אליבא דר' יהודה והיה נראה מדבעי סתמא דהגמרא בבהמה אליבא דר' יהודה אלמא הלכתא כותיה והא דקתני במתניתין אבל מוכר הוא משיקלן לאו סתמא כר"מ אלא דר' יהודה ור"מ פליגי בדברי ת"ק דר' יהודה מפרש דבריו אבל מוכר הוא משיתנה עמו לקון דלא משמע ליה דקאמר ת"ק משיקלון ממש דמה חדוש הוא זה וכי בשביל שהוא מחובר לקרקע לא יתכרנו לו אחר שנקלן ור"מ פי' בברייתא משיקון ממש והרמב"ם ז"ל פסק כמחברו כר' יהודה ע"כ: אין משבירין להם וכו' תוס' פ' הספינה דף פ"א ודפ' ר' שמעאל דמנחות דף ס"ו: ואין צריך לומר שדות דליכא תרתי דאיסורא תניה בקרקע ומפקעינן מן המעשרות [הגה"ה פירוש דסבר יש קנין והתם במנחות דף ס"ו מוקי פלוגתייהו דר"מ אהכיהו תנאי דהתם בברייתא במירות הע"ג אי פיטר אי אינו פוטר וכתבו שם התוס' וגם בס"פ הסולת דף מ"ז בתוספות המוגהין וז"ל דשם פ' הסולת ולהכי מוקי פלוגתייהו במירות הע"ג ולא בשם קנין כי היכי דלא תיקבי ר"מ דמנחות אדר"מ דע"ז ומיהו בירושלמי דפירקין משמע דסבר ר"מ אין קנין ופליג אתלמוד שלנו ע"כ ועיין עוד שם וגם שם במנחות בשמאו ותנו אי מהן דסבר אין קנין ודרים דינוקר ולא דינוק ולא דינון עו"ג אית ליה נמי דמירות הע"ג פוטר ולמאן דסבר יש קנין ודרים דנוק ולא דנן עו"ג אי אית ליה דמירות הע"ג אינו פוטר דהא בהא תליא וכדמשמע מפירוש רש"י ז"ל שם פ' הסולת עיין שם]. ובגמרא פריך בית מנו אילא תרתי חניית קרקע ומפקע לבית מן המעשר ומאי אין צריך דקתני ומשני מזוזה חובת הדר היא ולא חובת הבית הלכך ליכא אפקעתא דהתיב ביתך דרך ביתתך אלמא נמי שכנגם בחובה אחר רחמנא. והגיה הר"ר יהוסף ז"ל ואין צורך לומר שדות עוד הניח ר' יוסי אומר אף בארץ ישראל אם מכירין להם בתים ובסוריא וכו' ומחק מלות אבל לא שדות: ובסוריא משבירין בתים וכו' דמכירה דסוריא אינו מכירה דא"י נזרינן אבל שכירות דסוריא לא נזרו רבנן דהיא נופה נזרה שכירות אינו מכירה ושכירות שדות בסוריא דאסור לאו נזרה היא אלא איסורא הוא דקסבר ר"מ כבוס יחיד אמיר כבוס: ור' יוסי אומר בא"י משבירין להם בתים ולא נזרינן אינו מכירה אבל שדות דליכא במכירהם תרתי לאיסורא נזרינן שכירות אינו מכירה ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות דקסבר ר' יוסי כבוס יחיד לאו שמיה כבוס אלכך ליכא איסורא במכירת בתים: מ אף במקום שאמרו להשכיר פ"ק דפסחים דף ו'. ובפירקין דף ט"ו. ובגמרא אף במקום שאמרו להשכיר מכלל דליכא דוכתא דלא מוגרי וסתמא כר"מ דאי ר' יוסי בכל דוכתא מוגרי. ומכאן הכיא ראיה מהר"י קולון ז"ל בשרש קע"א דף קנ"ד שלשון מקום משמע שפיר יותר מעיר אחת ויותר מפתים דהא הכא קתני אף במקום שאמרו להשכיר וכו' וקאי אריש שהיא אחר לוגא דכפירים רש"י ז"ל קרי לה מקום להתרפאות ולהחיות אמרו לו והלא מרביעין עליה ויולדת וכיון דמרביעין עלי' ויולדת אתי לאחויי שהם דבר דוחלי לא תלד נשוא: בן בתירא מתיר בסוס רפ"ק דבכורות. ושעמיה מפני שהוא עושה בו מלאכה שאין חייבין עליה חטאת ורבי אוסר ולא משום דרבנן אלא משום תורת כלי זין דליכא דקטיל בסיפופים פירוש שמלאו להרוג בידו את הסוסים במלחמה ומשום תורת בהמה נשא דלכשיזקין מעחיבו ברחיים בשבת דאב מלאכה הוא ומלוסה מחלוקת בדבר. ועיין בדברי הירושלמי שכתבנו בפסחים בפ' מקום שנהגו: ז אין מוכרין להם חזיר ואריות וכו' ביד פ"ש דהלכות עכו"מ סי' ו': ולא כל דבר שיש בו ניזקה לרבים. אין בונין עמהם בסילקי וגרדון כך הגיה הר"ר"ש ז"ל וכתב כן מלאתי: בסילקי גרדום איצטדיא ובימה בגמרא בלשונא בתרא דרבא דמפרשין דהכי קתני מתניתין בסילקי של גרדום ושל איצטדיא ושל בימה אבל בסילקי שתם של מלכים מותרת ובלשונא קמא קאמר רבא בסילקי של מרחצאות ושל אולכות מותרות אבל בסילקי של מלכים אסור וסימן לאסור מלכים בזיקים: איצטדיא מקום שעושין שם איצטדיון שהוא מגנא והוגא אגנים מרחוק ומחוק הוא לשם הר"ן ז"ל: בימוסיות כתבו תוס' ז"ל נראה לר"י כגירסת הערוך שפירש דימוסיות בלשון הוא לשון מרחצאות כדאמרינן בשבת פ' חבית אסור לשבת בקרקעות של דימוסיות מפני שמעמלת ומרפאה וכן אמרינן מיא דדימוסיות וחומרא דפרוגיתא קפחו עשרת השבטים ואמרינן נמי במדרש למחר אני פותח לשם מרחצאות ודימוסייאות ובפירוש רשב"ם ג"כ כתוב דימוסיות בלשון ופירש שהוא בנין אלא לעורך ע"ז ע"כ. וגם הר"ר יהוסף ז"ל הניח בלשון. והרמב"ם ז"ל משמע מתוך פירושו ז"ל דגרים בבית דימוסיות: הגיעו לכיפה שמעמידין בה ע"ז אסור לבנות גמרא א"ר אלעזר א"ר יוחנן אם בנה שכרו מותר ואפילו דע"ז נופה פירוש אם עשה ישראל ע"ז לעו"ג בשכר לשימת קא הוה ע"ז במקום אחרון ומכוונו אחרון לית בה שום פרוצה וקסבר דיפה לשכירות מתחילה ועד סוף ואיתה להאי בבא בהום' פ' האיש מקדש בדף מ"ח ודפ' הנחל עליה דף נ"ש. וכיל שם בפ"ט סימן ט' וז"ל שם אסור לבנות עם העו"ג כיפה שמעמידין בה ע"ז ואם עבר ובנה שכרו מותר אבל בונה לכתחילה הערקלין או אחר שיש בה אותה הכיפה ע"כ. ובעור יו"ד סי' קמ"ג: ח ואין עושין תבשיטין לע"ז קטליות נזמים וטבעות ר' אלעזר אומר אומר בשכר מותר כל זה אינו מנוסח המשנה וכן בירושלמי ובהרי"ף ובהרא"ש ז"ל ליתיה. וגם הר"ר יהוסף ז"ל מחקו והכתב לא מצאתי זו המשנה בכל הספרים וג"ל דשבוש הוא לגמרי דליכא מאן דפליג עלה דודאי אסור ע"כ: אין מוכרין להם במחובר לקרקע ביד שם פ' עשירי סימן ד'. ובגמרא בברייתא בהדיא פליג עליה ר' יהודה אר"מ דהוא סתמא דמתניתין וס"ל לר' יהודה דבין בלילן בין בשתת בין בקמה יכול למכור לו בעודן מחוברין לקרקע ואפילו בבהמה פליג ר' יהודה וס"ל דמוכר לו בהמה כגון עגלים וסייחין ע"מ לשחוט ושוחט ור' מאיר סבר אין מוכר לו אלא שחוטה. ופסק הרי"ף ז"ל הלכתא כר"מ דהתם מתני' כותיה וכתב הר"ן ז"ל אע"ג דכפ' החולץ משמע דכל היכא דליכא פלוגתא במתניתין לאו סתמא מיקרי אפ"ה משמע דרבי דבריו כיון שבאלו שהם כדאמרינן בחולין דאם רבי דבריו של ר"מ ובאלו בלשון חכמים אבל הרמב"ם ז"ל פסק בפ' עשירי מהלכות ע"ז כר' יהודה ע"כ בקיצור. וז"ל הרא"ש ז"ל והלכתא כר"מ דהתם מתניתין כותיה כלומר שהגה דברי ר"מ בלשון שהם ותימא לי על הרי"ף ז"ל למה הביא בהלכותיו הך בעיא דבהמה שהיא אליבא דר' יהודה והיה נראה מדבעי סתמא דהגמרא בבהמה אליבא דר' יהודה אלמא הלכתא כותיה והא דקתני במתניתין אבל מוכר הוא משיקלן לאו סתמא כר"מ אלא דר' יהודה ור"מ פליגי בדברי ת"ק דר' יהודה מפרש דבריו אבל מוכר הוא משיתנה עמו לקון דלא משמע ליה דקאמר ת"ק משיקלון ממש דמה חדוש הוא זה וכי בשביל שהוא מחובר לקרקע לא יתכרנו לו אחר שנקלן ור"מ פי' בברייתא משיקון ממש והרמב"ם ז"ל פסק כמחברו כר' יהודה ע"כ: אין משבירין להם וכו' תוס' פ' הספינה דף פ"א ודפ' ר' שמעאל דמנחות דף ס"ו: ואין צריך לומר שדות דליכא תרתי דאיסורא תניה בקרקע ומפקעינן מן המעשרות [הגה"ה פירוש דסבר יש קנין והתם במנחות דף ס"ו מוקי פלוגתייהו דר"מ אהכיהו תנאי דהתם בברייתא במירות הע"ג אי פיטר אי אינו פוטר וכתבו שם התוס' וגם בס"פ הסולת דף מ"ז בתוספות המוגהין וז"ל דשם פ' הסולת ולהכי מוקי פלוגתייהו במירות הע"ג ולא בשם קנין כי היכי דלא תיקבי ר"מ דמנחות אדר"מ דע"ז ומיהו בירושלמי דפירקין משמע דסבר ר"מ אין קנין ופליג אתלמוד שלנו ע"כ ועיין עוד שם וגם שם במנחות בשמאו ותנו אי מהן דסבר אין קנין ודרים דינוקר ולא דינון עו"ג אית ליה נמי דמירות הע"ג פוטר ולמאן דסבר יש קנין ודרים דנוק ולא דנן עו"ג אי אית ליה דמירות הע"ג אינו פוטר דהא בהא תליא וכדמשמע מפירוש רש"י ז"ל שם פ' הסולת עיין שם]. ובגמרא פריך בית מנו אילא תרתי חניית קרקע ומפקע לבית מן המעשר ומאי אין צריך דקתני ומשני מזוזה חובת הדר היא ולא חובת הבית הלכך ליכא אפקעתא דהתיב ביתך דרך ביתתך אלמא נמי שכנגם בחובה אחר רחמנא. והגיה הר"ר יהוסף ז"ל ואין צורך לומר שדות עוד הניח ר' יוסי אומר אף בארץ ישראל אם מכירין להם בתים ובסוריא וכו' ומחק מלות אבל לא שדות: ובסוריא משבירין בתים וכו' דמכירה דסוריא אינו מכירה דא"י נזרינן אבל שכירות דסוריא לא נזרו רבנן דהיא נופה נזרה שכירות אינו מכירה ושכירות שדות בסוריא דאסור לאו נזרה היא אלא איסורא הוא דקסבר ר"מ כבוס יחיד אמיר כבוס: ור' יוסי אומר בא"י משבירין להם בתים ולא נזרינן אינו מכירה אבל שדות דליכא במכירהם תרתי לאיסורא נזרינן שכירות אינו מכירה ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות דקסבר ר' יוסי כבוס יחיד לאו שמיה כבוס אלכך ליכא איסורא במכירת בתים: מ אף במקום שאמרו להשכיר פ"ק דפסחים דף ו'. ובפירקין דף ט"ו. ובגמרא אף במקום שאמרו להשכיר מכלל דליכא דוכתא דלא מוגרי וסתמא כר"מ דאי ר' יוסי בכל דוכתא מוגרי. ומכאן הכיא ראיה מהר"י קולון ז"ל בשרש קע"א דף קנ"ד שלשון מקום משמע שפיר יותר מעיר אחת ויותר מפתים דהא הכא קתני אף במקום שאמרו להשכיר וכו' וקאי אריש שהיא אחר לוגא דכפירים רש"י ז"ל קרי לה מקום

ובשרשים דפ' מקום שנהגו: ז אין מוכרין להם חזיר ואריות וכו' ביד פ"ש דהלכות עכו"מ סי' ו': ולא כל דבר שיש בו ניזקה לרבים. אין בונין עמהם בסילקי וגרדון כך הגיה הר"ר"ש ז"ל וכתב כן מלאתי: בסילקי גרדום איצטדיא ובימה בגמרא בלשונא בתרא דרבא מפרשין דהכי קתני מתניתין בסילקי של גרדום ושל איצטדיא ושל בימה אבל בסילקי שתם של מלכים מותרת ובלשונא קמא קאמר רבא בסילקי של מרחצאות ושל אולכות מותרות אבל בסילקי של מלכים אסור וסימן לאסור מלכים בזיקים: איצטדיא מקום שעושין שם איצטדיון שהוא מגנא והוגא אגנים מרחוק ומחוק הוא לשם הר"ן ז"ל: בימוסיות כתבו תוס' ז"ל נראה לר"י כגירסת הערוך שפירש דימוסיות בלשון הוא לשון מרחצאות כדאמרינן בשבת פ' חבית אסור לשבת בקרקעות של דימוסיות מפני שמעמלת ומרפאה וכן אמרינן מיא דדימוסיות וחומרא דפרוגיתא קפחו עשרת השבטים ואמרינן נמי במדרש למחר אני פותח לשם מרחצאות ודימוסייאות ובפירוש רשב"ם ג"כ כתוב דימוסיות בלשון ופירש שהוא בנין אלא לעורך ע"ז ע"כ. וגם הר"ר יהוסף ז"ל הניח בלשון. והרמב"ם ז"ל משמע מתוך פירושו ז"ל דגרים בבית דימוסיות: הגיעו לכיפה שמעמידין בה ע"ז אסור לבנות גמרא א"ר אלעזר א"ר יוחנן אם בנה שכרו מותר ואפילו דע"ז נופה פירוש אם עשה ישראל ע"ז לעו"ג בשכר לשימת קא הוה ע"ז במקום אחרון ומכוונו אחרון לית בה שום פרוצה וקסבר דיפה לשכירות מתחילה ועד סוף ואיתה להאי בבא בהום' פ' האיש מקדש בדף מ"ח ודפ' הנחל עליה דף נ"ש. וכיל שם בפ"ט סימן ט' וז"ל שם אסור לבנות עם העו"ג כיפה שמעמידין בה ע"ז ואם עבר ובנה שכרו מותר אבל בונה לכתחילה הערקלין או אחר שיש בה אותה הכיפה ע"כ. ובעור יו"ד סי' קמ"ג: ח ואין עושין תבשיטין לע"ז קטליות נזמים וטבעות ר' אלעזר אומר אומר בשכר מותר כל זה אינו מנוסח המשנה וכן בירושלמי ובהרי"ף ובהרא"ש ז"ל ליתיה. וגם הר"ר יהוסף ז"ל מחקו והכתב לא מצאתי זו המשנה בכל הספרים וג"ל דשבוש הוא לגמרי דליכא מאן דפליג עלה דודאי אסור ע"כ: אין מוכרין להם במחובר לקרקע ביד שם פ' עשירי סימן ד'. ובגמרא בברייתא בהדיא פליג עליה ר' יהודה אר"מ דהוא סתמא דמתניתין וס"ל לר' יהודה דבין בלילן בין בשתת בין בקמה יכול למכור לו בעודן מחוברין לקרקע ואפילו בבהמה פליג ר' יהודה וס"ל דמוכר לו בהמה כגון עגלים וסייחין ע"מ לשחוט ושוחט ור' מאיר סבר אין מוכר לו אלא שחוטה. ופסק הרי"ף ז"ל הלכתא כר"מ דהתם מתני' כותיה וכתב הר"ן ז"ל אע"ג דכפ' החולץ משמע דכל היכא דליכא פלוגתא במתניתין לאו סתמא מיקרי אפ"ה משמע דרבי דבריו כיון שבאלו שהם כדאמרינן בחולין דאם רבי דבריו של ר"מ ובאלו בלשון חכמים אבל הרמב"ם ז"ל פסק בפ' עשירי מהלכות ע"ז כר' יהודה ע"כ בקיצור. וז"ל הרא"ש ז"ל והלכתא כר"מ דהתם מתניתין כותיה כלומר שהגה דברי ר"מ בלשון שהם ותימא לי על הרי"ף ז"ל למה הביא בהלכותיו הך בעיא דבהמה שהיא אליבא דר' יהודה והיה נראה מדבעי סתמא דהגמרא בבהמה אליבא דר' יהודה אלמא הלכתא כותיה והא דקתני במתניתין אבל מוכר הוא משיקלן לאו סתמא כר"מ אלא דר' יהודה ור"מ פליגי בדברי ת"ק דר' יהודה מפרש דבריו אבל מוכר הוא משיתנה עמו לקון דלא משמע ליה דקאמר ת"ק משיקלון ממש דמה חדוש הוא זה וכי בשביל שהוא מחובר לקרקע לא יתכרנו לו אחר שנקלן ור"מ פי' בברייתא משיקון ממש והרמב"ם ז"ל פסק כמחברו כר' יהודה ע"כ: אין משבירין להם וכו' תוס' פ' הספינה דף פ"א ודפ' ר' שמעאל דמנחות דף ס"ו: ואין צריך לומר שדות דליכא תרתי דאיסורא תניה בקרקע ומפקעינן מן המעשרות [הגה"ה פירוש דסבר יש קנין והתם במנחות דף ס"ו מוקי פלוגתייהו דר"מ אהכיהו תנאי דהתם בברייתא במירות הע"ג אי פיטר אי אינו פוטר וכתבו שם התוס' וגם בס"פ הסולת דף מ"ז בתוספות המוגהין וז"ל דשם פ' הסולת ולהכי מוקי פלוגתייהו במירות הע"ג ולא בשם קנין כי היכי דלא תיקבי ר"מ דמנחות אדר"מ דע"ז ומיהו בירושלמי דפירקין משמע דסבר ר"מ אין קנין ופליג אתלמוד שלנו ע"כ ועיין עוד שם וגם שם במנחות בשמאו ותנו אי מהן דסבר אין קנין ודרים דינוקר ולא דינון עו"ג אית ליה נמי דמירות הע"ג פוטר ולמאן דסבר יש קנין ודרים דנוק ולא דנן עו"ג אי אית ליה דמירות הע"ג אינו פוטר דהא בהא תליא וכדמשמע מפירוש רש"י ז"ל שם פ' הסולת עיין שם]. ובגמרא פריך בית מנו אילא תרתי חניית קרקע ומפקע לבית מן המעשר ומאי אין צריך דקתני ומשני מזוזה חובת הדר היא ולא חובת הבית הלכך ליכא אפקעתא דהתיב ביתך דרך ביתתך אלמא נמי שכנגם בחובה אחר רחמנא. והגיה הר"ר יהוסף ז"ל ואין צורך לומר שדות עוד הניח ר' יוסי אומר אף בארץ ישראל אם מכירין להם בתים ובסוריא וכו' ומחק מלות אבל לא שדות: ובסוריא משבירין בתים וכו' דמכירה דסוריא אינו מכירה דא"י נזרינן אבל שכירות דסוריא לא נזרו רבנן דהיא נופה נזרה שכירות אינו מכירה ושכירות שדות בסוריא דאסור לאו נזרה היא אלא איסורא הוא דקסבר ר"מ כבוס יחיד אמיר כבוס: ור' יוסי אומר בא"י משבירין להם בתים ולא נזרינן אינו מכירה אבל שדות דליכא במכירהם תרתי לאיסורא נזרינן שכירות אינו מכירה ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות דקסבר ר' יוסי כבוס יחיד לאו שמיה כבוס אלכך ליכא איסורא במכירת בתים: מ אף במקום שאמרו להשכיר פ"ק דפסחים דף ו'. ובפירקין דף ט"ו. ובגמרא אף במקום שאמרו להשכיר מכלל דליכא דוכתא דלא מוגרי וסתמא כר"מ דאי ר' יוסי בכל דוכתא מוגרי. ומכאן הכיא ראיה מהר"י קולון ז"ל בשרש קע"א דף קנ"ד שלשון מקום משמע שפיר יותר מעיר אחת ויותר מפתים דהא הכא קתני אף במקום שאמרו להשכיר וכו' וקאי אריש שהיא אחר לוגא דכפירים רש"י ז"ל קרי לה מקום

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אע"פ שכמה עיירות היו שם וכן נ"כ בלשון מקרא אשכחן לשון מקום הוא טולג דהא הקב"ה קאמר לאברהם זעקת סדום ועמורה כי רבה ואפ"ה סמך אברהם אנינו לומר ולא תסא למקום ולא חס כן יהיה משמעו למקום המכר דהיינו סדום ועמורה דזקא והוא היה מבקש שבזכות חמישים צדיקים יצא לכל החמשה כרכים אלא ודאי הטעם מפני שלשון מקום משמע שפיר יותר מעיר אחת ואפילו משתים ע"כ: **ונאמר ולא תביא תועבה** וכו' כך ז"ל. ופי' הר"ן ז"ל אמריק עלה בירושלמי הא במקום שנאנו למטר מוכר הוא לו ואפילו לבית דירה ומשכיר הוא לו ואפילו לבית דירה ולכי זה מתניתין ס"פ אף באותן מקומות שהקלו להשכיר כעין סוריא לר"מ אז אי וסוריא לר' יוסי לא לבית דירה הקלו. אבל לחוץ לארץ שהקלו אף למכור אף להשכיר בית דירה בתירו והיינו שעמא דהאי ע"ז שממדת הסדומית הוא אלא להגיק מחלב עו"ג מלפי שמעבין של ישראל רחמנים ובייחסים אף חלבן מגדל טבע כיוצא בהן מש"ה עריבו לה עו"ג בהדי בהמה שמאה אבל לא שיהא דיגם שוה שבהמה שמאה אסור מן הדין ועו"ג אינה אלא ממדת הסדומית וה"ל מוכח במדרש ואלה שמות רבה דאמריגן וקראתי לך אשה מינקת מן העברות וכי אסור היה לו למשה לייגק מחלב עו"ג לא כן תניגא אבל עו"ג מגיקה בנה של ישראלית ברשותה אלא למה אמרה כן לפי שהזירתו למשה על כל המצריות להגיק אותו ופסל את כולן ולמה פסלם אמר הקב"ה פה שעתיד לדבר עמו ייגק דבר שמא והיינו דכתיב את מי יורה דעה וכו' עכ"ל ז"ל בקיצור. ואני המלקט מצאתי בתוספות הרשב"א ז"ל סימן קכ"א וז"ל שאלת עוד הא דתנן במתניתין עו"ג מגיקה בנה של ישראלית ברשותה וקתני בברייתא עו"ג מגיקה בנה של ישראלית בזמן שאחרים עומדין על גבה אבל לא בזמן שאין אחרים עומדין עליה כמאן נקטינן אי כמתניתין דשריא ברשות של ישראל או כברייתא דבעו אחרים עומדים על גבה. תשובה לא ודא אחת היא דכל שברשותה של ישראלית אחרים עומדין על גבה קרינן ליה וכדתנן בעיר שכולה עו"ג אשור עד שיהא יושב ומשמר אע"פ שיוצא ונכנס מותר אלמא נכנס ויוצא כיושב ומשמר על גבו קא דמי מאי אמרת שאני הכא דתימוה מוהא בידה ואפשר דמזקא ליה בינו בינו לא היא דהיא סברא דאביי היא התם ברים פ' הכל שוחטין ופליג אדרבא בהיא כדאמרינן התם אביי לא אמר כרבא התם לא מגע גבו ואלו לא קיימא לן כרבא דאלמא אף במה שבידו כל שנכנס כיושב ומשמר על גבו דמי ותדע לך דאם איתא דברייתא פליגא אמתניתין לא הוה שתיק גמרא מלאקשויי ולימא והתניא וחכמים אומרים עו"ג מגיקה בנה של בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא ביום לביום אלא ודאי מדלא אקשינן עלה דההיא כדמקשינן אמילדת מדתניא בברייתא מילדת יהודית את הארמית בשכר ש"מ דבהא מתניתין וברייתא כי הדדי נינהו ע"כ: **ב רפוי ממון** בהנאתו רפוי נפשות גופו אבל אין לפרש רפוי ממון בשכר כלומר ומש"ה שרי דחייש לפסידא דאגריה ולא קשיא ליה ורפוי נפשות בחנם כלומר דמנפשו ומעלמו הוא עושה כמו אם יש לא נפשכם כדעתכם דאי כבי ניתני מתרפאין מהם בשכר אבל לא בחנם גם אין לפרש רפוי ממון דבר שאין בו סכנה אלא שיכול לקנקנו שתלאב לו יותר ויוציא ממון לרפואה ורפוי נפשות דבר שיש בו סכנה דסא אמר רב יהודה אמר רב אפילו אי ליבא לי ריבדא דכוסילתא שקיבו לי אומן ישראל לא אמינא לעו"ג לאתויי לי דאסור לאדם לאסור גופו ביד עו"ג אלא ודאי רפוי ממון בהנאתו רפוי נפשות גופו ואפילו אין סכנה בדבר ומיהו דאמר רב יהודה אמר רב אפילו ריבדא דכוסילתא לא מיתסיק מינייהו ועיין בהר"ן ז"ל בדף שמ"ז ע"א שייחס דברי הרי"ף ז"ל במה שהקשה עליו הר"ר זרחיה הלוי ז"ל והעלה שרב אלפס ז"ל דוחה מהלכה מילתיה דרב יהודה ע"ש: **אבל לא בינו לבינו** ביד פי"ב דהלכות רוצח ושמירת נפש סימן ט' י' י"א.

ובעור י"ד בסימן קכ"ה ובסימן קכ"ו: **ג אלו דברים של עו"ג** פירש עע"ז וביד פי"ג דהלכות מאכלות אסורות סימן י"א. ואיתא בירושלמי פ' שלשים דערלה: יין של עו"ג אסור בהנאה דכתיב חלב זבחימו יאכלו יתאו יין נסיכם אתקש לזבח וזבח אתקש למת דכתיב זבחי מתים ומת גופיה אתיא שם שם מעגלה ערופה דאסורה בהנאה דכפרה כתיב בה בקדשים וכתיב במת ותמת שם מריש ולהלן כתיב וערפו שם את העגלה בנחל מה להלן איסור הנאה אף כאן איסור הנאה ואכא' לא מוקי לה כר' יהודה בן בתירא כדמוקי לסיפא דבשר היולא. וכתבו תוספות ז"ל הטעם כאן וגם בס"ק דחולין אף י"ג דגרמה לפרש דלענין איסור הנאה לא פליגי דודאי מקום רחמנא למת לענין איסור הנאה דהא כתיב אכילה בקרא ואיתא זבחי מתים ובעומאה הוא דפליגי דר' יהודה בן בתירא מקיש לנמרי למת אפי' לענין עומאה וכן משמע דר' יהודה בן בתירא לא נקט אלא עומאה וגבי בשר היולא דמוקי לה כר' יהודה בן בתירא משום דקתני מפני שהוא כזבחי מתים דלא הוה צריך למיתני כיון דתנא אסור אלא מיתור לשון משמע דמשמע באכל המת ע"כ. ביד פי"א דהלכות מאכלות אסורות סי' י"ג ובפ' שני דהלכות מאר אבות הטומאות סי' ז': **והחומץ** ביד שם בהלכות מאכלות אסורות סי' י"ג. ובעור י"ד סי' קכ"ג. **וכנגמ'** פריך פשיטא משום דאחמיץ פקע לי' איסוריה ומשני רב אחי דהא אתא לאשמועינן חומץ של ישראל שספקידו אצל עו"ג אינו צריך אלא חותם אחד דהואיל ואשמועינן מתניתין דלא מנסבי חומץ משום איחלופי לגרמו ברע ממנו מני ליכא למיהם כיון דאיכא חותם ולא ברא ומייתי וכן הדין נמי ביין מבושל מפני שאין מנסכין אותו: **וחרם אדרייני** כך פניה הר"ר יוסף ז"ל אדרייני בתלף. בירושלמי דמסכת ערלה פ"ג ר' שעיה בשם ר' ירמיה בר"מ היא דתניא חרם אדרייני אסור ואיסורו איסור הנאה דברי ר"מ וחכמים אומרים אין איסורו איסור הנאה במה אין קיימין אם בשמתנו בתנגיל ד"ה אסור אם בשמכרו חוץ מדמי יין נסך שנו ד"ה מותר אלא כאן אין קיימין בשנתנו ע"ג מבשיל לכסות בו את הקדירה ורוצה בקיומו לדבר אחר ופליגי רבנן שרו ור"מ אוסר ע"כ. ובעיא היא בגמרא ופליגתא דר' אלעזר ור' יוחנן הד אוסר וחד שרי והלכתא כמאן דאסר: **ועורות לבובים רשבג"א** וכו' ביד הלכות עכומ"ז פ' ז' סימן נ'. ועיין במה שכתבתי לקמן פ' בתרא סי' ט'. ומפרש בגמרא דאם יש עליו קורט דם בידוע שמחייב נקרע ואסור ואם אין עליו קורט דם מותר ואם מלחו אפילו אין עליו קורט דם אסור דאימור המלח העבירתו: **בשר הנבנם** לע"ז מותר פירש רש"י ז"ל שהעו"ג רוצה להכניסו מותר בהנאה דמהר ישראל ליטלו

עם

נמי לא דזימנין דשייפא ליה שמא דמותא לדד מאבראי וקטלה ליה והעלה הר"ן ז"ל דמתניתין דשריא לע"ג להגיק בנה של ישראלית מיירי במקום שכנה ומש"ה שרי דכן משמע בירושלמי דגרס' התם אבל עו"ג מגיקה בנה של ישראלית דהיינו והיו מלכים אומנין ושרותיהם מגיקותיך. תני יונק תינוק מן העו"ג ומן בהמה שמאה ומביאין לו הל: מכל מקום ואינו חושש לא משום יונק שקד ולא משום עומאה אלא מתניתין דהכא דומיא דהתיא דבהמה עומאה היא דמקגיגן לה התם משום שכנה כלומר לגיכא מגיקה ישראלית ולא בעי אומדנא דשהם תינוק הוא משוכן אבל חלב דהא אמתניתין דהכא מייתו לה. אבל הרשב"א ז"ל [כתב] דמדינא חלב העו"ג מותר דכיון דאסיקנא בפ' אע"פ דחלב מהלכי שתים מותר ממא תיתי שיהא יותר אסור חלב עו"ג מחלב של ישראלית אלא לפי שממדת הסדומית הוא אלא להגיק מחלב עו"ג שלפי שמעבין של ישראל רחמנים ובייחסים אף חלבן מגדל טבע כיוצא בהן מש"ה עריבו לה עו"ג בהדי בהמה עומאה אבל לא שיהא דיגם שוה שבהמה עומאה אסור מן הדין ועו"ג אינה אלא ממדת הסדומית וה"ל מוכח במדרש ואלה שמות רבה דאמריגן וקראתי לך אשה מינקת מן העברות וכי אסור היה לו למשה לייגק מחלב עו"ג לא כן תניגא אבל עו"ג מגיקה בנה של ישראלית ברשותה אלא למה אמרה כן לפי שהזירתו למשה על כל המצריות להגיק אותו ופסל את כולן ולמה פסלם אמר הקב"ה פה שעתיד לדבר עמו ייגק דבר שמא והיינו דכתיב את מי יורה דעה וכו' עכ"ל ז"ל בקיצור. ואני המלקט מצאתי בתוספות הרשב"א ז"ל סימן קכ"א וז"ל שאלת עוד הא דתנן במתניתין עו"ג מגיקה בנה של ישראלית ברשותה וקתני בברייתא עו"ג מגיקה בנה של ישראלית בזמן שאחרים עומדין על גבה אבל לא בזמן שאין אחרים עומדין עליה כמאן נקטינן אי כמתניתין דשריא ברשות של ישראל או כברייתא דבעו אחרים עומדים על גבה. תשובה לא ודא אחת היא דכל שברשותה של ישראלית אחרים עומדין על גבה קרינן ליה וכדתנן בעיר שכולה עו"ג אשור עד שיהא יושב ומשמר אע"פ שיוצא ונכנס מותר אלמא נכנס ויוצא כיושב ומשמר על גבו קא דמי מאי אמרת שאני הכא דתימוה מוהא בידה ואפשר דמזקא ליה בינו בינו לא היא דהיא סברא דאביי היא התם ברים פ' הכל שוחטין ופליג אדרבא בהיא כדאמרינן התם אביי לא אמר כרבא התם לא מגע גבו ואלו לא קיימא לן כרבא דאלמא אף במה שבידו כל שנכנס כיושב ומשמר על גבו דמי ותדע לך דאם איתא דברייתא פליגא אמתניתין לא הוה שתיק גמרא מלאקשויי ולימא והתניא וחכמים אומרים עו"ג מגיקה בנה של בת ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל לא ביום לביום אלא ודאי מדלא אקשינן עלה דההיא כדמקשינן אמילדת מדתניא בברייתא מילדת יהודית את הארמית בשכר ש"מ דבהא מתניתין וברייתא כי הדדי נינהו ע"כ: **ב רפוי ממון** בהנאתו רפוי נפשות גופו אבל אין לפרש רפוי ממון בשכר כלומר ומש"ה שרי דחייש לפסידא דאגריה ולא קשיא ליה ורפוי נפשות בחנם כלומר דמנפשו ומעלמו הוא עושה כמו אם יש לא נפשכם כדעתכם דאי כבי ניתני מתרפאין מהם בשכר אבל לא בחנם גם אין לפרש רפוי ממון דבר שאין בו סכנה אלא שיכול לקנקנו שתלאב לו יותר ויוציא ממון לרפואה ורפוי נפשות דבר שיש בו סכנה דסא אמר רב יהודה אמר רב אפילו אי ליבא לי ריבדא דכוסילתא שקיבו לי אומן ישראל לא אמינא לעו"ג לאתויי לי דאסור לאדם לאסור גופו ביד עו"ג אלא ודאי רפוי ממון בהנאתו רפוי נפשות גופו ואפילו אין סכנה בדבר ומיהו דאמר רב יהודה אמר רב אפילו ריבדא דכוסילתא לא מיתסיק מינייהו ועיין בהר"ן ז"ל בדף שמ"ז ע"א שייחס דברי הרי"ף ז"ל במה שהקשה עליו הר"ר זרחיה הלוי ז"ל והעלה שרב אלפס ז"ל דוחה מהלכה מילתיה דרב יהודה ע"ש: **אבל לא בינו לבינו** ביד פי"ב דהלכות רוצח ושמירת נפש סימן ט' י' י"א.

ובעור י"ד בסימן קכ"ה ובסימן קכ"ו: **ג אלו דברים של עו"ג** פירש עע"ז וביד פי"ג דהלכות מאכלות אסורות סימן י"א. ואיתא בירושלמי פ' שלשים דערלה: יין של עו"ג אסור בהנאה דכתיב חלב זבחימו יאכלו יתאו יין נסיכם אתקש לזבח וזבח אתקש למת דכתיב זבחי מתים ומת גופיה אתיא שם שם מעגלה ערופה דאסורה בהנאה דכפרה כתיב בה בקדשים וכתיב במת ותמת שם מריש ולהלן כתיב וערפו שם את העגלה בנחל מה להלן איסור הנאה אף כאן איסור הנאה ואכא' לא מוקי לה כר' יהודה בן בתירא כדמוקי לסיפא דבשר היולא. וכתבו תוספות ז"ל הטעם כאן וגם בס"ק דחולין אף י"ג דגרמה לפרש דלענין איסור הנאה לא פליגי דודאי מקום רחמנא למת לענין איסור הנאה דהא כתיב אכילה בקרא ואיתא זבחי מתים ובעומאה הוא דפליגי דר' יהודה בן בתירא מקיש לנמרי למת אפי' לענין עומאה וכן משמע דר' יהודה בן בתירא לא נקט אלא עומאה וגבי בשר היולא דמוקי לה כר' יהודה בן בתירא משום דקתני מפני שהוא כזבחי מתים דלא הוה צריך למיתני כיון דתנא אסור אלא מיתור לשון משמע דמשמע באכל המת ע"כ. ביד פי"א דהלכות מאכלות אסורות סי' י"ג ובפ' שני דהלכות מאר אבות הטומאות סי' ז': **והחומץ** ביד שם בהלכות מאכלות אסורות סי' י"ג. ובעור י"ד סי' קכ"ג. **וכנגמ'** פריך פשיטא משום דאחמיץ פקע לי' איסוריה ומשני רב אחי דהא אתא לאשמועינן חומץ של ישראל שספקידו אצל עו"ג אינו צריך אלא חותם אחד דהואיל ואשמועינן מתניתין דלא מנסבי חומץ משום איחלופי לגרמו ברע ממנו מני ליכא למיהם כיון דאיכא חותם ולא ברא ומייתי וכן הדין נמי ביין מבושל מפני שאין מנסכין אותו: **וחרם אדרייני** כך פניה הר"ר יוסף ז"ל אדרייני בתלף. בירושלמי דמסכת ערלה פ"ג ר' שעיה בשם ר' ירמיה בר"מ היא דתניא חרם אדרייני אסור ואיסורו איסור הנאה דברי ר"מ וחכמים אומרים אין איסורו איסור הנאה במה אין קיימין אם בשמתנו בתנגיל ד"ה אסור אם בשמכרו חוץ מדמי יין נסך שנו ד"ה מותר אלא כאן אין קיימין בשנתנו ע"ג מבשיל לכסות בו את הקדירה ורוצה בקיומו לדבר אחר ופליגי רבנן שרו ור"מ אוסר ע"כ. ובעיא היא בגמרא ופליגתא דר' אלעזר ור' יוחנן הד אוסר וחד שרי והלכתא כמאן דאסר: **ועורות לבובים רשבג"א** וכו' ביד הלכות עכומ"ז פ' ז' סימן נ'. ועיין במה שכתבתי לקמן פ' בתרא סי' ט'. ומפרש בגמרא דאם יש עליו קורט דם בידוע שמחייב נקרע ואסור ואם אין עליו קורט דם מותר ואם מלחו אפילו אין עליו קורט דם אסור דאימור המלח העבירתו: **בשר הנבנם** לע"ז מותר פירש רש"י ז"ל שהעו"ג רוצה להכניסו מותר בהנאה דמהר ישראל ליטלו

עם כניסתו קודם שיקריבו אותו ע"כ אבל ביד שם בפ"ז סימן ע"ו כלשון כך בשר או יין או פירות שהכינום להקריבם לע"ז לא נאסרו בהנאה אע"פ שהכינום לבית ע"ז עד שיקריבום לפניה הקריבום לפניה נעשו תקרובת אע"פ שחזר והוציאום הרי אלו אסורין לעולם ע"כ ואפשר שקרובין דבריו לדברי רש"י ז"ל. ובעור י"ד סימן קל"ט. ומתניתין דמיירי בשר העו"ג בהנאה דלא כר' אליעזר דאמר בפ' שני דחולין שרש שחיטת עו"ג חיבב בה לע"ז ואסרה דשחיטתה ממי ס"ל דהיא תקרובתה: **והיוצא אסור** מפני שהוא כזבחי מתים ואי אפשר לליכא תקרובת ור' יהודה בן בתירא היא דיליף מויא כלו דמה מת מטמא באהל אף תקרובת ע"ז מטמאה באהל ומינה דמה מת אסור בהנאה אף תקרובת ע"ז אסורה בהנאה. ועיין עוד בתוספות שבתא בשם ר"י ז"ל דלעניין איסור אכילה והנאה אפילו רבנן מודו דכל תקרובת ע"ז אסור בהנאה מדאתקש למת כי פ"ינו לענין טומאה וכבא דייק שפיר דר' יהודה בן בתירא היא דכיון דחגא וזיופא אסור למה לי לגמיסדר ולמיתני מפני שהוא כזבחי מתים אלא לומר דאסור ומטמא ע"כ בקיצור: **התולבים בתרפות** ירושלמי ר' חייא בשם ר' יוחנן תוריבם מוליכין ע"ז גדולה אצל ע"ז קטנה אית תנא אית תרפות מאן דתני תרפות תרפים מאן דתני תרבות תוריבם ע"כ: **והבאים מותרים** דמאי דהוה הוה ובישראל אמרינן בגמרא דאם הוא מומר בין בהיכרה בין בחזרה אסור ומאי שראל הוי איפכא דעו"ג דבהיכרה מותר דילמא הדר ביה ולא חזיל בחזרה אסור דאביק ביה וחייס דילמא הדר חזיל. עוד מפרש ר"ל דהבאים מותרים דמתניתין דוקא שבאין כל אחד לבדו אבל אם באים יחד חבורה אסורין דלמא דעתו לחזור: **אסור לשאת ולתת עמהם** דאזלי ומודו לע"ז ועוד דזבני מידי דאריך לתקרובת ע"ז כך הגיה לשון רע"ז החכם הר"ר סולימאן ז"ל. והגיה הר"ר יהוסף ז"ל מלשאת ומלתת עמהם וכו'. ביד פ"ט דהלכות עכו"מ ז' סי' כ"ד. ובעור יורה דעה סימן קמ"ח: **ד נודות העו"ג** פירוש עש"ז כדלעיל, ביד בפ"ח דהלכות מאכלות אסורות סימן י"ד ס"ו. ובעור י"ד סי' קל"ו. בפי' רעז"ל נראה שצריך למחוק וי"ו דגרעינים: **ויין של ישראל כנוס** פי' רש"י ז"ל לקיום ע"כ וכתב עליו הר"ן ז"ל לא ידעתי למה כתב כך אפשר דס"ל אפי' לר"מ אין יין שבתוכן אסור בהנאה אא"כ הכניסו לתוכן לקיום ומלגין כנוס דיקא לה ע"כ. עוד כתב הר"ן ז"ל אסורין ואיסורן איסור הנאה אסורין המודות לעניין שאיסור הבא מחמתן הוא אסור בהנאה כלומר שביין שבתוכן נאסר בחמתן בהנאה ומיהו אפי' ר"מ מודה לנודות נופייהו שרי בהנאה אלא מיהא אסור בהנאה אלא חרם הדדייני לחיידי דבליע שפי חשבינן ליה כמאן דאיתיה לאיסורא בעיניה אבל בנודות ובקנקנים לא וכמו שכתבתי למעלה והכמים אומרים אין איסורן איסור הנאה שאין איסור בלוע שבהם אסור יין שלו בהנאה ודין ליאסר בשבילה: **החרצנים והזגים** פסולת של ענבים וגרעינים שבתוכם ליהם ויבשים מפרשין בגמרא לחים כל י"ב חדש ואסורין אפילו בהנאה ויבשים לאחר י"ב חדש ומותרין אפילו באכילה (הגה"ש ועיין בתשובות הרשב"א ז"ל סימן מ"ס). והרי"ף ז"ל כתב פירוש אחר בשם הירושלמי דזימנין דאפילו להיש מותרין באכילה ואפילו לאחר כגון שבלה אותם העו"ג מתוך הגת עד שלא נגלה דרך ולא נמשך שיין קיימא לן שאינו נעשה יין נסך עד שירד לגת: **ואיסורו איסור הנאה** שמא עירב בו יין: **וגבינת בית אונייקי** ומפרשין בגמרא דמש"ה מיתסרא בהנאה לפי שרוב עגלים של אותה העיר נשחטים לע"ז ומיתסרי בהנאה ומעמידין בקיבתן: **והכמים אומרים אין איסורן איסור הנאה** מפרשין בגמרא שעמידתו משום דחמרא דיהבי ביה לאו למהוקי טעמא הוא אלא לעבורי זוהמא ומש"ה מסתייא למיתסר בשתייה. וגבינת בית אונייקי היינו שעמא משום דאותן רוב עגלים הנשחטין לע"ז מישועא הוי לגבי שאר בהמות ומישועא דעגלים נופייהו לא משתמי לע"ז ומיהו באכילה אסירא שהרי גזרו על כל גבינה של עו"ג כדאיתא לקמן ר"מ דאסר לא אפילו בהנאה לשעמיה דחיים למישועא עכ"ל ז"ל: **החרצנים** וכו' תוס' ר"פ גולב הגזול: **המוריים** ביד שם פי"ז סימן כ"ו. ובגמרא ת"ר מוריים אומן מותר ודוקא בפעם ראשון ושני דכיון דנפיש שומניהו לא צריך למירמי בהו חמרא ואדרבא אי רמי מקלקל ליה חמרא מכאן ואילך רמו בהו חמרא פירוש פעם ראשון ושני פירש רש"י ז"ל שכן דרכם נותנים מים ומלח על שומן הדגים ומוצלות שומנו וכשכולות חוזר ומתן מחריב. וכתבו תוס' ז"ל דהא דפליגי ר"מ ורבנן במוריים במתניתין לענין איסור הנאה היינו משל בעלי בתים א"ל מיירי אחר פעם ראשון ושני דקלים שומנים ורמו ביה חמרא ע"כ: **ואיסורן איסור הנאה** כנ"ל: וכל מלות הנאה דבמתני' ובכולי' פרקין ובכולהו דוכתי הגיהן הר"ר יהוסף ז"ל הגייה בשני יודין ונם ראיתי שהגיה המוריים והגבינה והגייקי של עו"ג וכתב כן מלאתי ע"כ: **ה שאל ר' ישמעאל** וכו' ביד פ"ג דהלכות מאכלות אסורות סי' י"ב י"ג. ובעור י"ד כולה מתניתין עד סוף פירקא בסי' ק"ב עד סוף סימן קמ"ו: **אמר לו מפני מה** מחק הר"ר יהוסף ז"ל מלות א"ל. עוד הגיה גגינת העו"ג אלא ו"ו וכתב כן מלאתי בכל הספרים וכן נכון ופירוש הגיגון שמגביה העו"ג כלומר שמעמידין אותו ועושין את שחלב נתייבש אחת ועל שם שיש נקבית נקראת ג"כ גגינה כלומר חלב קפוים ע"כ. עוד כתב ולא אמרו לא נהנין ולא מועלין וזה אינו מדברי ר' ישמעאל ולא מדברי ר' יוסף אלא סתם משנה אמרה זה כי אע"פ שאמר ר' ישמעאל שורפה וכו' אינו כן כי לא הודו לו אלא אמרו לא נהנין בה וכו' אך מ"מ קשיא הרי אין מועלין ומשני מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי ע"ז ע"כ: **ולא הודו** לו לחם הוי לי' למיתני אלא שכן הוא בכל הספרים גם בפירש"י ז"ל: **מפני** וכו' ועיין במ"ש בחלין פ' כל הבשר סי' ה' ובמה שכתבתי במתני' דבכמוך: **השיאו** וכו' ובערוך הביאו בערך סא ופירש הביאו כמו הסיאו כלומר העתיקו וכתבתיו בפ"ח דעירובין סי' ה'. ובגמ' פריך אמאי הסיאו לדבר אחר וליסדר ליה משום דליתיה לאיסורא בעיניה דהא מוריים לרבנן אלא אסרוהו בהנאה משום דליתיה לאיסור בעיניה הוא ומשני הכא כיון שמעמיד חביב ליה כמאן דליתיה לאיסורא בעיניה. וכעי תו בגמ' מאי שנא האי קרא דשיילים ומשני מרישא דקרא קאמר ליה שקני מנשיקות פיהו ע"ל ישמעאל אחי חשוק שפתותיך זו בזו ואל תבאל להשיב ולהקשות בדבר זה. (הגה"ה בתשובות הרשב"א ז"ל סי' מ"ג מתחלה היה מעלים ר' יוסף מר' ישמעאל עיקר הענין והיה סבור להשמיטו בדבר כאילו מן הדין אסרוהו מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלה או בקיבת עגלי ע"ז וכל זה לכסות העיקר משום דגזרה חדשה היתה

וכשראה שלא היה יכול לו השיאו לדבר אחר וא"ל כי דברי דודיה טב וחביבין הן יותר מיינם של תורה ואל ידקדק בהן או שיסק נשיקות פיו שלא יבאל להשיב ולהקשות כי גזרה חדשה היא וכדעולא. אחר כן שאלו בגמרא ומפני מה חדשו וגזרו אותה גזרה חדשה והשיבו משום ניקור חזרו ושאלו פעם לעיקר מה שאמר שלא לגזרה חדשה אין מקפקפין בה כלומר שאין מפרשין טעמה ומה הפשר יש בדבר אילו גילה לו ולומר משום ניקור והשיב כדמפרש עולא בעצמו דילמא איכא אינים דלא סבירא ליה ע"כ:) **כי טובים דודיך** **או כי טובים** דודיך לשון נקבה והכי קאמרה כנסת ישראל ישקני שקב"ה מנשיקות פיהו כי כך אמר לי טוביה דודיך מיין רש"י ז"ל. וכן מינו נ"כ שהשיאו השאה זו על שאלה שאלו בעניין מלך וכך השיבו בתוספתא לפרה. פ"ט והכיאה הר"ר שמשון ז"ל בר"פ עשירי דמסכת פרה וכתב שם הר"ר שמשון ז"ל דשמא בפעם אחת שאלו לר' ישמעאל דאי שני מעשים הוו כיון דהשיב לו בפעם ראשונה בחבנו מוכיח עליו לא היה טועה בפעם שניה ע"כ. ירושלמי שם להפליגו בחבון היה לו להפליגו בדברים אחרים בחמשה מקראות שבתורה שסיימם ממשאו מחר משוקדים שאת ארור וקם ס"ל אינה דברים המשיקים עליהם את הפה שנאמר ישקני מנשיקות פיהו ר"ש ב"ר חלפתא ור' חגי בשם ר' שמואל ב"ר נחמני כבשים לנטשך כבשים כתיב הא כיצד בשעה שהלמידיך קטנים כבשים לפניהם דברי תורה הגדילו ונעשו כעתודים נלה לסם רזי תורה וקחני סתם דר' שמעאל קטן היה באותה שעה מסייעא להא דתני ר"ש בן יוחי ואלה המשפטים אבר תשים לפניהם מה הסימה הזאת אינה נגלית לכל ברייה ובריה כך אין לך רשות לשקע עצמך על דברי תורה אלא בפני אדם בשר ע"כ. ויש מזה ברים איר הסירים רבה. וכתב הר"ר יהוסף ז"ל כי טובים דודיך וכו' כ"ל שהשיאו לפסוק זה מפני שפסוק זה מדבר בדברי חכמים ובתקנותיהם כלומר רמז לו אל תסרהר אחריהם ע"כ: **ן אלו דברים** וכו' גם שכר של עו"ג אסור כדאיתא בגמרא אע"פ שלא מצינו איסורו לא בתנאה ולא בבריתא שמא בימי שלמוראים נאסר וכן מצאתי בחוספות ויש מן הפוסקים שסובר שלא אסרו רק שכר של תמרים אבל לא של שעורים או של מינים אחרים כגון של אחנים או של תבואה או של דבש ועיין עוד במ"ש לקמן ריש סי' ז' בשם הרא"ש ז"ל. ואיתה לאתניתין בתוס' פ' בנה בהמה דף נ"ג. ועיין במ"ש ר"פ התערובות: **חלב שחלבו עו"ג ואין ישראל רואהו** אסור לחייסינן שמא יערב חלב שמא עם חלב טהור אע"ג דאסור מיור ושמא ירוק לאחלופי הוא אלא שייך חששא אבל לאיערובי איכא למיחש ואע"ג דחלב שמא אינו עומד חייסינן שמא מן החלב שמא אחינו עומד בשאר בנומות שבגינה וכירושלמי מפרש ריב"ל טעמא מפני הגוי פירש שאין העו"ג מזהר מלשחות דבר מגולה וכן פי' בגמרא דילן טעמא דגבינה של עו"ג דמתניתין דלעיל ומנלף בה ר' ירמיה אלא מעתה יבשה תשתרי יפן לשתרי דהא קיימא לן יבש אין בו משום גלוי דאדם של נחש אינו אלא אם כן היה מניחו לייבש יפן כמי מותר לאין אדם של נחש מניחו להתייבש ר"ב חדש אלא ודאי דאין בו אדם נחש אלא ג"כ חיישא טעמא דגבינה לפי שאי אפשר לה בלא נחושתא הלב בין גומות הגבינה וחלב שחלבו עו"ג ואין ישראל רואהו אסור דילמא עריב ביה חלב שמא וחלב שמא אינו עומד ואם עירב שמא בשאר בהמה אחר עם שיוצי דחלבא דאסור ויש לחוש שמא נשאר ג"כ מעט מן הטמא בין גומות הגבינה ושמואל אמר טעמא דגבינה מפני שמעמידין אותה בעור קיבה של נבלה כדאיתא רעז"ל ורב מלכיה משמיה דרב אלא בר אחבה אמר מפני שמתליקין פיה בשומן של חזיר: **הפת והשמן שלהם והשלקות** עי' בתוי"ט מ"ש בשם הר"ן עד ומש"ה פליגיהו תנא דמתני' בתרתי ולי נראה שספת של עו"ג אפילו נאפה ע"י ישראל כיון שהעו"ג לבו וערכו ומן העו"ג הוא ליקחו אסור ומשום חתנות וכי אמרינן לקמן בגמרא דפת שלם מלאכות יש בו ואי אפה ישראל שרי ס"מ בפת שלנו שהרי אין בו איסור אלא משום בשול עו"ג ולפי דברי הרמב"ם ז"ל דלא חלק בפי"ז מסמ"א בין פת שלנו לפת שלהם נראה דמש"ה פליגיהו בתרתי לפי שאינם שספת כל היכא דשרי ישראל תורת שרי כדאמרינן בהיתא דשלא מלאכות לקמן בגמ' ואילו בשאר בשוליהם כל היכא דבשל עו"ג אע"ע דשנר ישראל אסור ומתוך שחלוקים בהלכותיהם ולא נאסרו בענין אחד פליגיהו תנא אע"פ שבאיסם משום בשול לאסרו לדברי הרמב"ם ז"ל ע"ל הר"ן ז"ל בקיצור מופלג. ותוס' ז"ל כתבו ג"כ והשלקות הוכיח ר"ת דשלקות נזרה קדמונית היתה קודם שנזרו ב"ש וב"ה על ספת שהוא ל' מי"ח דבר ואע"ג דבמתני' תני פת מקמי שלקות וכשהיתו את ספת לא היתרו שלקות מה"ש דפת ושלקות תרי מילי נינהו דשייך פעם תחנות בשלקות יותר מן ספת ומדרבנן אסרוהו מטעם חתנות אז כדי שלא יהא רגיל ישראל אצל העו"ג ויאכילנו דבר טמא ואסמכו בגמרא גזרת שלקות אקרא דכתיב אוכל בכסף תשבירני ואכלתי ומים וגו' מה מים שלא נשתנו מבריתן ע"י אחור אף אוכל שלא נשתנה מבריתו ע"י אחור ע"כ. והעלה הר"ן ז"ל דכל שיש בו חזק משלם מדות אלו שהוא נאכל כמות שהוא הרי אז שלינו עולה על שלהן מלכים אז שלא נשתנה מבריתו ע"י אחור כגון קליות אין בו משום בשולי עו"ג: **רבי ובית דינו התירו** ל"ג ליה וירושלמי גרסינן ליה ונם בערוך ערך שלק וערך סמן. והרשב"א ז"ל בתשובותיו כתב דלא גרסינן ליה כלל וסבר כתב ג"כ הרמב"ן ז"ל וכתב עוד ואפ"ל דרבי התיר תחלה אלא שלא קבלו ממנו עד שבא ר' יהודה בשיאה וקבלו ממנו ע"כ. ובתוס' דפירקין דף ל"ו כתוב וז"ל במתני' כתב רשב"ם ז"ל בשם רש"י ז"ל דל"ג רבי דר' יהודה הגיאה בר ברים ובית דינו התירוהו וחכמי דורו קבלו דבר זה ממנה שהיה בתשובה דרבי וקבו כי הוא היה בנו של ר"ג הזכר במסכת אבות רבן גמליאל בנו של ר' יהודה הגיאה אימר יפה ת"ת עם דרך ארץ ואותו ר' יהודה הגיאה הנזכר כאן הוא ר' יהודה בשיאה שהיה בימי האמוראים אלא בלשון משנה ובריתא קורא אותו הבשיאה ובלשון תלמוד קורא אותו בשיאה ע"כ. ועיין עוד שם. וביד פי"ז דהלכות מ"א סי' כ"ב: **שדרבן** וכו' ודוקא שדרבן אבל בידוע אסור אפילו בהנאה ואע"ג דמוריים רובא דעלמא שהו ביה חמרא והוי כידוע ושרי ליה רבנן בהנאה שאני מוריים דחמרא עבדי לעצורי זוהמא דדגים והוי כמאן דאיכא לאיבוד אבל הכא למתוקי טעמא והיינו דקתני סיפא הרי אלו אסורין למעוטי ידוע דכבשים דאסור אפילו בהנאה כר' חזקיה דהלכתא כותיה לגבי ר' יוחנן תלמידו. וכתב הר"ן ז"ל מיהו לדידן

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דקיימא לן דנסתם יינם אפילו יין ביין ומכר לעו"ג חוץ מדמי יין נסך כדאיתא לקמן בפ' שהוכר הכא נמי ימכרו הכבשים חוץ מדמי שבח היין והקשה הרא"ש ז"ל כיון שבידוע אסור מספקא נמי ליתסר בהנאה אפילו לרבנן כיון שדרכן לתת בהן יין כדאסר ר"מ נגיעת בית אונייקי בהנאה וכדתנן ס"ר למה לא אסרוה בהנאה ויש שתרצו דכי אמרינן בנגיעה מפני מה לא אסרוה בהנאה היינו טעמא משום דכיון דאוקמי קא מוקים כמאן דאיתיה לאיסורא בעינה דמי הלכך כל דודאי אסור בהנאה ספקו נמי אסור אבל בכבשים דליתיה לאיסורא בעינה אע"ג דודאי אסור בהנאה דיינו לגזור איסור אכילה בספקו ע"כ בקיצור. והרמב"ם ז"ל פי' למשנתו מוריים ונגיעת בית אונייקי ומתני' ר"מ דאסיר לה בהנאה אבל כבשים נראה שקובר בספוק כר' יוחנן דבידוע נמי מותר: תרית טרופה ביד שם ס"ג סי' כ"ג: בלבית בשני כפין וכן הוא בגמרא חולין דף ל"ז וכן בערוך. וכן ראיתי בהר"ר יהוסף ז"ל מחק מן המשנה מלות בלבית שוטעת בו. וגראה דהיינו מאי דתניא בגמרא שבת פ' המוציא דף ע"ז אימת בולבית על לויתן שפיתם בערוך שהוא דג טמא וכנס בפיו של לויתן. ובעור י"ד סימן פ"ג. וכתב הר"ן בשם רש"י ז"ל דבלבית דג טמא הוא וגדל מאליו בגיר דגים טהורים ואם יש גיר דג טמא עמו לא תגדל בו בלבית והיא עצמה טמאה היא אבל ר"ח ז"ל כתב שבלבית שבמנו כאן שהוא דג טהור שכיון שיש דג אחר קטן טהור אף כל הגיר מחזיקים אותו בטהור ע"כ וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ג דהלכות מ"א. ועיין בתשובות הרשב"א ז"ל סי' ק"ד. וראיתי להעתיק הנה כל לשון ספר הלכות דשם בי"ד סי' פ"ג וז"ל הגיר של דגים טהורים כשיש הרבה בכלי אחד דרכה להיות טוהר ולגדל שם מאליו מין דג טמא וקורין אותה בלבית ואם יש שם גיר של דגים טהורים ונפל בטמאים הגיר בדגים טהורים ואם אפילו אם נוגר ונחגדל בגיר דגים טהורים ונפל בטמאים אין דרכו לחיות שם זמן רב הלכך עו"ג הבניא תבית מלאה גיר של דגים אם בלבית אחד שוטטת בו והוא חי מותר שזה סימן שהגיר הוא מדגים טהורים שהרי אין דרך בלבית חי להיות בגיר של דגים טמאים ואם אין בלבית שוטטת בה אסורה דשמא הגיר מדגים טמאים הוא והא דסגי בבלבית אחד היינו בחבית שתומה דליכא למיחש שמא עכביו מעלמא אתא וכיון שהוא חי אין לחוש ג"כ שמא נפל בתוכו קודם שהתחומה שהרי אינו יכול לחיות זמן רב ואמרינן בעוד החבית שתומה גדל ונוגר שם מקרוב אבל בחבית שתוחה אינה לתרת בפחות משתים אבל באחד חיישינן אע"פ שהוא חי שמא עכביו מקרוב מעלמא אתא והגיר של דגים טמאים הוא. מיהו בשתים אפילו מתים מותרים דתלינן לומר כאן היו וכאן נולדו ולא חיישינן בשתים שמא מעלמא אתו אבל בשתומה ובאחת אין להתיר אא"כ חי אבל מת יש לחוש שמא קודם שהתחומה נפל שם ואע"ג גיר דגים טמאים אינו אלא מדרבנן וכבר אמרנו דספיקא דרבנן לקולא אמי הכא גיר דגים טמאים הוא מאי ובכיה שמביאין אותה בחביות כמו גיר דגים טהורים והואיל ובכיה חיישינן לחומרא. ול"ד לתחיכות דגים וים באחד מהם קשקשת ואין התחיכות מתאימות דאוסרין אותם התחיכות שאין בהן קשקשת ומקילינן בגיר הבלוע בתחיכות הכשרים דשאני התם הואיל ונמצא עמהם תחיכת דג טהור ואין דבר מאי שיאכלו דגים טהורים ושמאים יחד שהטהורים בטמאים לא מיתלו לדריכין לאסורו עליהם אפילו אפי' מטמאין לכך תלינן בגיר הבלוע לקולא הואיל והוא מדרבנן אע"ג דבתחיכות עצמן שאין בהן קשקשת אולי לחומרא היינו משום דספיקא לאוריתא הוא מש"כ בגיר דוק ק"ל. וי"ל דלכלבת אין דג טהור הוא ואינו אלא גיר אלא לסימנא בעלמא נקטוה בגמרא כי הוא ג"כ אין דג הנוגר בנים ולפי שיטת הגמרא הוי דינא הכי אם הבא עו"ג חבית מלאה גיר ודג טהור אפי' קטן בכלבת ורתא ושדרו קיים ומכירין אותו בטביעות עין שהוא טהור ושוטט בו והש"ל אם יש בו תחיכה א' שיש בה קשקשת הואיל ואין בו דבר שמא מתירין כל הגיר שבחביות דתלינן לומר שהולה ממין טהור הוא ואפילו בדג טהור א' קטן או תחיכה אחת טהור שרינן לה כולה ולא חיישינן שמא מעלמא אתא ואע"ג דלעיל אסרינן הגיר שבעין שאני התם שיש ג"כ דבר שמא עם הטהור ונזרינן גיר משום נופן מש"כ כאן. והלכות שמא לדעת הרשאן נמי לא אמרן דשרי ואפילו בשנים אלא כשאין בה דג א' שמא או תחיכה שאין בה קשקשת אבל אם יש בהן דבר שמא לכ"ע אסור. ויש מי שאומר שאם היו חביות רבות וכולן פתוחות וכלבת א' דהיינו דג טהור משומש בא' מהן תלינן לומר כולן מין גיר א' הן וכולן טהורין שהרי אין אנו רואין בהן דבר שמא ועוד כיון שהם פתוחות ודאי מין אחד הן שאדם עשוי ליקח מזו וליתן בזו: היו שתומין ופתח אחד מהן ומצא בה בלבית היא מותרת והשאר אסורות דשמא ימצא בהן דבר שמא. פתח שניים ומצא בה בלבית כולן מותרות דכיון דשתי חביות מדמו דטהורות מוכחא מילתא דכולם טהורות הם עכ"ל ז"ל. אבל הכלבת המוכר בפ' גיד הנשה בגמרא דף ל"ז ודאי דהיא שמאה לכ"ע כדמוכח התם: שוטטת בו לשון שטין על פני המים: והחילק היא הסולתנית: הלתית הוי מתן טעם לבצק דאגב חריפותה וכו' וכדמפרש רע"ז"ל. והעלה הר"ן ז"ל דהכין נמי שתמא אינו כן יומו אע"פ שתמיעו תדיר יותר והוי מתן טעם לפנם שמצוית דהכין אלמלא חירפא דחלתיתא: מלח סלקונדרית שבל סלקונדרי רומי אוכלין אותה ובברייתא מלח סלקונדרית ר"מ אוסר שהתורה ומתיר הלבנה ור' יהודה מתיר בשהורה ואוסר בלבנה ור' יהודה בן גמליאל משום ר' חנינא בן גמליאל אומר ז' וזו אסורה ומשמע דשתם מתיתין כר' חנינא בן גמליאל ומתוך מה שפירש הערוך בשם רבינו גרשם ז"ל נראה דגרים בגמרא שכל סלוקתי רומי אוכלין בה שפי' שכל מה שסולקין רומי אוכלין באותה מלח. ובמתני' נראה דגרים סלקנרית. בסוף פי' רע"ז"ל והיא נסה ולבנה ביותר כך ל"ל. וכתב בתוי"ט וחומן וכו' ופסוקים דבריו למסכיל: ן חלב שחלבו עו"ג וישראל רואהו רבא פ"ג דהלכות מ"א סי' י"ז: והדבש ביד שם פי"ז סי' כ"ד כ"ה. וכתב הרא"ש ז"ל והא דשרי במתני' לדבש היינו לשתותו בביתו של ישראל אבל לא בבית העו"ג ושכר של תמרים או של שעורים של עו"ג שאסור לא בימי התאנים נאסר אלא בימי האמורלים ואז בימיהם אסרו גם הדבש: והדבדבניות נרסינן בשני לתלין ובני ביתין וכן הוא בערוך והר"מ דיומאתו ז"ל במערך שלו פי' שהוא דמדמון בערבי וכן בירושלמי די"ט דף ס"ב דמדמניות במ"ס ע"כ. וכן הגיה הר"ר יהוסף ז"ל והדמדמניות בשני ממין. בפי' רע"ז"ל אין בהם משום הכשר משקה אע"ג דהבוצר לגת הוכשר דהא אודי

ליה הכא נמאי הכא כיון דלאכילה קא בעי ליה לא מיחא לי' במשקה היוצא מהם אבל הבוצר לגת נזרינן משום שמא יבצור בקופות מזופפות דאז ניחא ליה ודאי במשקה. גמרא: והבבשים ושיין בתוס' פ' המה בהמה דף כ"ג. ומעיין ממתיתין דאע"ג דכבוש הרי הוא כמבושל לא גזרו משום בשולי עו"ג אלא על תולדות האור. ואין במליח משום בשולי עו"ג גם אין במעושן משום בשולי עו"ג קיצור מהר"ן ז"ל בדף שם ע"כ: ומרית פירש רש"י ז"ל מין דגים מלוחים שאינם טרופות שהתיכותיהם ניכרות ואת"ת ואע"פ שהתיכותיהן ניכרות אמאי לא חיישינן שמא נמלחו עם הממאים דליכא למימר דממאים בטהורים מוחן טעם לפנם הוא דהא אמרינן בפ' כל הבשר דשמא מעוח ומהור שפל אסור ואפיקנא דאף שנתבשל מלוחים אסורים ואע"ג דאחזוקי איסורא לא מחזיקנן היכא דבכיה כי אלו ודאי חיישינן. י"ל דכיון דפליגת דגים אינם אלא מדרבנן כדאמרינן בפ' גיד הנשה שאני גיר דזיעה בעלמא הוא והכא שפיקא הוי אזלינן בית לקולא וכן כתוב בספר העיטור דדגים מלוחים של עו"ג מותרים אלא שכתב שנהגו בהן איסור וכל מקומות הללו נהגו בהן איתר הר"ן ז"ל. בפי' רע"ז"ל נראה שגריך לאיות כך ומרית שאינה טרופה ואע"פ שהיא עשויה תחיכות אם נשאר ראש הדג ומדרותיו קיימין ניכר שהוא שהור שהממאים דאינם חדים ואין לחם חוט הסדרים והטהורים ראשן ענוג ויש להם חוט הסדרה. וכתב הר"ן ז"ל דטרית כיון שהיא לאכלה היא נופה גיריך הכרת ראש וסדרה ואם לאו אפילו על גיר גזרו משום נופן שכיון שנופה מעורב בגיר אי שרי גיר אכלי נמי נופן אבל גיר שם בו דגה בלבית אחת שהורה לפי' ר"ח ז"ל כל שאין בו דג טמא כלל מותר בסימן אחד דהיינו בלבית שבו ע"כ בקיצור. ועיין בגמ"ם ס"פ ואילו טרפות: וציר שיש בה דגה מפ' בגמ' לפי פי' רש"י ז"ל דאם החבית שתומה שני בבלבית א' ואם פתוחה בעינן תרי בלבית אבל באחת לא שי דאיכא למימר דמעלמא נפל בה והכריח הר"ן ז"ל לפי פירושו דבלבית שמאה זו אין היא שם זמן מועט ולא הרבה ע"כ. ובלבית נקט לרבותא אע"פ שהוא דג קטן ביותר. וביד פ"ג דהלכות מ"א סימן כ"ב כ"ג ס"ל אפילו הגיר מהר"ן ז"ל שכן דעת הרי"ף ז"ל: וזיתי גלוסקאות המגולגלין וגראה שהגיה הר"ר יהוסף ז"ל דיתי קלוסקא. ואיתא בתוס' פ' כל קרבנות דף פ"ו. ובערוך לא הביאו בערך גלסק אלא בערך קלסקא ופירש בשם הירושלמי ר' חייא בשם ר' יוחנן אמר מין הוא והן מותנין לתוכן חומץ שיהו הולכין את גרעינין ע"כ: ר' יוסי אומר השלוחין פי' הרמב"ם ז"ל השולחין כמו הסלוחין כמו רוכב ורוכב ע"כ אבל בגמרא ונס בפירוש רש"י ז"ל השלחין בלתי ויו: ומן ההפתק מותרין הכרית הר"ף ז"ל הכריתה שהבא הוא ז"ל דחגבים קתני התם הבאין מן הספתק ומן הספיחה מותרים דהיינו דוקא כבושים ע"י טו"ג אבל שליקים ע"י טו"ג אסורין וכן פי' נ"כ הרא"ש ז"ל וגראה דה"ק אמתני' שכן נפרש דמאי שנא אלא שעל הכריתה פירשו הרי"ף ז"ל שיש שם הכרח דומיא דקפריסין וקפלוטות דקתני התם שודאי אינם אלא כבושים כמו שכתב הוא ז"ל כך נראה לעניות דעתי:

פרק ג כל הצלמים וכו' ביד הלכות עכומ"ז פ"ז סי' ו'. ובעור י"ד סי' קמ"א. וכתב הר"ן ז"ל גרסי' עלה דמתניתין בגמרא אי דנעבדו' פעם אחת בשנה מאי טעמייהו דרבנן דלומר דמלא קתני וחכמים אומרים אינו נעבד אלא מי שיש בידו מקל מכלל דמודו דנעבדין ומפרקינן א"ר יוחנן במקומו של ר"מ היו עובדין אותם פעם אחת בשנה ור"מ דתיים לשיעותא גזר שאר מקומות אבל אותו מקום והעלה הוא הר"ן ז"ל דה"ק דודאי לר"מ כל המקומות שבעולם שידוע לנו שאין נעבדין בהן מותרין מן הדין ואפילו שתמן אלא דכיון דאיכא בעלמא חיים לשיעותא אלמא לא ס"ל דשיעותא כמאן דליתיה דמי ומה"ה גזר שאר מקומות כדי שלא יבאו להשמל במקומו דאע"ג דשיעותא הוא דאוו לחוש לקילקולו. אבל רבנן דלא חיישינן לשיעותא ס"ל דשיעותא כמאן דליתיה דמי וכי אלו ליעבד נמי שרינן אליבייהו בסוף קדושין ובפ' כל היד ולפיכך אין לגזור על כל העולם מפני הנס קילקול המיעוט ובכי אתי ליבא דגזר משום אותו מקום שפיר. ובתר הכי בא שמואל לתרוצא לתתיתין דלא צרכינן לשיעור דר"מ ורבנן פליגי אי גזרינן שאר מקומות אבל אותו מקום או לא אלא באותו מקום עצמו פליגי דבאמדרטי של מלכים שבינו ובשל כרכים וכדמסיק רבא ובודאי דלאו למיפלהה עבדי לה אלא נמי בעלמא אלא דר"מ חיים לשיעות אנשים שבאותו מקום דמקבלי ליה בחלוה והיינו דקאמר מפני שהן נעבדין פעם אחת בשנה ורבנן דלא חיישי לשיעותא שרו עכ"ל. ובתר הכי ח"ר יוחנן בגמרא ובעומדין על פתח מדינה וכתב הר"ן ז"ל דמדברי רש"י ז"ל נראה דכי אמר שמואל דבאמדרטי של מלכים שבינו וא"ר יוחנן בעומדים על פתח מדינה אליבא דר"מ בלחוד קאמרינן דלרבנן בין עומדין על פתח מדינה בין אין עומדין הכל תלוי כפום בידו מקל או לפור או כדור אבל הרמב"ם ז"ל פ"ל בפ"ז מהלכות עכומ"ז דר' יוחנן דאמר בעומדין על פתח מדינה בין לר"מ בין לרבנן קאמר ולא קאי אדשמואל דאוקמה באמדרטי של מלכים אלא אוקמתא באפי נפשה היא ופסק כר' יוחנן ע"כ בקיצור: רשב"ג אומר כל שיש בידו כל דבר והעלו חוס' ז"ל דודאי רשב"ג אית ליה כרבנן דלא חיישינן לשיעותא ואע"ג דאמר רשב"ג כל שבאה אלשים יום באדם אינו נפל דשמעת מינה הא לא שהה כגון שנשרף או שאכלו ארי הוי ספק נפל אע"ג דרוב כשים אינם מפילות אלמא חיים לשיעותא דמפילות שאני התם דהוא מיעוט המלוי דנפלים שכיחי ושם ודאי יש לחוש כדאמרינן גבי דאותו מופל לגיסו שאין לשם סוף או דאותו גוסס דאשתו אסורה אע"פ שרוב גוססים למיתה חיישינן לשיעות מפני שהוא מיעוט המלוי וכן אמי הא דאמר רשב"ג פ"ג דבכורות הלוקח בהמה מן הגוי פטורה דלא מרתמא אא"כ ילדה דמשמע אבל מעטא חולבת לא בחלב אינו פטור דחיישינן לשיעות חולבת אע"פ שאינם יולדות התם מיירי שראינום חולבת קודם דודאי הוחזקה מן המיעוט אבל ודאי בשאר בהמות חלב פטור וכן הלכה ע"כ וכן כתבו בפ"ק דחולין דף י"ב גם במקומות אחרות: ב המוצא שברי צלמים הרי אלו מותרין ביד הלכות עכומ"ז פ"ז סי' ז'. ובעור י"ד סי' קמ"א: מצא תבנית יד בתוס' רים פירקין. ובגמ' אמר שמואל ס"ה דאפילו שברי ע"ז שראינום שעבדום כשיתה שאינם מותרים דכיון דכבדה שוב אין עובדין אותה והא דנקט צלמים משום דנשי למיתי סיפא מלא תבנית וכו' ואז

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הגה ע"ז ס"א דוקא ע"ז הוא דכי מצא חבמית יד וכו' היא אסורה אבל חבנית אלמים אפילו חבנית יד סרי להכי תנא רישא אלמים למימר דאע"ג דשמא לא עבדום אפי' הכי לסבר חשובה כגון הבנית יד חיישינן ומוקי לה שמואל בעומד האי סבר על כנו וכסיסו דכיון דאותבילהו התם ודאי פלהו להו אבל ר' יוחנן פליג עליה דר"ל וסבר דע"ז שנתברה מאליה אסורה ודייק ממתניתין שברי אלמים מותרין הא שברי ע"ז אסורין. ור"ל דס"ל דע"ז שנתברה מאליה מותרת משום דמימר אמר הנפשה לא מצלה אהנות גברא מצלה בתמיה דייק הכי הא אלמים עצמם אסורין ותמצא כר"מ דמתניתין דלעיל וכמו שכתבתי פיוסף הרמב"ם ז"ל בפ"ח מהלכות עכומ"ז דהלכה כר' יוחנן משום דשמואל כר"ל אבל הר"ש ז"ל יש לו דרך אחרת דלא פליג ר' יוחנן רק אר"ל ולא אדשמואל ע"ש בהר"ן ז"ל: **ג המוצא בלים** וכו' תוס' פ' שני דר"ה דף כ"ד. וביד שם סי' ח'. ובעור י"ד סי' קמ"ד וסוף סימן קמ"ו: **ועליהם צורת חמה** וכו' כתב המרדכי דרקון הוא נתן בריח בשפים ומנו תלי הנדול ומובל במזלות ומש"ה חשיב ליה בהדי צורת חמה ולבנה ע"כ. וכתוב בספר מפה על השלחן סי' ק"ז דלאו דוקא צורת חמה או צורת לבנה ממש אלא אפילו צורה שששין לשמו כמו שששין בעלי העלסמות צורות לכוכבים כגון בצורות המתיחסות לשמש מלייריין מלך מעוטר יופר תוך עגלה וכיוצא בזה בלבנה יש לסם צורה מיוחדה. ובגמרא מוקי אביי דלסני תלא דסכיתי והשיבי מלייריים אותם כדי לעבדם ומש"ה גזרו עליהם רבנן מספיקא אבל יש לו נהר או מדבר או כוכבים ומזלות מיכאל הבר הגדול או שלשול קבון כל אלו מיפלא פלהי בהו היכא דמסכתי ומ"מ כיון דלא חשיבי מספקא לא גזור רבנן עלייהו דא"כ אין לך דבר המותר ובברייתא מוסיף ר' יהודה אף המולא פרלוף אדם כגון דמות מניקה והבן מחיקה על שם חוה או כגון פרלוף אדם שיש בידו מדה וקא כייל על שם יוסף אבל פרלוף אדם גרידא שרי בהנאה. בפירוש רש"ל כגון פירים מזמים ומבעות ע"כ. משמע מפירושו ז"ל אבל בנדי מסי הוו מבוזים והיא דבר המה מפרשים ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפי' המשנה וגם בפ"ח מהלכות עכומ"ז כובר שהמשי בכלל מכובדין גרלה שהוא ז"ל גורם פירלים במקום שדים: **ר' יוסי אומר שרוחק** וכו' בפ' כל שעה דף כ"ח ובפירקין דף מ"ב ומ"ח ותוס' פ' בכורי הדם דף פ"ה. וביד שם פ"ח סימן ו': **או מטיל לים** וכתב הר"ן ז"ל בר"פ בתרא דע"ז דר' יוסי דיעבד שרי אבל לא לכתחילה דהא איכו נופיה אמר בפ"ק דערלה אין מופעין אנוח של ערלה והא דאמר שוחק וזורה לרוח היינו טעמא משום דקא אזיל ליאבוד ופסק מזבל ספק לא מזבל ואח"ל מזבל ס"ל זה וזה גורם מותר אבל היכא דודאי מזבל לא בריגן למעבד הכי לכתחילה ומש"ה בההוא גברא דאנר אריבא לתתם ייגם דיהבו ליה חימי באגריה א"ל רב חסדא זיל קליגם וקבריגהו בקברי ומפ' בגמרא דלא אמר ליה דליקליגהו ולבדריגהו דילמא מזבלי להו ע"כ: **אמרו לו אף הוא נעשה זבל** פירש רבב"ם ז"ל וקסברי זה וזה גורם אסור ור' יוסי לא חיים דסבר זה וזה גורם מותר ומ"מ אסור לזבל בדם לכתחילה אף לר' יוסי בזבל של ע"ז כיון שהוא מתבטל ליהנות ואין להקשות דרבנן דהכא חייבי רבנן לזבל ואילו נבי חמץ בפרק כ"ם אמרי רבנן מפרר וזורה לרוח דים לחלק נבי חמץ כתיב לא יאכל והלכך אינו אסור אלא כדרך הנאה נמורה אבל בע"ז כתיב לא ידבק ביך מאומה ואפילו כל דהו א"ל רבנן דהתם הייבו ר' יוסי דהכא תוס' ז"ל. ור' יוסי הביא ראיה לדבריו דליכא למיחש לזבל מתלתא דוכתי והכל דחו אותם רבנן וזבל הביא ראיה מקרא דכתיב וישבו בם את עצביהם וישלם דוד ואנשיו דוישלם לשון זרוי ועלטול הוא כדמתרגמינן חזרם ורוח הבלם תזרינון ורוחא תטלנינון ואמרו לו משם ראיה כרי הוא אומר בד"ה ויאמר דוד וישרפם באש ומדלא כתיב בחד קרא וישרפם ושלם ש"מ לאו תרוייהו כדקאמרת בשרפם ואח"כ זרה לרוח אלא ושלם ממש נעלם עמו ונהנה מהם אחר שבא אלי הניתי ובטלם ומתחלה קודם שבא אלי הניתי אמר לעבדיו לשרפם: **ונאמר ולא ידבק** וכו' גרסינן. וכתבו תוס' ז"ל בפ' פרק כ"ם דף כ"ח וא"ת לרבנן דלית להו בע"ז מפרר וזורה לרוח מה ישבו בע"ז אמו כל שעה יוליך ליה המלח לרבנן לא מהני שחיקה בשאר נחרות דקתני וכו' לפי שהמים מוליכין אותו על ידות הנהר וי"ל לרבנן מפרר וזורה לרוח במקום שאין מנדל נמחים וכן אמרינן הכא עכ"ל ז"ל. וכתב הר"ר יהוסף ז"ל מבנה זו היא כמו מבנה דפ"ג דסוכה דתנן ר' ישמעאל אומר שלשה הדסים וכו' אפילו שלשתם קטומין ופליג עליה ר' מרפון בחדא ור' עקיבא בחדא וכן בם כאן פליג רשב"ג על ת"ק בחדא ור' יוסי בחדא ע"כ: **ד בן פלופפום** כתבו תוס' ז"ל בפ' כ"כ דף קי"ו פליפפא מין כדפירם בקונטרס ור"י שמע דבלשון יון פלופפום הוא דוד החכמה ואית דגרסי פילא סבא והוא לשון לצון ושחוק כדאמרינן בחיכה רבתי דפלי ביקולהי פירש שחק ותחליל ע"כ. ומשום לדבריהם שייבי גם למתניתין דהכא: **א"ל אין משיבין במרחץ בשביצא** וכו' הרמב"ם ז"ל פי' דבשביצא התגלל לו ואמר מה שמנעני מלהביבך על עתה הא לפי שאין משיבין במרחץ וכן פירש רשב"ם ז"ל וגם הר"ן ז"ל לשון הגמרא דמשני תנא כשיצא אמר לו אין משיבין במרחץ. ור"י בעל התוס' פירש דהגמון שאל לר"ג בבית הפנימי לאין שם אפילו שאלת שלום ושם לא השיבו כלום וכשיצא מבית הפנימי לאמצעי השיבו אין משיבין במרחץ ומפני דרכי שלום השיבו כן מפני אימת אותו הגמון דהוי כמו שאלת שלום וכשיצא לבית החיצון השיבו השובה דמשמתנו דלף דברי תורה מותרים שם ואנו לפי הגרסא דקתני במתניתין קתני וכשיצא השיבו. אבל בברייתא קתני לכשיצא א"ל אין משיבין דמשמע דכשיצא לא אמר לו דבר אלא אין משיבין וכפי כי' ר"י לא קשיא ברייתא אמתניתין. וכתב הר"ן ז"ל על פירוש זה לפירוש זה למדנו בכל מקום שמותר להרהר כגון בבית האמצעי שמקלת בני אדם עומדי'לבושים ומקלתם ערומים מותר להשיב על דברי תורה אסור אי מותר אלא הוי רק כמו הרהור ובלבד שלא ישיב עיקר הטעם ע"כ. ונלע"ד דאע"ג דקיימא לן דאפרושי מאיסורא מותר אפילו בלשון הקודם ובעניינו קדם כמו שפסק הרמב"ם ז"ל בפ"ע דהלכות ק"ש והביאו מהרי"ק ז"ל שם בא"ח סי' ס"ה הכא אסור להשיב משום דבשו"ע לא שייך אפרושי מאיסורא כך נלע"ד. ירושלמי מה אין קיימין אם בשאלו בהלכות המרחץ היה לו להשיב ואם בשלא שאלו בהלכות המרחץ לא היה לו להשיב דמר רבי יעקב בר אידי בשם ר' יהושע בן לוי שואלין הלכות המרחץ בבית המרחץ הלכות בית הכסא בבית הכסא אהדא ר"ש בן לוי אומר עשל מיסחי בב"ה א"ל מה שנדוה א"ל אסור מהו שנקנה א"ל אסור לא כן שמואל שאל לרב מהו לענות אמן במקום מטונף א"ל אסור ואסור דאמרית לך אסור השכח תני שואלין הלכות המרחץ בבית המרחץ הלכות בית הכסא בבית הכסא א"ר יודן אביו דר' מתניה מהלכות המרחץ שאלו אלא שאין דרך לעמוד במרחץ א"ר שמואל בר אבדימי מהלכות מרחץ שאלו אלא שבהל המרחץ רע לשנים ע"כ: **אין אומרים נעשה מרחץ** גרלה שיותר נכון לגרום נעשה מרחץ הגון וטעין בנקודת סגול וסטין בנקודת קמץ מלגרום הגון והעין בנקודת קמץ והשין בנקודת סגול. שיין בגמ' בתוס' ד"ה וכי נעשה. ויש להסתפק אם הרי"ף ז"ל היה גורס בנוסח המשנה ועיל אין אומרים נעשה וכו' או שמא פירוש בעצמה הוא שפירש על המשנה וכמו שהוא נ"כ בפירוש רש"י ז"ל. ומ"מ ראיתי מקן דגרים ליה. וראיתי שהגיה הר"ר יהוסף ז"ל אין אומרים נעשה מרחץ מוטי לאפרודיטי אבל נעשה היא אפרודיטי מוטי למרחץ וכתב כן מלאחי וכ"ל דהיינו מוי ע"כ. וכתב הר"ן ז"ל גרסינן בגמרא א"ר חמא ב"ר יוסף א"ר הושעיא תשובה נמוכה הסיבהו ר"ג לאחוו הגמון והסיקא דנמוכה מהכא לאומר אלא דלא לגנות לו כל מה שמותר לו ונגב ממנו הדבר דקאמר לו אין אומרים נעשה מרחץ מוי לאפרודיטי אלא נעשה אפרודיטי מוי למרחץ וכי אומרים נעשה מרחץ מוי לאפרודיטי מהי הוי ואסתיא דאומר בית זה לע"ז כים זה לע"ז לא אמר לעוס שאין הקדם לע"ז לומר ב'אמירה עד שיקריבנה לפניה בקרובתן ודחי ואני אומר אינה נמוכה כלומר ר' חמא הוא דקאמר הכי דהכי דאיתסורא לא מיתסרא מוי מיהא אינא כלומר דאי הוי דהיינה מוי לע"ז אסור לנו לייפות ע"ז אע"ג דאיתסורי לא מיתסר מרחץ בהנאה עכ"ל ז"ל: **ה העין"ג העובדים** וכו' ביד שם רפ"ח וסימן ז'. ובטור י"ד סימן קמ"ה: **ומה שעליהם** והא דתניא בברייתא בגמרא הע"ג העובדים את ההרים הם מותרים ושובדיהם בסיף היינו טעמא משום דאע"ג דלאו ע"ז הינהו עובדיהם לע"ז עבדי להו ולע"ז מכוונין ע"כ מרש"י והר"ן ז"ל בשמו לשון קלת כפי הגלע"ד להבנת הענין: **אלהיהם על ההרים** פירש הר"ר יהוסף ז"ל ר' יוסי הגלילי הא ע"כ: **וכל שיש בה תפיסת ידי אדם אסור** בגמרא פריך ר' יוסי הגלילי היינו ת"ק ומוקי רב אשת בגמרא דלכ"ע כיון דת"ק בין לר' יוסי הגלילי כפוי הר היינו כהר ואסור ור' יוסי הגלילי לעפויי את"ק אתא למיסר דמדקאמר וכל שיש בו תפיסת ידי אדם אסור לאתויי אילן שנטעו ולבסוף עבדו שהוא אסור אע"פ שמתחלה לא נתכוון לעבדו ור' יוסי ב"ר יהודה נמי סבר דאסור ויליף לה מקראי. וכתב הר"ן ז"ל מיהו מודה ת"ק דהוספתו אסורה ולר' יוה"ג כולו אסור וקיי"ל כת"ק מיהו אפשר דדוקא שנטעו גרשין אבל נטעו יחוד מיתסר ע"כ בקצור. ואיתא לתלי בבא בתוס' דחולין פ' הכוחה דף מ': **א"ר עקיבא אני אובין** ירושלמי אין תניגן אובין אית תנאי תני אובין ואין תניגן אובין ומאן דמר אובין בייבל ע"כ. ומלאתי בערוך אי אהיה אובין לפניך וכן הגיה הרי"ל ז"ל. וכן ברב אלפס בדפוס אלוניקי. והעלו תוס' ז"ל דתלמיד חבר היה ר' יוסי הגלילי לר' עקיבא ורך בשנים ממנו היה ואע"ג דקאמר ליה הכא אני אובין ואדון לפניך ושוד הטעו ז"ל דודאי ר' עקיבא אליבא דר' יוסי הגלילי קאמר וליה לא ס"ל. בסוף פירוש רעז"ל אבל עץ רעגן שלוה לנו לאבד שנאמר ואבדתיהם תברסון בחם ואלי דהכא לא נקיט ליה קרא דכתיב חתת כל עץ רעגן למישועה אלא מטוס סימנא דכיון דלא מצינן למדרשיה למישועה דהא כתיב ואבדתיהם תברסון בחם מוקמינן ליה לסימנא אבל קרא קמא למישועה דרשינן: **ו מי שהיה ביתו** וכו' בשבת ר"פ ר' עקיבא. ועיין במ"ש שם. ויש ספרים דגרסי מי שהיה מותלו וכן הוא ברב אלפס והרא"ש ז"ל. וביד בהלכות עכומ"ז פ"ח סימן ה' ובפ' שני דהלכות שחר אבות הטומאות סימן ב' ס'. ובטור י"ד סימן קמ"ג: **בונים לתוך שלו ד' אמות ובונה** אית דלא גרסי מלת ד' אמות אלא כונס לתוך שלו ובונה ונם שם ביד ליתנהו למלות ד' אמות. גם הרי"א ז"ל מחקם. בפירוש רעז"ל ושאה שם ב"ה לתינוקות. אמר המלקט פירוש דלבני אדם נדולים אי אפשר לעשותו בית הכסא דהא בעו לעשותה אפילו בלילה ואין תנן דאסיר לבנות כותל לספסיק בינו ובין ע"ז לפי שפוגהו לע"ז הלכך עביד ליה לתתוקות דלא בעי לעשותה א"ל לבני אדם נדולים עביד ליה וגדיר ליה בהיזמי והיני הכי איתא בגמרא: **נידון מחצה על מחצה** אותו חלק של ע"ז אינו עולה לו בכניסת ד' אמות אבל חלקו עולה לו שאם היה עביו שתי אמות מונה האמה שלו וכונס עוד שלש אמות להוך שלו: **תזרם כמו דוה** בע"ז קא משתעי קרא כך פירש רש"י ז"ל אבל בירושלמי פירשו דמאי דאמרינן נידון מחצה על מחצה היינו לומר שאני הכותל מותר ומטל מחצה בעצים ובאבנים ומיהו ס"מ במכיר האבנים שכנגדו אבל בשאינו מכירם הכל אסור דאין ברירה דאע"ג דבכותל שני שותפים רשות שניהם שוה בכל צדי הכותל וכל אחד מהם יש לו שותפות אפילו באותן האבנים שהן נגד חברו שותפות זו של ע"ז ושל ישראל אינה דמסתמא על דעת כן נשתתפו שלא שכנגד כל אחד יהא שלו לגמרי דתרוייהו בהכי ניחא להו לישראל בהכי ניחא ליה כדי שלא יאסר הלד שכנגדו ובני ע"ז ניחא להו בהכי כדי שלא ישתחוו אלא לאלקם ולפיכך כל דישראל מכיר אבנין מטלן והן שלו אבל בשאינו מכיר כולן אסורות דאין ברירה ומיהו מסתברא דמותר למכור לו הלגו בכל מקום שהוא. ולי פשטא דמתניתין מוכחא כפי' רש"י ז"ל דקתני מעיקרא נידון מחצה על מחצה ובתר הכי קתני אבנין ועצים ועפרא וכיון דלא פירשו הכי בגמ' דילן משמע דנקטינן מתניתין כפשטה וכדברי רש"י ז"ל ולפיכך אני מוכך להחמיר למעשה אתרו של ירושלמי אבל הרמב"ם ז"ל כתבו בפ"ח מהלכות עכומ"ז והך מתניתין אתיא אפילו כמ"ד דע"ז שנתברה מאליה מותרת וכגון שהתחוה לכל אבן ואבן הכי אוקמוה בירושלמי ואתא מפרשינן מתני' בשקדם הכותל לע"ז ולפיכך כשסמך ישראל בהיתר סמך עכ"ל הר"ן ז"ל: **ז שלשה בתים** הן וכו' ביד בפ"ח דהלכות עכומ"ז סי' ג' ד'. ונעור י"ד סי' קמ"ה. ופירש הר"ן ז"ל בשלשה בתים הן לענין בטול ע"ז בית בתחלת בניינו לע"ז ואין עובדין את הבית עצמו ה"ז אסור דכל הבית הוי ע"ז ואם עו"ג בנאו אסור עד בינטלנו שיחוק ממנו מקלת ואם של ישראל

ישראל הוא אסור עולמית אבנין ועצין ועפרו ואמרינן בגמרא דבנה אע"פ שלא השתחווה והשתחווה נמי אע"פ שלא נגע וכרב דאמר השתחוה לבית אסור דתלוש ולבסוף חברו לגבי ע"ז כתלוש דמי וכיון דאמרינן דבנה אע"פ שלא השתחווה מיתסר ע"כ בבית שהוא עצמו ע"ז עשיקין ומש"ה אסור מיד דאתי כמ"ד ע"ז של עו"ג אסורה מיד ואינו לא סיס הבית נעבד ה"ל משמשי ע"ז דלר"ה מיהם אסורין עד שיעבדו וכן בבימוס ובאשרה כתב רש"י ז"ל שהן בעצמן מעבדו: **סיידו וביירו לע"ז** שהיה בית בנוי לדירת אדם והקצהו לע"ז ושהו בכיר ועשה בו ציורים לע"ז: **נוטל מה שחידש** נוטל ישראל מה שחידש הגוי"ע ונשאר מותר בלא בטול לפי שלא נאסר אפי' היה הבית של ישראל מותר אלין לע"ז אלו בטלה בטול מה שחידש הגוי לפי שלא נאסר אלא אותו חדוש שנטל אסור בהנאה לעולם ומיהו דוקא בשלא נעבד הבית מעולם אבל אם השתחוה לו אפילו אחר שנגנב מיתסר דתלוש ולבסוף חברו לגבי ע"ז כתלוש דמי ולדכתיבנא ולישא לפרושי דהאי טולל מה שחידש הגוי"ע קאי דא"כ למה לי שיטול מה שחידש אפילו בכל דהו אלא דהו אלא ודאי אישראל קאי וכדכתיבנא: **הבנים לתובו ע"ז** ואת הבית עצמו לא נתבטל לעבוד ולא הקצהו לחשמש ע"ז אלא שלפי שהיה הכמיהו לתובו והוציאה ישראל הרי בית זה מותר וכך פירש רש"י ז"ל ונעשית דמיונתא דכיון שלא נעשה אלא לחשמש ערמי אינו נאסר משום משמשי ע"ז לפי שנוטו אינו משמש לע"ז אלא כקרקע בעלמא דהא בפ"ק בגמ' גבי הא דתנן הגיע לכפה שמעמידין בה ע"ז וכו' דאמרינן עלה אם בנה מכרו מותר ומקשינן פשיטא משמשי ע"ז היא ומשמש ע"ז אינם אסורין עד שיעבדו אלמא בית כמשמשי עבודה זרה הוא. ואחריש פירשו דמאי הכנים לתובו עבודה זרה אפילו בקבע קאמר וכי תנן הוציאה ה"מ הוציאה עו"ג כיון שבלקה משם ואין דעתו להחזירם בעל משמשים והיינו דומיא דאיזל דאלעלות דקתני העמיד תחתיה עבודה זרה ובשלה הרי זה מותר אלמא אינו משמשל ע"ז ביטל משמשים: **שלש אבנים הן** לענין ביטול ע"ז. [**הגהה** כתוב בס' נקה עוב פ' בסר סיני דף ק"ס ו"ל וכת"כ ופסל ומלבה מה הפסל עשייתו פסלתו אף מלבה אם עשיתה פסלתה ומה מלבה בל תקימו אף פסל בל תקימו פי' הראב"ד ז"ל כ"ל מכאן אמרו חכמים אבן שהלבה מתחלה לבימוס ה"ז אסורה בימוס זה מושב עבודה זרה וכן מלבה שמעמידין עליה דורון לע"ז נקרא בימוס ואע"פ שבימוס אינו אלא מושב ע"ז הרי הוא כע"ז עצמה מה ע"ז עצמה נאסרת בעשייה מיד אף וכו' והריני מקים מלבה לפסל לענין לא תעשה ופסל ומי למלבה לענין איסור בל תקימו דסמיך לא תקימו למלבה ולא תעשה לפסל ע"כ]: **שחצבה מתחלה** מן הסר: **לבימוס** מקום מושב לע"ז שמעמידין הגלם עליה ועובדין הבימוס עצמו כע"ז ה"ז אסורה ואפילו לא העמיד עליה ואם עו"ג חצבה צריך העו"ג לבטלה ולאסר ממנה מעט עד שתפגם. אם ישראל חצבה להעמיד ע"ז עליה אין לה בטלה עולמית: [**הגה"ה** וז"ל סוף דבור המוס' לכן נראה לפרש בכל שלמתם שבמה לשון ע"ז עצמה והא דנקט גבי אבן לבימוס אע"ג דסתם בימוס רגילות הוא להיות משמש ע"ז כמו בימוס של מלכים מ"מ נקט בימוס שלא היתה חשובה בעיניהם לעובדה אלא לאותה שהומה לבימוס לפי שבימה נותנין עליה ע"ז ע"כ]: **סיידה וביירה לע"ז** והיא הנובה ועומדת בטל ישראל מה שחידש הגוי"ע ושחק וזורה לרוח והאבן מותרת שלא נעשה ע"ז אלא חידוש ובגמרא אמרינן דאע"ג דסייד וכייד בגופה של אבן קנון שהקק בה צורה בארזל אפ"ה לא מותסר אלא אותו חידוש בלבד: **העמיד עליה** ע"ז לפי שעה ולא הקלה האבן לבימוס ושלקה ה"ז מותרת ואינה צריכה ביטול: **שלש אשרות הן אילן שנטעו מתחלה לע"ז ה"ז אסור** עד שיבטלנו. נדעו עו"ג או ישראל לע"ז לעבוד הגדולין שיגדלו בו מעתה והוא היה כבר נטוע בשבת ישראל ליהנות ממנו בטל מה שהאלף ושורפו כדין אשרה ועיקרו מותר בהנאה ואמרינן נמי בגמרא דאע"ג דהבריך והרכיב בגופו של אילן לא מיתסר עיקרו אעפ"י שעשה מעשה בגופו: **העמיד תחתיו ע"ז ובטלה ה"ז מותר** ומיהו כי בעינן בטלה ה"מ היכא דנטעו מתחלה כדי להעמיד ע"ז תחתיו הא לאו הכי אפילו בטלה ביטל ע"ז האילן מותר דמתוכר הוא דלא תמיר טפי מאילן שהוא מע"ז עלמה דקיי"ל בה בת"ק דר"י ב"ר יהודה דס"ל דאילן שנטעו ונבסוף עבדו מותר ואפ' לרב דאמר בגמרא דהמשתחוה לבית אסור משום דקסבר דתלוש ונבסוף חברו לע"ז כתלוש דמי איכא למימר דס"מ בית אבל אילן כיון שיש לו שרשים בקרקע דומיא כמתוכר מעיקרו. אבל מדברי רש"י ז"ל דאילן נמי כל שנטעו יחור כתלוש דמי וזהו מה שכתב למעלה (בגמרא דף מ"ו) נבי בהמה תמימה ואילן יבש דאמרינן בהו שאין בהן תשיסה ידי אדם דתפיסה משיקרא דטיעה לרבנן לאו תפיסה היא דלאו אילן היה בהיה שעתא דמיירי בשנטעו נרעין מכלל דאי נטעו יחור אסרי ליה רבנן משום תפיסת ידי אדם דמעיקרא דתלוש ונבסוף חברו אפילו נבי אילן בתלוש דמי וזהו מה שכתב בפ"ק דחולין נבי תלוש ונבסוף חברו לענין שחיטה דאמרינן התם בקמא הטולם מאיליו ופירש הר"ב ז"ל שלא נטעו אדם דאי נטעו אדם ה"ל כתלוש ונבסוף חברו עכ"ל הר"ן ז"ל. ובגמרא אמרינן דמתני' דקתני שלשה בתים אע"ג דאיכא נמי המשתחוה לבית כדכתבינן כיון לענין ביטול בנה והשתחוה שוין דאם של עו"ג היה צריך עו"ג לבטלו ואם של ישראל הוא אין לה בטלה עולמית. מש"ה חשיב ליה חד. וממה שכתבנו תבין לעיקר הגרסא בגבא קמייתא שכנים לתוכן ע"ז ואוליאה ה"ז מותר ובגבא מציעתא צריך לחיות כך סיילה וכיירה לשם ע"ז ותיקים נוטל מה שהיקים העמיד וכו' וכן הוא בירושלמי ובהרי"ף ז"ל: **אילן שנטעו לשם ע"ז** ה"ז אסור כל"ל דקאי אאילן שהוא לשון זכר: **העמיד תחתיו ע"ז ובטלה** י"ם ונטלה אבל מתוך פירוש הר"ן ז"ל שכתבתי בסמוך מוכח דנרסינן ונטלה. וכן הוא נ"כ בפירוש הרמב"ם ז"ל. אבל שם ביד פ' שמיני וגם שם בטור סי' קמ"ה וגם בהרי"ף ז"ל גרסינן ונטלה. ומוכח מן הגמרא דאפילו בלא נדעו ופסלו מיתסר חוששת. אלא לרבותא נקט נדעו ופסלו לומר לך דאע"פ שנדעו ופסלו בטול מה שהאלף פני: **איזוהי אשרה** וכו' ביד הלכות עכומ"ז פ"ז סימן י"א. ובטור י"ד סימן קמ"ב:

ח"ן לא ישב בצלה וכו' ביד שם. ובטור שם. וכתבו תוס' ז"ל לא יבנה בצלה ולא דמי לצלו של היכל דאתם היכל לתוכו עשוי אבל אבנה עשויה לצל ה"ל הומרא דע"ז שאני ע"כ: **ואם ישב מהור** אפילו בצל קומתה ממי בדישבד טהור ובלבד שלא יבנה ממש תחתיה דהא קתני סיפא אם עבר טמא וכ"ש יבנה. וכתב הר"ן ז"ל כתב הראב"ד ז"ל דכי תנן לא יבנה בצלה דוקא באשרה דשבידא לצל בין לתחתיה בין לחוצה לה אבל בית ע"ז חוכו ונגד פתחו ל' אמות אסור אחריו מותר לפי שאין בית עשוי לצל שחוצה לו כדאמרינן בפרק בל שעה שאני היכל לתוכו עשוי ומסתברא לעבור בצלה שרי. דמדקתני ריהטא לא יבנה וסיפא לא יעבור משמע דבצלה יבנה דוקא הוא דאסור אבל לעבור דרך שם שרי ושעמא דמילתא משום דמילתא אפילו יבנה הוא לו למיבני כל היכא דלא קמכון דהא קי"ל בפ' כ"ש דאפשר ולא קא מכוון שרי אלא דהיינו שמא יבנה בישיבה ואתי לכוונו אבל העברה בעלמא דלא שייך למיתם בה כולי האי שריא. והתתיה אסור משום מומאה ע"ז. עוד אפשר לי לומר דכי אמרינן לא יבנה בצלה דוקא בדקא מכוון הא לאו הכי שרי מדפרכינן בגמרא פשיטא ואם איתא דאע"ג דלא קמכוון אסור אדרבא ליכה רבה דהא מדינא שרי ולפי זה ליכא פלוגתא בין יבנה והעברה דאי לא מכוון תרוייהו שרו ואי מכוון משמע דתרוייהו אסורי אלא דמילתא דשכיחא ליה נקט שמתכוון ליהנות מן הצל יובב הוא שם אא"כ תאמר דבהעברה אפילו מכוון לאתהנויי שרי דהנאה כי הא לא מחיבא כדבריהן אל אלה עכ"ל ז"ל. ובגמרא פרכינן לא יבנה בצלה פשיטא אמר רבה ב"ב חגא לא בגרסה אלא בצל אלה מכלל דבצל קומתה אם יבנה שמא פירוש בשמים ואמאי ולא אין כאן אהל שסרי מן האילן ובלאה הוא ולא תחת המוף ולחינו לא לעולם דאפילו בל קומתה אם יבנה שהר אלא קמ"ל דבצל אלה לכתחלה לא יבנה. ואיכא דאמרי לה אסיפא אם יבנה שהר פשיטא אמר רבה ב"ב חגא ל"ר יוחנן לא בגרסה אלא בצל קומתה מכלל דבצל אלה לכתחילה יבנה ואמאי והא קמתהני ומשני לא בצל אלה אלא"ל דלכתחלה לא יבנה אלא דבא קמ"ל דאפילו בצל קומתה אם יבנה שהר ולא דמי לאהל דאפילו בל קומתה אם יבנה הר"ן ז"ל ולא אלה פירש רש"י ז"ל שכל זמן שלא שברה מדת אדם הצל אף מדת גופה קומת האילן היינו אלה דהצל עב ומשוך מכאן ואילך הצל דק וקלוש והיינו בל אלה וכדברי מאתי בירושלמי דפירקין דגרסינן התם תמן אמרינן בשם רב חסדא אלה אסור ולא אלה מותר איתמר אלה ואיתמר אל אלה תמן אמרינן בל אלה אפילו אפיל הוא מנעת בו זהו אלה וכל שאילו אפיל אפיל ואיתמר אינו מנעת בו זהו אל אלה ואע"פ שזה הירושלמי הולך עם גמרתנו דשרי אל אלה ואינן אסריה ליה מ"מ למדנו ממנו פירוש אלה ולא אלה. וראיתי להרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ז מהלכות ע"ז האשרה וכו' אסור ליבב בצל קומתה ומותר ליבב בצל הסריגים והעלים שבה ותמה אני עליו שאין פירושו בצלה ולא אלה מסכים עם לשון הירוש' וראוי' לסמוך על הירושלמי בזה ועוד שפסק בצל אלה דמותר וכסוגיין משמע דאסור דאפילו בלינגא בתרא מסקינן לה ה"ם דאפילו בצל אלה לא יבב והא קמ"ל דאפילו בצל קומתה אם יבב עיבור. ונראה שהרב ז"ל היה גורס בלישנא בתרא אמר רבב"ח אר"י לא נגרכא אלא בצל אל קומתה מכלל דבצל אלה יובב וחו לא מידי וכן נראה מדברי הרב אלפסי ז"ל שלא הזכיר בהלכותיו כל אלי שקלא וטריא דצל אלה משמע דס"ל ז"ל דלא מיתסר אלא אלה וכן מצאתי לרבינו מאיר הלוי ז"ל שכתב בספרי הלכותיו בלשון הזה מבצל בצל אלה שהוא הצל היוצא למדת קומתה שחרית וערבית נמי יבב אלא שתמהני שלא מצאתי כן באחת מהנוסחאות עכ"ל ז"ל: **לא יעבור** וכו' תוס' פ"ק דחולין דף י"ג: **ואם עבר טמא** טעמא משום דאי אפשר לליכא תקרובת ע"ז ומצא לחלין מאיהל על התקרובת ועליו ור"י כ"ב היא דליף מזבחי מתים דתקרובת ע"ז מטמאה באהל: **היתה גוזלת** וכו' הרא"ש פ"ק דחולין דף ק"כ. וכגמ' בעי ועבר תנן או עובר תנן ר' חקיה אמר עובר תנן ור"י אמר עבר תנן ולא פליגי אי ליכא דרכא אחריגא עובר לכתחילה ואי איכא דרכא אחריגא דוקא דיעבד. וגגמ' איתא דרב ששת שהיה אדם חשוב אע"ג דלא היה לו דרך אחרת היה מלוה למושבו ולהעבירו במרולה מתחת האשרה הגוזלת את הרבים שהיתה בעיר. והביאה ביד שם פ"ז סימן י"א אלא שלא חילק בין חשוב לאחינו חשוב: **וזורעים תחתיה** ביד שם סי' י"ד: **ר"י אומר** וכו' בפירקין דף מ"ב: ה"ג שהבייה מוסרת כבייה בבית וכן בערוך וכן ברב אלפס דפוס סביונישא גם בהר"ן ז"ל ופסוט הוא שכך ל"ל אבן הר"ר יוסף ז"ל הגיה הגמייה ונקד המס בחירק, ועיין במ"ש בספ"ג דמס' מעילה. וכתב הר"ן ז"ל כיון דאפסיקא הלכתא בגמרא כר' יוסי דזה וזה גורם מותר זורעים תחתיה בין בימות החמה בין בימות הגשמים וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהלכות ע"ז אבל הרמב"ן ז"ל כתב דבמסקנא נמי סבירא לן כדקא ס"ד מעיקרא דאפילו מאן דס"ל זה וזה גורם מותר ס"מ כגון שהיו הגורמין מתערבין זה בזה הגבייה וקרקע אבל היכא דאיכא לאחודיה קאי ואי לאחודיה קאי כאיסורו של אילן זה המיל מפני החמה והיתרו של קרקע אפילו לא"ד זה וזה גורם מותר מודה דאסור והיינו טעמא דרישא דקתני במילתייהו דרבנן אבל לא בימות החמה דכל כי ה"ג זה וזה גורם אסור ומודה בה ר' יוסי כיון דגורם דאיסור לאחודיה קאי ובעינינו ואפ' בדישבד חוכך הרב ז"ל להחמיר ע"כ בשמו לשון קצת לערך הבנת הענין בפענ"ח: **מן נטל ממנה עצים** וכו' פ' כ"ם דף כ"ז. וקאמר התם דשמעי' מינה דר' אליעזר ומחלוקתו ס"ל זה וזה גורם אסור דהא מדלאמר ר"א יוליך הנאה ליס המלח ס"מ דכל כמה דלא ממטי הנאה דדמי עליה ליס המלח מודה הוא לת"ק בין אחדם יותן בין אינן יוצן בין אינאסור פת אלמא כיון דקתני אדם אית ליה זה וזה גורם אסור דמצלאת פת הנאפת בו גגמרת על ידי איסור והיתר עלי איסור שגגמר בו תקון החמור ועלי היתר שגגמרו את הפת ולאו דוקא בע"ז דחמירא דהא תניא בהדיא וכן היה ר' אליעזר אוסר בכל איסורין בבתורה ע"כ. אבל תוס' כתבו בפירקין דף מ"ט דאיתה התם סמוך למקומה דהנאת הפת קאמר ר' אליעזר ולא פליג ר' אליעזר אחדם יותן וכמו שכתבתי בסמוך שם"ד. ואיתה בתוס' פ' התערובות דף ע"ד והרא"ש פ"ק דחולין דף ק"כ. וביד שם בהלכות עכומ"ז פ"ז סי' י"ג י"ל. ובטור י"ד סי' קמ"ב. בפירוש רש"ל צריך לחיות ואינה הנאה הלכך בין חדם בין יון יוצן שלא

וכו'

וכו׳: **נתערבה באחרות** ר״ת לא נרים ואחרות באחרות וס״ל במשנת חצלי תלתן דנפ״ג דמסכת ערלה ומייתי ראיה וכו׳ אבל ר״י ב״ר ברוך אומר דספיר נרסינן ליה הכא ואתם דדילמא דליכא אלא חד ספיקא דה״פ ואחרים באחרים כל אותן אחרים נתערבו באחרים או אפילו רובן דאיכא למימר איסורא ברובא איתי דה״ל אמר תלמודא בפ׳ התערובות גבי מבטל ע״ז שבפלה לתוך מאה מבטל כולן אסורות פירשו ס׳ לאקוס א׳ המ׳ מותרין דאמרינן איסורא ברובא איתיה הוס׳ ז״ל והר״ר יהוסף ז״ל מחק מלות ואחרים באחרים וז״ל הר״ן ז״ל נתערבה באחרות כולן אסורות י״מ משום דדבר שבמנין הוא כגון כבורות של בע״ה דאחשיב ולא בעלי אבל כלרות שאינם חשובות בעלי ברובא ואחרים פירשו דכולן דאיסורי ע״ז ניטלו אסורין בהנאה אע״פ שאינם דבר שבמנין ואיכא מוסחי דנרסי נתערבה באחרות ואחרות באחרות ולא דייקי מדנרסינן בפ׳ כל הזבחים שנתערבו כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי הגח לע״ז דספק ספקא אסור ואותיבנא ליה לשמואל ופריק אנא דאמרי כר״ש ואם איתא לגמא שמואל מתניתין היא אלא ש״מ דלא נרסי׳ אלא נתערבה באחרות כולן אסורות ולענין הלכה נמי הכי קיימא לן דאחרות באחרות מותרות וכרב דאמר סתם דאפילו ספק ספקא דע״ז מותר גבי מבטל דע״ז שנפלה לרבות ומרבות לרבות דקיימא לן הלכתא כרב באיסורי ע״ז. ואיתא לתוס׳ בנא דנתערבה באחרים דנגד בתום׳ פ׳ הנסרפין דף פ׳ וכס פ׳ התערובות דף ע״ד לפי׳ אחר דרש״י ז״ל: **ר׳ אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח** פירש רש״י ז״ל דמי הנאת עצים וכתבו עליו תוס׳ ז״ל משמע מתוך פירושו ז״ל וכך תהא הפת מותרת וקשה דא״כ אפילו אלא נתערבה נמי יש להתיר בטולת הנאת עצים לכך נראה לפרש הנאת הפת ומיתה דלא פליג ר׳ אליעזר בריש חדש יותן להתיר להוליך הנאת העצים שהיסק בהן לים המלח ע״כ. ויוליך הנאה לים המלח לא מהני רק להתיר בהנאה אבל לא להתיר באכילה וסכי מוכח בגמרא בהסוא עובדא דהסוא גברא דאיערב הביתא דאיסורא בחמריה דמ״ל רב חסדא זיל שקול ד׳ זוזי דמי הביתא ואיכל לשתרי לך בהנאה ופשוט הוא מהרי״ן ז״ל. ועוד כתב הר״ן ז״ל וז״ל ר׳ אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח פירש רש״י ז״ל דמי הנאת עצים שהוא ז״ל כובר דר׳ אליעזר דפליג ואמר דיוליך הנאה לים המלח לאו אתערבה בלחוד פליג אלא אפילו פת דאשונה בעינה יוליך הנאת עצים שנאפה בהן ומותרת שהרי היא עצמה אינה אלא תערובת איסור ואין כן דעת הרב אלפסי ז״ל שכתב הלכה כר׳ אליעזר דאמר אם נתערבה הפת או הבגד באחרים יוליך הנאה לים המלח ומשתרא ליה כולהו וכן דעת הרמב״ם ז״ל בפ״ב מהלכות ע״ז וכתב שם שיוליך דמי אותה הפת לים המלח וכן דעת הרמב״ן ז״ל ומכריעין כן מדתנן בפ׳ בתרא יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב״ג אומר כולו נע״ג חוץ מדמי יין נסך שבו ופסקינן בגמרא כרשב״ג ואמר רב נחמן התם הלכה למעשה ז״ל יין ביין אסור חבית בחבית מותר התם ייבש אפילו יין ביין נמי מותר אלמא כל שיש בולאי הערובה איסור שבו ע״ז לא סמכינן עליה דרשב״ג לומרו לע״ג חוץ מדמי איסור שבו ומש״ה אמרינן אבל לא יין ביין וכיון שכן ולאלי אם הפת היא בעינה שהבבר ידוע שיש בה תערובת איסור שבו ע״ז לא שריא לאכרה חוץ מדמי איסור שבה וכ״ש שאין לנו להתירה בתקנתו של ר׳ אליעזר דשיוליך הנאה לים המלח דולאי בדר׳ אליעזר איכא קולא טפי מדרשב״ג דאילו בדרשב״ג אינו נהנה מן האיסור כלל וכאן הנה ממנו לאחר שיוליך הנאתו לים המלח ולפיכך נראין הדברים שאי אפשר להתיר בתקנתו של ר׳ אליעזר יותר מבתקנתו של רשב״ג אלא כי היכי דהתם ביין נסך יין ביין אסר חבית בחבית מותר ה״נ בדר׳ אליעזר וכן נראה דעת הרב אלפסי ז״ל מן הטעם הזה בהסוא עובדא דהסוא גברא דאיתערבא ליה חביתא דאיסורא בחמריה והוסיף הרב ז״ל וכתב דאיתערבא ליה חביתא דסתם יינם בחמריה לפי שהוא ז״ל סובר מדאמרינן בחגורים ולא אמרינן בינם דבי דיין ביין הוה ולא חבית בחבית וכיון שכן על כרחין בסתם יינם הוה דאי ביין נמצא שהיינו מתירין בתקנתו של ר׳ אליעזר יותר מבתקנתו של רשב״ג ואי אפשר וכן נראה שדעת הרב אלפסי ז״ל שהתי תקנות האלו שוות הן שהרי לטעמא בפ׳ השוכר הבית עלה דהסיא דאמר רב נחמן הלכה למעשה יין נסך יין ביין אסור חבית בחבית מותר סתם יינם אפילו יין ביין מותר הך שובדא דהסוא גברא דאיתערבא ליה חביתא דסתם יינם בחמריה ואין כן דעת הר״ז סלוי ז״ל שהוא סובר וכו׳ עד ואני אומר לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא באפה בו את הפת אפילו לא נתערבה יוליך דמי עצים לים המלח ולפת מותרת ובין נסך ובסתם יינם דוקא חבית בחבית דוא דאמרינן דיוליך דמי אחת מסם לים המלח והשאר מותרים אבל יין ביין לא ואפילו בסתם יינם דולאי ליתא דיוליך הנאה לים המלח דיקא כדברי רש״י ז״ל דהיינו הנאת עצים ולא דמי הפת כשנתערבה דא״כ מאי יוליך הנאה לים המלח הא״ל יוליך דמי אחת מסם לים המלח כדאמרינן בגמרא שקול ד׳ זוזי דמי חביתא אלא ודאי משמע דאהנאת עצים קאי כדברי רש״י ז״ל ומיהו מכח לא אריא וכו׳ והאמרינן ז״ל ובכוח דבריו הזר וכתב ולפיכך נראין הדברים לדעת היא עצמה שריא בהולכת דמי איסור אבל ביין חבית בחבית שרי הפי׳ בסתם יינם ולפיכך לא הוזכר כאן חילוק בין יין נסך לסתם יינם ובובדא דהסוא גברא דאיתערבא ליה חביתא דאיסורא בחמריה חבית בין בחבית הוות ובין בחביתא מיין נסך ודאי אי מסתם יינם דינם שוה זהו דעתו בדברים האלו ואע״פ שלא העליתי כך בהחוסי לאחר זמן נתיישבתי בדבר. והרב רבינו יונה ז״ל מחמיר עוד ואומר דלא אמר ר׳ אליעזר יוליך הנאה לים המלח אפי׳ בתערובת חבית בחבית כל שהוא מאיסורי תורה ומוכח ליה מדאמרי׳ התם גבי בגד שנפנו בקליפי ערלה ובגדי הנילי תלהן של כלאי הכרם שכולן יזלקו ואמאי יוליך הנאה לים המלח אלא ש״מ אלא אמר ר׳ אליעזר באיסורי תורה אפילו בתערובת חבית בחבית כל שהאיסור מן התורה ובולאי בלבדי מי שאומר שאין תקנתו של ר׳ אליעזר משמשת אלא בע״ז שהיא תופסת דמיה אין כאן ראיה כלל ואפילו נמי שאינו סובר כן מהנהו לא אריא דהתם בפלגתייהו דר״מ ורבנן דאיירי אם הם מתבטלי׳ אם לאו אבל אה״נ שאפשר להקנם ואע״פ שדקדקו בירושלמי דמסקינן ותני ברישא יזלקו דמשמע דלית ביה הקנאה אין לדקדק דר׳ מאיר ורבנן דעסקי ואתו אם עולין אם לאו אלא שהא להם הקנה בדר׳ אליעזר כל שמתערבו. ומ״מ לעתי נוסף לדברי האומר שאין מתקנים בתקנתו של ר׳ אליעזר אלא איסור ע״ז מפני שתופסין דמ״ה אע״פ שרבינו

וכו׳: **נתערבה באחרות** ר״ת לא נרים ואחרות באחרות וס״ל במשנת חצלי תלתן דנפ״ג דמסכת ערלה ומייתי ראיה וכו׳ אבל ר״י ב״ר ברוך אומר דספיר נרסינן ליה הכא ואתם דדילמא דליכא אלא חד ספיקא דה״פ ואחרים באחרים כל אותן אחרים נתערבו באחרים או אפילו רובן דאיכא למימר איסורא ברובא איתי דה״ל אמר תלמודא בפ׳ התערובות גבי מבטל ע״ז שבפלה לתוך מאה מבטל כולן אסורות פירשו ס׳ לאקוס א׳ המ׳ מותרין דאמרינן איסורא ברובא איתיה הוס׳ ז״ל והר״ר יהוסף ז״ל מחק מלות ואחרים באחרים וז״ל הר״ן ז״ל נתערבה באחרות כולן אסורות י״מ משום דדבר שבמנין הוא כגון כבורות של בע״ה דאחשיב ולא בעלי אבל כלרות שאינם חשובות בעלי ברובא ואחרים פירשו דכולן דאיסורי ע״ז ניטלו אסורין בהנאה אע״פ שאינם דבר שבמנין ואיכא מוסחי דנרסי נתערבה באחרות ואחרות באחרות ולא דייקי מדנרסינן בפ׳ כל הזבחים שנתערבו כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי הגח לע״ז דספק ספקא אסור ואותיבנא ליה לשמואל ופריק אנא דאמרי כר״ש ואם איתא לגמא שמואל מתניתין היא אלא ש״מ דלא נרסי׳ אלא נתערבה באחרות כולן אסורות ולענין הלכה נמי הכי קיימא לן דאחרות באחרות מותרות וכרב דאמר סתם דאפילו ספק ספקא דע״ז מותר גבי מבטל דע״ז שנפלה לרבות ומרבות לרבות דקיימא לן הלכתא כרב באיסורי ע״ז. ואיתא לתוס׳ בנא דנתערבה באחרים דנגד בתום׳ פ׳ הנסרפין דף פ׳ וכס פ׳ התערובות דף ע״ד לפי׳ אחר דרש״י ז״ל: **ר׳ אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח** פירש רש״י ז״ל דמי הנאת עצים וכתבו עליו תוס׳ ז״ל משמע מתוך פירושו ז״ל וכך תהא הפת מותרת וקשה דא״כ אפילו אלא נתערבה נמי יש להתיר בטולת הנאת עצים לכך נראה לפרש הנאת הפת ומיתה דלא פליג ר׳ אליעזר בריש חדש יותן להתיר להוליך הנאת העצים שהיסק בהן לים המלח ע״כ. ויוליך הנאה לים המלח לא מהני רק להתיר בהנאה אבל לא להתיר באכילה וסכי מוכח בגמרא בהסוא עובדא דהסוא גברא דאיערב דאיסורא בחמריה דמ״ל רב חסדא זיל שקול ד׳ זוזי דמי הביתא ואיכל לשתרי לך בהנאה ופשוט הוא מהרי״ן ז״ל. ועוד כתב הר״ן ז״ל וז״ל ר׳ אליעזר אומר יוליך הנאה לים המלח פירש רש״י ז״ל דמי הנאת עצים שהוא ז״ל כובר דר׳ אליעזר דפליג ואמר דיוליך הנאה לים המלח לאו אתערבה בלחוד פליג אלא אפילו פת דאשונה בעינה יוליך הנאת עצים שנאפה בהן ומותרת שהרי היא עצמה אינה אלא תערובת איסור ואין כן דעת הרב אלפסי ז״ל שכתב הלכה כר׳ אליעזר דאמר אם נתערבה הפת או הבגד באחרים יוליך הנאה לים המלח ומשתרא ליה כולהו וכן דעת הרמב״ם ז״ל בפ״ב מהלכות ע״ז וכתב שם שיוליך דמי אותה הפת לים המלח וכן דעת הרמב״ן ז״ל ומכריעין כן מדתנן בפ׳ בתרא יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב״ג אומר כולו נע״ג חוץ מדמי יין נסך שבו ופסקינן בגמרא כרשב״ג ואמר רב נחמן התם הלכה למעשה ז״ל יין ביין אסור חבית בחבית מותר התם ייבש אפילו יין ביין נמי מותר אלמא כל שיש בולאי הערובה איסור שבו ע״ז לא סמכינן עליה דרשב״ג לומרו לע״ג חוץ מדמי איסור שבו ומש״ה אמרינן אבל לא יין ביין וכיון שכן ולאלי אם הפת היא בעינה שהבבר ידוע שיש בה תערובת איסור שבו ע״ז לא שריא לאכרה חוץ מדמי איסור שבה וכ״ש שאין לנו להתירה בתקנתו של ר׳ אליעזר שיוליך הנאה לים המלח דולאי בדר׳ אליעזר איכא קולא טפי מדרשב״ג דאילו בדרשב״ג אינו נהנה מן האיסור כלל וכאן הנה ממנו לאחר שיוליך הנאתו לים המלח ולפיכך נראין הדברים שאי אפשר להתיר בתקנתו של ר׳ אליעזר יותר מבתקנתו של רשב״ג אלא כי היכי דהתם ביין נסך יין ביין אסר חבית בחבית מותר ה״נ בדר׳ אליעזר וכן נראה דעת הרב אלפסי ז״ל מן הטעם הזה בהסוא עובדא דהסוא גברא דאיתערבא ליה חביתא דאיסורא בחמריה והוסיף הרב ז״ל וכתב דאיתערבא ליה חביתא דסתם יינם בחמריה לפי שהוא ז״ל סובר מדאמרינן בחגורים בינם דבי דיין ביין הוה ולא חבית בחבית וכיון שכן על כרחין בסתם יינם הוה דאי ביין נמצא שהיינו מתירין בתקנתו של ר׳ אליעזר יותר מבתקנתו של רשב״ג ואי אפשר וכן נראה שדעת הרב אלפסי ז״ל שהתי תקנות האלו שוות הן שהרי לטעמא בפ׳ השוכר הבית עלה דהסיא דאמר רב נחמן הלכה למעשה יין נסך יין ביין אסור חבית בחבית מותר סתם יינם אפילו יין ביין מותר הך שובדא דהסוא גברא דאיתערבא ליה חביתא דסתם יינם בחמריה ואין כן דעת הר״ז סלוי ז״ל שהוא סובר וכו׳ עד ואני אומר לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא באפה בו את הפת אפילו לא נתערבה יוליך דמי עצים לים המלח ולפת מותרת ובין נסך ובסתם יינם דוקא חבית בחבית דוא דאמרינן דיוליך דמי אחת מסם לים המלח והשאר מותרים אבל יין ביין לא ואפילו בסתם יינם דולאי ליתא דיוליך הנאה לים המלח דיקא כדברי רש״י ז״ל דהיינו הנאת עצים ולא דמי הפת כשנתערבה דא״כ מאי יוליך הנאה לים המלח הא״ל יוליך דמי אחת מסם לים המלח כדאמרינן בגמרא שקול ד׳ זוזי דמי חביתא אלא ודאי משמע דאהנאת עצים קאי כדברי רש״י ז״ל ומיהו מכח לא אריא וכו׳ והאמרינן ז״ל ובכוח דבריו הזר וכתב ולפיכך נראין הדברים לדעת היא עצמה שריא בהולכת דמי איסור אבל ביין חבית בחבית שרי הפי׳ בסתם יינם ולפיכך לא הוזכר כאן חילוק בין יין נסך לסתם יינם ובובדא דהסוא גברא דאיתערבא ליה חביתא דאיסורא בחמריה חבית בין בחבית הוות ובין בחביתא מיין נסך ודאי אי מסתם יינם דינם שוה זהו דעתו בדברים האלו ואע״פ שלא העליתי כך בהחוסי לאחר זמן נתיישבתי בדבר. והרב רבינו יונה ז״ל מחמיר עוד ואומר דלא אמר ר׳ אליעזר יוליך הנאה לים המלח אפי׳ בתערובת חבית בחבית כל שהוא מאיסורי תורה ומוכח ליה מדאמרי׳ התם גבי בגד שנפנו בקליפי ערלה ובגדי הנילי תלהן של כלאי הכרם שכולן יזלקו ואמאי יוליך הנאה לים המלח אלא ש״מ אלא אמר ר׳ אליעזר באיסורי תורה אפילו בתערובת חבית בחבית כל שהאיסור מן התורה ובולאי בלבדי מי שאומר שאין תקנתו של ר׳ אליעזר משמשת אלא בע״ז שהיא תופסת דמיה אין כאן ראיה כלל ואפילו נמי שאינו סובר כן מהנהו לא אריא דהתם בפלגתייהו דר״מ ורבנן דאיירי אם הם מתבטלי׳ אם לאו אבל אה״נ שאפשר להקנם ואע״פ שדקדקו בירושלמי דמסקינן ותני ברישא יזלקו דמשמע דלית ביה הקנאה אין לדקדק דר׳ מאיר ורבנן דעסקי ואתו אם עולין אם לאו אלא שהא להם הקנה בדר׳ אליעזר כל שמתערבו. ומ״מ לעתי נוסף לדברי האומר שאין מתקנים בתקנתו של ר׳ אליעזר אלא איסור ע״ז מפני שתופסין דמ״ה אע״פ שרבינו

שמואל רומרונו ז״ל מולך ואומר דהה״ג לשאר איסורי הנאה כגון ערלה וכלאי הכרם דלר׳ אליעזר נמי יוליך הנאה לים המלח דליכא למימר דשאני ע״ז שתופסת דמיה דהא מ״מ היא אסורה לעולם ואפ״ה שרי ר׳ אליעזר וממנה אתה דן לשאר איסורין ור׳ אליעזר רבותא קמ״ל דאפילו באיסורי ע״ז דחמירי יוליך הנאה לים המלח לא מתהוורו לי דבריו מפני שיש להשיב ואומר דודאי ר׳ אליעזר לא שרי אכי אלא במה שאין נופו אסור מון הזורה או מפני שאין שם נופו של איסור כפת שנאפה בעלי תערה או שהבטל מן הדין כחבית בחבית דאע״ג דאיכתי מיתסרי מדרבנן כיון דע״ז תופסת דמיה הקלו שיהא אותו איסור קל מתוך משם כיון דליכא למימר שהיא חל על תמורתו מתוך שאיסור ע״ז הופס דמיו ואבל בשאר איסורין אין לנו נגד ומ״מ הדבר ברור שתקנתו של רשב״ג דהיינו יאכר יכולו מהני בשאר איסורין כי היכי דמהני ע״ז דליכא לאיפלוגי ביניהו והרי בגמרת ירושלמי הקשו נמי בגד שנפנו בקליפי ערלה אמאי לא אמרינן יאכר כולו עכ״ל הר״ן ז״ל בקיצור. ובעור י״ד סי׳ קנ״ד: **נטל הימנה ברכד** ירושלמי פ״ג דעבלה: **ברכד** בלית בסוף תיבה היא גרסת הערוך: **ארג בו את הבגד אסור בהנאה** בירושלמי דפירקין פרין מ״ם מיין נסך דאמרינן בפירקין לקמן יאכר כולו לע״ג חוץ מדמי יין נסך שבו והכא נמי יאכר חוץ מדמי איסור שבו ותרלו שם אלא דמי דהא דרך בני אדם ליקח מן הע״ג בגד ולפיכך אסור לאכרו לע״ג תחיסינן שמא יאכרנו לישראל התם אין דרך ליקח מן הע״ג יין וכן י״ל בשאפה את הפת דרך ליקח פת מן הע״ג תוס׳ ז״ל. ושיין בש״ס רפ״ג דמסכת ערלה: **ר׳ ביצד מבטלה** וכו׳ ביל סס״ח דהלכות עכומ״ז. וכעור י״ד סימן קמ״ו: **שפייה לערבה אסורה** גמרא תניא ושפייה מותרין אבל ישראל שהיסה ע״ז בין לערבו בין לערבו היא ושפייה אסורין לפי שאין ישראל בין לערבה בין ע״ז שם שפ״ה ואם היתה של ישראל בין לערבה בין אלא לערבה בין היא בין שפייה אסורין לעולם בע״ז של ישראל אין לה ביטול לעולם ע״כ ואתה שם הכ״מ בשם הרמ״ק ז״ל תומה מאי אריא של ישראל אפי׳ של עו״נ נמי ישראל שהיסה אותה בין היא בין שפייה אסורין דלאמרינן בגמרא נזרה דילמא מגבה לה והוי לה ע״ז של ישראל ואין לה בטול לעולם ע״כ:

פרק ד ושתים מותרות

בגמרא פרקין יסבר ר׳ ישמעאל שתים מותרות והתניא ר׳ ישמעאל אומר שתים בתפיסה אסורות אלא אפילו מרוחקות אמר רבא לא קשיא כאן בתפיסה אחת כאן בשתי הפיסות ויכיר דמי שתי תפיסות דליכא נובהא ביני ביני ולפי פי׳ הש״י ז״ל כל דליכא נובהא ביני ביני אפילו הן בסוף ד׳ אמותיו של מרקולים גדול חייבין דלמא מגיעה נפול ואסורות אפילו שתים בין לר׳ ישמעאל בין לרבנן וכי בשו רבנן שיהו מקורבות עפי היינו דוקא בדליכא נובהא דהיינו תל מפסיק ביניס למרקולים ולפי פירוש הרוש׳ כל שהן בסוף ד׳ אמותיו של מרקולים גדול אע״ג דליכא נובה אלא חייבין דמגיעה נפול אע״כ הם מקורבות יותר בכנון אמה או חצי אמה ולפי שבבר נשתקע מרקולים ואבד מן העולם לא ראיתי להאריך בזה. והרמב״ם ז״ל כתב בפ״ז מה׳ ע״ז וכן אבני מרקולים כל אבן הראויה שהיא עמו אסורה בהנאה הר״ן ז״ל. וכתב עוד אסורות דאע״ג דלאבני מרקולים אינם נאסרות משום תקרובת ע״ז לפי שאין תקרובת ע״ז נאסר אלא בכעין פנים כמו בנכרים בסמוך בפ״ד אפ״ה מיתסרי משום ע״ז עלמה דבגמרא אמרינן דכל אבן ואבן שזורק לו נעשית ע״ז ותקרובת ומש״ה כל שהן מקורבות מ״כ דליכא למימר מיגיע נפול אסורות דאפילו למ״ד בגמרא דאין שובדים לנכרים ה״מ ע״ז דלאו היינו אורחיה אבל הא כיון דמעיקרא תבורי מיתבר שאינם מתוברות והיינו אורחה ליפול ע״כ והוא מן הגמרא. ודאיתי שהגיה הר״ר יהוסף ז״ל וחכמים אומרים אם שהוא נראה עמו אסור ואת שאינו נראה עמו מותר: **ב מצא בראשו מעות** וכו׳ בפירקין דף נ״א קודם מקומה. ובעור י״ד סימן קנ״ב. ובוד סס פ״ז סי׳ ס״ו: **הרי אלו מותרין** נמ׳ מנה״מ א״ר אושעיא כתוב אחד אומר ותרתו את שקליהם ואת גליהם עץ ואבן כסף והזב אחר עמהם וכתוב לא תחמוד כסף והזב עליהם הא כולך עמהם דומיא עליהם מה עליהם דבר שלו מי אסור הכא כסף וזהב הוא ואפילו שלו מי מותר אף עמהם דומיא דכתיב עץ ואבן דבר שלו מי אסור ואפילו שלו מי מותר ואימא עליהם דומיא דעמהם מה עמהם כל מה שעמהם אף עליהם כל שעליהם א״כ לא יאמר עליהם דכוליה קרא לא אלעזרין דהכתא מה שעמהם דאינו עליו ממש אשמעינן קרא דשקוטים נינהו ואסורי שעליהם מינעיא ופרקין משות דבר שלו מי הוא ואמאי קרני מתיתין דעתר וכן פריך נמי גבי כסות ומשני אמרי דבי ר׳ ינאי בכים קשור ותלוי לי על צוארו וכן כסות מקופלת ומונחת לו על ראשו ופרקין כלי דבר שלו מי הוא ומשני רב פפא דסחיפא ליה מסילתא אריא פירש רש״י ז״ל כפוי לו נגיע אריסיה ואינה עשויה כמין כובע אלא כלי אריך שנותנין בו מים לרחוץ בו הידים ולכסה הנגדים כדאמרינן משילנא מפי כולא ע״כ: **פרבילי ענבים ועטרות של שבלים** ובגמרא אמר רב מנין לתקרובת ע״ז שאין לה בטלה עולמית דכתיב ויעמדו לנגל פעור ויאכלו זבחי מתים מה מת אין לו בטלה עולמית אף תקרובת ע״ז אין לה בטלה עולמית: **ג ע״ז שהיה לה גנה** וכו׳ ביל סס פ״ז סי׳ י״ז. ובעור י״ד סי׳ קמ״ג. ואיתא בפ׳ כל הגלמים דף מ״ד: **נהנין מהן שלא בטובה** ואין נהנין מהן בטובה. נמ׳ אמר אביי בטובה בטובה דומיא בלא בטובה שלא בטובה דומיא לאפוקי טובת ע״ג עובדיה דלא איכפת לן לי יבביק להו שכר טובת הנאה פורתא. איכא דמתני לה לאסיפא היה שלה ושל אחרים נהנין מהן בין בטובה בין שלא בטובה אמר אביי בטובה אחרים פירוש דטוחר לתת שכר לאחרים אבל לגוחרים לא מאן דמתני לה אסיפא ס״ש אחרים כיון דכולה דע״ז אסור לתת להם שכר ומאן דמתני לה לרישא אבל אסיפא כיון דאיכא אחרים בהדה אפילו בטובה דומיא נמי שפיר דמי. וכתב הר״ן ז״ל אבל הרא״ב ז״ל פירש בטובה ושלא בטובה טובת הנאה ובטעמא דאסור בטובה דנראים כדי שלא ישמח אחריהם והכי דייק לישנא דבטובה ושלא בטובה דהא בטובה עדיפות הנן נבי פירות שביעית אין נהנין מהם אלא בטובה והיינו בטובת הנאה דאי בדמים אסור דסחורה היא ובטעמא דאין נהנין אלא בטובה כדי שלא יהו רגילין בכך. ולי מהכיא לא אריא דלעולם טובה דהתם בטובה דהכא דהיינו טובת הנאה פורתא דכה״ג לא סחורה מיקריא בשאין זה בעין

מקח

מקח אבל תמהני וכו' ע"ש בהר"ן ז"ל ובסוף דבריו ז"ל כתב והרמב"ם ז"ל בפ"ז מהלכות ע"ז נראה שהוא מפרש כדברי הראב"ד ז"ל ופסק כליסנא קמא ונראה שטעמו ז"ל דכיון שטוכח בדברים מדרבנן בעלמא הוא נקיטינן לקולא ועוד דבגמרא מסיק ליסנא קמאן דמתני לה תריסא דבסיפא כיון דליכא אחרים בהדם אפילו בטוכח כומריב שפיר דמי ע"כ. ורש"י ז"ל כאן פירש בטוכח בשכר כמו שהשתיק רע"ז אבל שם פרק כל הללמים פירש בטוכח להחזיק טובה וע"ש בתוס' וז"ל שם נהגין מכם שלא בטוכח פירש רש"י ז"ל כאן שאין להחזיק טובה לכומרים בכך בטובה שצריך להחזיק טובה אבל נקמן פ' ר' ישמעאל פירש הקונטרס בטובה בשכר וכן פר"ח ולא מהירא לר"ח דלשון בטובה לא משמע הכי ואדרבא אשר בשכר ושלא בשכר מיבעי ליה ועוד דאי בשכר אסיר ומעשה שמרויח לע"ז תיקשי מהכא למ"ד לעיל בפ"ק מהנה מותר ועוד דאמרינן לקמן פ' ר' ישמעאל דאי ליכא לאחרים חלק בהדם אפילו בטוכח כומריב שרי ואי מיירי בשכר כי ליכא לאחרים חלק בהדם מי מאי הוי הא מרויח לע"ז לכן נראה לר"ת כמו שפירש רש"י ז"ל כאן שכ"ל ז"ל. והניח הר"ר יהוסף ז"ל בסיפא לסמן מכן בטובה ושלא בטובה: **ד ע"ז של עו"ג אסורה מיד** וכו' ביד שם פ"ז סימן ל' ובטור י"ד סימן קל"ט והניח הר"ר יהוסף ז"ל ובל ישראל מסתעד. ומתניתין ר' עקיבא היא ור' ישמעאל פליג עליה וסבר אפילו הכל ישראל אסורה מיד ושל עו"ג על שתעבד ושעמת מפרש בגמרא. ואיתא לפלוגתייהו בפ"ק דמכילתין דף י"ט וכולהו מודו דמשמשי ע"ז דעו"ג אינם אסורין עד שיעבדו וישראל נ"כ לר' עקיבא אינם אסורין עד שיעבדו ואלינא דר' ישמעאל מסקינן לן בגמרא אי אסורין מיד או עד שיעבדו: **ע"ג מבטל ע"ז שלו ושל חברו** מ"ש ובל ישראל וכדאיתא בפירוש רש"ל. ירושלמי רבי הוה מתני לגריה ר"ש שלו ובל חברו מ"ל עד דתיליך עלך מתניתין שלו ובל ישראל מ"ל לאו בני ע"ז שעבדה ישראל אין לה ביטול לעולם. וביל שם פ"ח סימן מ' פ'. ובטור י"ד סימן קמ"ו. ואיתא בפירקין דף מ"ב. וע"ז של ישראל שאינם בטלה עולמית ולכיון לה מקרא דכתי' לא תעשה לך אשרה כל עץ אצל מזבח וגו' הוקשה אשירה למזבח מה מזבח פטיון גמיזה בקרקע שהרי אסור בהנאה אף אשירה עטוקה גמיזה שנוטה בקרקע בשביל שלא יפול ואין מועיל לה שום בטול: **המבטל ע"ז נתבטלו משמשיה** ואפי' המשמשין ביד ישראל והע"ז ביד עו"ג וביטל העו"ג הע"ז שבידו נתבטלו המשמשין שביד ישראל שהן אפלין אלו אבל ביטל משמשים לא נתבטלה היא מספר מפה על הלמון וכסר הלבום. והניח הר"ר יהוסף ז"ל משמשים מבוטלין והיא אסורה: **ה ביצד מבטלה** פירוש עו"ג וביל שם פ"ח סימן י'. ובטור י"ד סימן קמ"ו: **רק בפניה** וכו' רק כל הללמים דף מ"ד. והר"ר יהוסף ז"ל פניה רקה: **גררה וזרק בה את הצואה** ס"ז אינה בטלה לגמרי שתתא עלה וסלר פלא לה דכתיב והיה כי יריבו והתקלף וקלל במלכו ובאלהיו וכנה למעלה פירוש לשמים ואל תרן יביט פירש לאחור לעבוד ע"ז שלו: **רבי אומר ביטל וחכמים אומרים לא ביטל** בגמרא אמר רבי נראין דברי לרבי כשמכרה להבלה ומנו לגורף ישראל דמסתמא שאיל ומכרה לגורף ישראל בטלה מדעתיה דמידע ידע דישראל הבר לה שלף חברי לא: **חלקו** עלי אלא כשמכרה לעובדה ומנו לגורף עו"ג אבל לחבלה מודו לי. והא דאמר רבי דמשכנה בטלה הוכיחו תוס' ז"ל דהיינו לאחר שכתקעה דאי לא שתקעה מודה רבי דלא ביטל כיון דדעתו לחזור ע"כ. וכתב הר"ן ז"ל דמדהשמיט הרי"ף ז"ל השקלא וטריא לגורף עו"ג ולגורף ישראל דבגמרא אלמא ס"ל לרבנן בכל ענין לא בטיל ורש"י ז"ל פירש לגורף לגורף לא דוקא אלא כתם לוקחי מתכות גורפים הם והראב"ד ז"ל ס"ל דדוקא גורף אבל בשאינו גורף בין בישראל בין בעו"ג לא בטל בין לרבנן בין לרבי ולפי זה כי תנן במתני' משכנה רבי אומר בטל דוקא כגון שא"ל אם לא הבאתי לך מכאן ועד יום פלוני הרי הוא שלך והגיע זמן ולא פדאה דהוי לה כמכירה דכיון לגורף דוקא בעינן כי משכנה ולא הרגישה אלא מאי רבותיה לגורף והרמב"ן ז"ל הסכים לזה לגורף דוקא דאם אינתא וכו' ע"כ בקיצור ונם הרמב"ם ז"ל שם בפ"ת מהע"ז נראה מדבריו לגורף דוקא אלא שם לו דרך אחרת בפסק הסלכה מן הטעם שכתב הר"ן ז"ל והביא דבריו ז"ל שם בכ"מ: **ו ע"ז שהניחוה** וכו' ביל שם סימן י"א: **בימוסיות** תוס' פ"ק דמכילתין דף ע"ז והם ז"ל נורסין דימוסיות בדלית כמו שכתבתי שם בפ"ק ס' ז': **וימוס** הוא אבן אחת לוטיב שם ע"ז אבל מזבח הוא אנים הרבה הוא לקריב עליו לע"ז לא לאשיב: **הרי אלו מותרין מפני שמעמידין** וכו' כך ס"ל דבגמרא פריך וכי מפני שמעמידין אותם בשעה שהמלכים עוברין מותרין ומשמי מפני שמעמידין אותם בשעה שהמלכים עוברים ומלכים מניחין דרך זו והולכין בדרך אחרת: **ז שאלו את הזקנים ברומי** לומר דבר זה נשאל לחכמי ישראל ברומי אם אין רצונו של הקב"ה בע"ז למה מינו מבטלה אלא משום שרצונו של הקב"ה שיהו עובדים למשמשיו הר"ן ז"ל: **ח לוקחין את בעושה** ביל פי"ח הלכות מ"ש סי' י"ל ובטור י"ד סי' קכ"ע: **אינו נעשה יין נסך עד שירד לבור** בגמרא פריך עלה דמתניתין והתניא בענין מעשר יין מזירד לבור ויקפה פירוש שיעפו הרגלים על היין שהוא לח בבור וי' עקיבא אומר משיעלה היין מן הבור להעתן בחביות ורבא מתרץ דתלתא תנאי ניהו תנא דמתניתין סבר מזירד לבור אע"פ שלא קפה ורבנן דבריתא סברי עד שיקפה בבור ור' עקיבא משיעלה אבל סתמא דתלמודא מהדר דשלמי יין נסך דאחמירו ביה רבנן מזירד לבור אבל גבי מעשר או כרבנן או כר' עקיבא ומ"מ לפי משנה אחרונה לא קיימא לן כמתניתין: **מה שבבור אסור** וכו' **ע"י** בתוי"ט. אבל אין לפרש דר"ל דהשאר מותר שאינו אסור כשנגע בעו"ג במה שבבור ע"י לגוף אבל ודאי אם נגע בעו"ג הוי אסור במגע עו"ג דשפיר הוי קרוי יין כיון שנתן הכל לא בתפוס דא"כ כי מקשה מינה בגמרא גרב הוא דאמר כיון שהתחיל לימשך עושה יין נסך ליאמר הוא אירי במגע עו"ג דמתניתין נמי הכי אסרא דלא קרא הנאר אלא ע"י ניצוק וכי תימא וכו' עד ורבב"ם ז"ל פירש מה שבבור אסור אף בלא נגיעת עו"ג מעשה כמו של עו"ג דנזרו ביה רבנן כדאמרינן לקמן בפ' בהרא והכא נמי מכח דריסתו בגת נמשך היין וזירד לבור והשאר מותר שאינו נאסר מכחו כיון שאינו עדיין יין וגם אינו בא במגע ולא בנמוק ע"כ קיצור מהוס' ז"ל. עוד כתבו ז"ל והשאר מותר פירש רש"י ז"ל אף בשתיה אבל הר"ר שמעיה ז"ל פירש מותר בהנאה דאינו נעשה יין נסך ליאסר בהנאה עד שירד לבור אבל בשתיה מיהא אסור וכן בריש נוקמין גת בעופה אע"פ שטעמו וכו' פירוש ואינו חשוב כאינו כלי הנאה והקשה הר"ר אלחנן חדא דלוקחין אלשון משמע דמותר אף בשתיה קאמר ועוד דבגמרא וכו'. לכך נראה לפרש כפירוש רש"י ז"ל ע"כ. ובגמרא אמר רב הונא לא שנו אלא שלא החזיר הכל שבתוכו החרלים והגיעם המתנגים מתוכו ויורד משם לבור היין זך לא החזירו נגת לו השאר שהוא מה שבגת מותר אבל אם החזיר הכל שהוא נגת אפילו אסור ומיירי כגון שבבור מלא שפפת שולי הגרגותי ביין הבור ונאסר מה שבגרגותי וכשהחזיר מה שבגרגותי נגת נאסר ג"כ מה שבגת. ופירש רבינו אשר ז"ל בלשון שני לגראה לו דרב הונא דהכא קאי שפיר אמשנה אחרונה שחזרו לומר אין דורכין עם העו"ג משום דמכיון שהתחיל היין לימשך נעשה יין נסך ונם בהר"ן ז"ל. והעלה הר"ן ז"ל דה"פ דכיון שהתחיל לימשך דאמר רב הונא נמימרא הראשונה דאפילו בגת עצמו כל שהתחיל לימשך מלא הגת לגד אחר נעשה יין נסך אפי' מה שלא נמשך עדיין כדברי רש"י ז"ל וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפי"א מהלכות מ"מ ומיהו קודם שבאו ענבים בגת לא חביבא המשכה והיינו דתניא לקמן עו"ג שהביא ענבים בסלים ובדרדורים אע"פ שהיין מזלף עליהם מותר ע"כ: **ט דורכין עם העו"ג** בסוף דריסה קאמר פירש אחר שדלך בכן הע"ג מעם שכבר נשמאו ע"י העו"ג וכן משמע בירושלמי דקאמר דורכין עם העו"ג בגת בדא דאת אמר והוא שהלכו עליו דרוכות שתי וערב אבל לא הלכו עליו שתי וערב לא ע"כ. ותו נרסינן בירושלמי הדא דתימא בשלא העלים שעיה מיניה אבל העלים עיניה לא דחיישינן לאיתרחוב ע"כ. ומשום מסייע ידי עובדי עבודה ליכא שהעו"ג לא נגעו בה כך חו משנה דאשונה אבל בברייתא חזרו לומר אין דורכין כדפירש רעז"ל ונרסינן בגמרא ההוא יונקא דהוי ע"ז כל הוה בר בית שבין בעי מיניה מהו לדרוך עם העו"ג בגת אמר להו תנן דורכין עם העו"ג בגת אמרו לו והא קא מנסך בידיה דס"ל כמשנה אחרונה אמר להו לטייבא להו לידיה א"ל והא קמנסך ברגל אמר להו ניסוך ברגל לאו שמיה ניסוך. אלא א"כ נגע בו בכוחות מגע. (הגהה ולשון ספר הלבוש סי' קכ"ב סעיף כ"ח אין דורכין עם העו"ג יין בגת או בגיגית אע"פ שאין העו"ג נוגע ביין לא בידו ולא ברגלו כגון שהם עלים על העובים ועלה עם העו"ג עליהם ונדכו מכח שניהם על שלא היין אפ"ה אסור דחיישינן שמא יגע העו"ג בידיה ביין ויסך ומעשה זה אסרו אפילו בעו"ג כפות ע"כ). וביל פי"א דהלכות מ"מ סימן י"ח ובפי"ב דהלכות תרומות סי' י': **נחתום** וכו' הוס' פ' הניזקין דף ס"ח. ושם בירו' דף מ"ז ודבביעית ספ"ה: **לפלטר** לנחתום קטן שקונה מנחתום גדול שעושה פיסה והפת בביתו וכדאמרינן בפ' שאבד נחתום מחד גברא זבין ופלטר מתרי תלתא גברי זבין ומב"ם מותר להוליך פת לפלטר לפי שבכר נגמרה כל מלאכתו ולא כפי' רש"י ז"ל שפירש פלטר אופה שאין דרך אופה נקנות פת הר"ן ז"ל. ועיין במ"ש במלת פלטר בפ"ה דמסכת דמאי וביל פ"ח דהלכות בכורים סימן י"ב: **י ע"ג עובד ע"ז** שנמצא וכו' אם יש לו עליו מלוה אסור. נמרא אמר שמואל והוא שיש לו מלוה על אותו יין פירש רש"י ז"ל שעשה לו הישראל יין זה אפותיקי לגבות ממנו חובו. אמר רב אסי מתניתין נמי דייקא דתנן בסוף פירקין המטבר יינו של עו"ג ונותנו ברשותו והלא כתוב לו התקבלתי ממך מעות מותר לשמר הריני כאילו בבר קבלתי ממך מעות מעכב על ידך להוציא היין מרשותי בכל עת שתרצה מותר אם יש מפתח לו אותה ביד ישראל אבל אם רצה ישראל להוציאו ואינו מניחו על שיתן לו את מעותיו זה היה מעשה בבית אבן ואסרו לכיון דיש לו עליו מלוה על אותו יין מאי דבעי עביד אבל מלוה שאינה על אותו יין כמי שאין לו עליו דמי דקתני ריבא הלא כתוב לו התקבלתי ממך מעות שעתה אין לו כלום על היין אע"פ שיש לו מלוה חיב דמי היין והא שכא דיש לו דמי היין עליו וקתני כיון דלאו על אותו יין הוא מותר. ורלאיתי כתוב בהשגות כ"י ומה שכתבת עו"ג ממנא עומד בלד הבור של יין אם יש לו עליו מלוה אסור ולשון הירושלמי לא סוף דבר על אותו יין אלא כל זמן שיש לו מלוה על בעל היין ע"כ מלת היין קלקלה הבאתך בזה שהרי בגמרא דיון אסיקנא דוקא על אותו יין ואין להניח תלמוד ערוך שלפנינו בעבור הירושלמי ע"כ: **מותר** דנתפס כנגד אפילו על הכניסה ומה"ם לא חיישינן שמא נגע המירתא הר"ן ז"ל. וז"ל הכסף משנה סימן כ"ם דפי"ב דשמ"א וא"ת אמאי לא מפליג הכא בין נתפס כנגד לאינו נתפס וי"ל דה"פ אם יש לו עליו מלוה פשיטא שאינו נתפס כנגד ואסור ואם אין לו עליו מלוה מותר והוא שיהא נתפס כנגד ע"כ: **אין לו עליו מלוה מותר** פ"ק דחולין דף ג': **ומדרו בקנה** הא דוקא מדרו בקנה שמעשה כך היה לו בשביל ר"ש המחיר בשתיה והס"ל מדלו ביד דשרי בהנאה והיינו דתניא בגמרא מדלו בין ביד בין ברגל יאמר ר' נתן אומר ביד אסור ברגל מותר הרא"ש ז"ל: **או שהיה מטפח** תוס' פ' כסוי הדם דף ס"ו. וכתוב בהגהת אשרי חביה שהיתה מחמת ומעלה רתיחות אותן רתיחות הוו היבור ליין ואם נגע עו"ג ברתיחה של יין חמרא אסור והא דוקא מטפח ולא נקב נגע בנחתם לאדיעך שלין דרך ניסוך בכך ושרי בהנאה וה"ה דבנגיעה גמי אסור בשתיה ע"כ: **ור"ש מתיר** אלולהו בתני דמתניתין קאי וכן כתב נ"כ הר"ן ז"ל לגיל בפרקין דף שע"ט ע"כ. ובגמרא אמר רב אדא בר אסבה ימחו לו נר"ש ברכות על ראשו בשמות מתיר אפילו בשתיה וכשמות אוסר אפילו בהנאה: **וזרקה בחמתו** אית דלא נרסי מלת בחמתו ולא נהירא דבגמרא דייק מינה בחמתו אין שלא בחמתו לא אלמא דזריקה דשו"ע עושה יין נסך אם הוא שלא בחמתו ואינו זב שזרק חפץ על כלי לא שמאו וקשה לרב אסי אם כל שנתן דבל שנזב ממא בעו"ג עושה יין נסך וכל שנזב אסור בעו"ג אינו עושה יי"ל ומפרקינן כגון דאיל מינים מינים פירש רש"י ז"ל שהולך ומתנגל הכלי כל שעה על ידי שהוא מנגנו ומורידו לגור הלך שלא בחמתו לא דחיישינן דאלמא נגע עד כאן: **זה היה מעשה** והתירו אפילו בשתיה משום דבכה"נ לא מיקרי מנגנו ע"י דבר אחר כיון שאין החבית מיצלת מפני טובדה ורש"י ז"ל פירש דזריקה היא חריקה אינה אוסרת ביין נסך הר"ן ז"ל: **והכשירו** נראה דנרסת וסתירו היא יותר עיקר שהיא מקבל לואסרו דבסוף פרקין וכן בהרי"ף והרא"ש ז"ל אלא שנראה"ם ז"ל כתוב כאן זה היה מעשה בבית אבן והתירו. וגם הר"ל

הר"ר יהוסף ז"ל הגיה והתירו. וגיד כי"ב דהמ"א סימן ט' כ"ד כדכתיבנא. ובטור י"ד בסימן קכ"ד ובסימן קכ"ח. וכתב הר"ן ז"ל בפרקין בדף שע"ז ע"ב דר' יהודה בן בבא ור' יהודה דסיא בריתא דמייתי בגמרא בפרקין דף ס"ט א"ב דפליגי אבל מנע עו"ג בשל ישראל דמכלתין דלדידהו לא אסור אלא בשתיה ע"כ. ושיין בכללים שתן הוא ז"ל בדף שע"ח במנעו של עו"ג בנוהו ומגעו ע"י דבר אחר ובכתו ובמזיגתו ותוסיף לקח שוב: **יא המטהר יינו** וכו' עד סוף הפרק פי"ג דהלכות מ"א סימן ג' ל' ס'. ובטור י"ד סימן קל"א. וע"ש בסוף הסימן בב"י במ"ש בשם תשובת הרשב"א ז"ל על שתי מצוות הללו דאסרה. והגיה הר"ר יהוסף ז"ל בבית והוא שפתח ומתח הויו: בפירוש רש"ל המטהר יינו של עו"ג וכו' עד ואין נותן מעות. אמר המלקט צריך להיות ואין נותן עכשיו מעות. עוד בפירושו ז"ל ואפילו אין מפתח וחותם שרי וכו' עד כדאמרינן. אמר המלקט לקמן נכמוך והוא סיפא פירושא דרישא וזהו פירוש רש"י ז"ל אבל ר"ת ז"ל פירש דטולה מתני' במפתח וחותם מייבי וקן פירש רש"י ז"ל במהדורא קמא וכן בספר הרוקח סוף סימן תל"ד. וכתב הר"ן ז"ל עליו דר"ת ז"ל ושיטה זו נכונה אלא דתנא לא עסיק והני אלא במאי דתמור שפי יינו של עו"ג מיינו של ישראל ולשמת הכסר המיוחד בו שהוא צריך יותר מיינו של ישראל שכל שהוא פתוח לר"ה או שכתב לו התקבלתי הוי דינו כיין של ישראל והאי דלא מדבר מפתח וחותם לא קשיא מפוס דלא חזינא בכולהו תוייגי דמדבר ליה הכא דמהניתין בלא ע"כ ושם הגיה הר"ן ז"ל פירושים אחרים ע"ש. וכתב עוד הר"ן ז"ל בפ' אין מעמידין דף שנ"ש ע"ב דלדעת הרי"ף ז"ל יש אומרים דמטהר יינו של עו"ג בדשותו דבשי שומר חותם בתוך חותם כשומר דמי ע"כ וכן כתב נ"כ הכא בפירקין ובהב בשם הרמב"ן ז"ל שאין כן דעת הראשונים אבל נמלא כן למקלת רבני הצרפתים ז"ל ע"כ. וראיתי להעתיק הנה רוב דבריו של הר"ן ז"ל כי שם נצרכין לביאור שתי המצוות הללו ז"ל המטהר יינו של עו"ג ונותנו בדשותו והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות שותר אם הבית פתוח לר"ה אבל אם רצה וכו' שריין נעשה לו משכון הוא"ל ויש לו מנוה על היין אסור דלא מיירתא דשבר לי חזו לי לא מפסידנא דכי תבע לי אמינא דידי הוא כך פירש רש"י ז"ל ולפי זה סיפא פירושא דרישא הוא דתרתי בעינן במטהר יינו של עו"ג חדא שיהא פתוח לר"ה בעיר שיש בה ישראל ועו"ג ועוד שיהא כותב לו התקבלתי ואע"ג דפשטא דמהניתין משמע דכל חדא בנא באפי נפשה הוא נ"ל אחזקיקו לרש"י ז"ל לפרש כך משום דאם איתא דסיפא לאו אריישא סמוך ממילא מתירין מטהר יינו של עו"ג בדשותו בכותב לו התקבלתי בלחוד כל שהבית מיוחד לישראל ואפילו בלא מפתח וחותם דהא לא מדבר להו במתניתין כלל ואי אפשר דהא תנא בברייתא בגמרא אחד הלוקח ואחד הסוכר בית בחצרו של עו"ג ומלאהו יין ישראל דר בחצר אחרת מותר והוא שהמפתח וחותם בידו אלמא דאפילו יינו של ישראל אע"פ שהוא שרוי בבית מיוחד של ישראל כל שאינו דר באותו חצר אסור בלא מפתח וחותם וכיון שכן היכי קתני במתניתין דבכתב לו התקבלתי מותר ולא מצריך מפתח וחותם כלל אלא ע"כ סיפא דרישא סמוך ורישא ממי דסיפא סמוך ותרתי בעינן בית פתוח לר"ה וכתב לו התקבלתי זה גראה לי בטעמו של רש"י ז"ל ודבריו מוכיחין כן דחזינא ליה לרפוי מרפיא בדיה דלעיל בגמרא בסמוך בשם דאמרינן אף אין ממי תנינא המטהר יינו של עו"ג וכו' והלה כותב לו התקבלתי כתב רש"י ז"ל אם יש מפתח וחותם ביד ישראל וכתב כן כי היכי דלא תיקשי ליה ברייתא דגמרא ולכי זה לא צריכין לומר דסיפא דרישא סמוך ובמשנתנו כתב ואפילו בלא מפתח וחותם שרי ולפיכך הולרך לומר דסיפא דרישא סמוך כדי שלא תיקשי עליו ברייתא זו שאמרנו ואע"פ שדבריו מוכלפין בטעמן הרי הן מוכיחין דהך ברייתא אקשיתים ז"ל. אבל אין פירושו מחוור דא"כ ליצרכיהו ולאתנויהו הכי המטהר יינו של עו"ג ונתנן בדשותו וכתב התקבלתי בבית שהוא פתוח לר"ה וכו' מותר אבל אם רצה ישראל להוציא ואינו מניחו אסור עד שיוציא שומר ועוד דבתוספתא משמע דבבית פתוח לר"ה בלחוד שרי ואפילו לא כתב לו התקבלתי הגיה התם ישראל שהכניס יין בדשות עו"ג אם יש עליו מפתח או חותם מותר ואם לאו אסור נוה עליו מן העו"ג אע"פ שיש עליו מפתח או חותם אסור ואם היה אוצר פתוח לר"ה מותר וכו' מדהני נוה עליו מן העו"ג מותר בפתח פתוח לר"ה שמשיגו מיהה דה"ה ליינו של עו"ג בדשותו ולא כתב לו התקבלתי דהא כי הדדי נינהו ומ"מ דרישא דמתניתין בבלא כתב לו התקבלתי ואע"ה בבית פתוח לר"ה מותר ואפילו בלא מפתח מדלא מדבר ליה במתניתין כלל לפיכך פירש הראב"ד ז"ל דבפירוש מתניתין כל חדא באפי נפשה היא רישא קתני דבבית שאינו פתוח לר"ה בעיר שיש בה ישראל ועו"ג מותר ואפילו לא כתב לו התקבלתי שכיון שאוצר זה פתוח לר"ה ואין העו"ג יכול ליכנס לתוכו אלא דרך שם כיון שנעל ישראל אוצרו אע"ג דליכא מפתח ולא חותם חמרא שרי שאם בא עו"ג ליכנס שם דרך ר"ה מיירתא ואמר חזו לי ישראל ולא זבני מנאי דומיא דמאי דאמרינן בפ' אין מעמידין בין סגהות שנו דכיון דכ"ע אפקי מיירתא ואמר השתא [אי חזי לי מפסדו] (מדכרו) לי דאע"ג דהתם אמרינן דבחביות פתוחות אסור הכא שרי דהתם כיון דבידו הוא נגע ולא מיירתא אבל הכא כיון דאסור דלא עדיף מביתו של ישראל אם יש לו עליו מנוה אסור כך הוא פירושא דרישא. אבל בשא דסיפא חני ברייתא אחריתי דהיכא שכתב לו התקבלתי שני בהכי אע"פ שאין הפתח פתוח לר"ה וכי היכי דלא תיקשי לן ההיא ברייתא דתניא בגמרא דלוקח וסוכר בית בחצרו של עו"ג כל היכא שאין ישראל דר באותו חצר דלריך מפתח וכמו שכתבנו למעלה בשיטתו של רש"י ז"ל על כרחין איתא לפרושי דהכא בבית שהוא פתוח לר"ה אבל פתוח למבוי מיהא בעינן א"נ דבריתא בגמ' מיירי כגון שהא"ג דר באותו חצר אבל במתניתין בבאין העו"ג דר באותו חצר עסקינן הלוך כל שישראל דר באותה העיר מותר אפילו בלא מפתח וחותם דמסתפי מיניה ואם אינו מניחו להוציאו מרשותו עד שיתן לו מעותיו אע"פ שכתב לו התקבלתי אסור לפי שאין כתיבת התקבלתי אלא הערמה בעלמא ואסור עד שיוציא שומר כדקתני רישא עכ"ל הר"ן ז"ל: **בעיר שכולה עו"ג אסור** בגמרא פריך ואפילו בעיר שכולה עו"ג הא ליכא דוכלין המחזירין בעירות דמיירתא עו"ג מהם דילמא חזו ליה ומוקי לה שמואל בעיר שיש בה דלתים וברית שאין נכנסין בה אלא ברשות וכי חד עייל כ"ע ידעי ומלי למיקם עלה דההיא שעתא כך פירש רש"י ז"ל. והרא"ש ז"ל פירש בעיר שיש בה דלתים וברית שהיא חשובה כרוגליהם בתוכה ואינה ראוי לרוכלים אחרים שיבאו מחוצה לה ע"כ. וכתוב עוד שם וכי תימא וכיון דברוכלין המחזירין בעירות שני אמאי בעינן בתתיתין בעיר שכולה עו"ג שיוציא שומר ליסני ביסראל דר באותה העיר ליתא דהתם רבים מינהו ומיירתא דילמא חד מיניהו חזי ליה אבל מיסראל יחידי לא מיירתא ע"כ: **בעור שיש בה עו"ג** וכו' דחוסם הוא אפילו בגיות שאם לא יתאנו זה ירמאו זה דאפילו בגיות אין רגל כל העולם כלה מר"ה תשובת רשב"א ז"ל בס' שם סוף סימן קל"א: **יב המטהר** וכו' ב"ש יו"ד סימן רכ"ה. ועיין בהר"ן ז"ל לקמן פ' בתרא דף שפ"ג ע"ב בביאור מאמר זו לדעת ר"ת ז"ל. שכתב שהוא מפרשה אפילו בעיר שאין ישראל דרין בה ואפילו שהודיעו שהוא מפנה כל שיש בו פתח פתוח למבוי שרי אבל אחרים מחמירין לומר דהוקא בעיר ישראל ועו"ג דרין בה הא לאו הכי כל שהודיעו שהוא מפנה אסור. ועיין עוד שם בבלנים שנתן לשפק מנע עו"ג. ואיתה לתתיתין בפירקין דף פ' סמוך למקומה וכלהתיבין לעיל. וכבר הארכתי בביאור מאמר זו לעיל בסמוך. ודע כי במה שתמצא כתוב בסוף תשובת הרשב"א ז"ל שהביאה ב"י בטור יו"ד סוף סימן קל"א דהאי סיפא דכתב לו התקבלתי אפילו נמצא עומד בגד הנור של יין שרי חלק עליו הר"ן ז"ל והסכים לדברי המפרשים ז"ל שכתבו דהוקא כגון שלא נמצא העו"ג עומד בגד היין אבל אם נמצא שם אסור לכיון שהבית שבו אינו נתפס כנגד על הכניסה וחיישינן דילמא נגע ע"כ. וכתב שנראה ג"כ שרש"י ז"ל סובר כן ע"ש: **זה היה מעשה בבית שאן** ואסרו חכמים כך כתוב בהרא"ש ז"ל. וכן הגיה הר"ר יהוסף ז"ל:

פרק ה השוכר את הפועל.

שם דף ק"כ. וגיד כי"ג דהמ"א סימן ט"ו ט"ז י"ח י"ט. ובטור י"ד סימן קל"ג: **ביין נסך** יין נסך ממש קאמר שנתנסך לע"ז ושתה ייגם מיבעיא לן בגמרא ואיפשטא לאיסורא. ומפרש בגמרא שכרו אסור משום קנסא ומשמע לפי זה דאינו אסור אלא לו אבל לאחרים שרי וכתוב באורחות חיים הלכך בדיעבד טוב שיקח השכר ויתנו לעניים משיאינו לעו"ג אבל לדעת הרמב"ם ז"ל אפילו לאחרים אסור: **אע"פ שאמר לו** העבר לי הבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר. בגמ' פריך ואע"ג דלא אמר לו העבר לי הבית אחר שנשלמה פעולתו לעשותו ערב אלא באמצע היום מותר ורמינהי השוכר את הפועל ולעשותו ערב א"ל העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר מעמא דא"ל לעשותו ערב דכבר נתחייב לו כל שכרו קודם העברת החבית אבל כולה יומא לא ומשני אמר אביי כי תנן נמי מתניתין לעשותו ערב תנן רבא אמר לעולם דלא א"ל לעשותו ערב ולא קשיא מתניתין כגון דא"ל העבר לי כל חבית וחבית בפרוטה ומלאת חבית של יין נסך ביניהם שדי פרוטה לחברה א"ל לא שקיל מיד עו"ג ואיהו משתרו דהא לא שיך שכר הוא חבית בהדי איהו דכל חדא חברא דידה בתרי נפשה וברייתא דכי לא אמר לו לעשותו ערב הוי כל שכרו אסור כגון דא"ל העבר מאה חביות בק' פרוטות דכל כמה דלא אעבריתו לעולם לא יהיב ליה מידי הלכך כולה חברא שיך ביה ואסור: **ב ידיחן והן מותרות** ביד בפש"ו דהלכות תרומות סי' י"ח: **ואם היו מבוקעות אסורות** דהשתא מתערב י"ג לתוכן וצירוסלמי מוכח שאם היו הענבים קרובים ליגעל עוקלן כמבוקעות דמו מפני נקב הנשאר בזנבות ואסורות חוס' והר"ן ז"ל אלא שלשון חוס' בשם הירושלמי כך אבל אם ניטל העוקץ הוו כמבוקעות וכו'. ובטור א"ח סימן תמ"ז וביו"ד סי' קל"ד: **נפל ע"ג תאנים** או על גבי תמרים אם יש בהם ג"ש אסור לא גרסינן ליה וכן בירושלמי ליתיה וגם בהרי"ף והרא"ש ז"ל ליתיה וכן נראה ג"כ מפירוש הרמב"ם ז"ל וגם חוס' כתבו דר"ת ורבינו שמואל לא גרסי ליה ולפי זה לריך לפרש מה שמקשה בגמרא מעשה לסתור על נפילת יין בענבים קתי דרגוגרות דמו לענבים מבוקעות ולספרים דגרסי ליה קשה שהיה לו לומר בגמרא הסורי מחסרא והכי קתני בד"א בתמרים ותאנים לחים אבל ביבשות נפ"ל ומעשה וכו' ע"כ. וגם הר"ר יהוסף מחקו: ושוד הגיה מעשה בנתוסה בן זמין והיה מביא גרוגרות בספינה ונשתברו חביות של י"ין על גגיהן ובא מעשה לפני חכמים ואסרו זה הכלל כל שהוא בהנייתו בטומאת מעשה אסור וכל שאינו בהנייתו בטומאת מעשה מותר כגון החומץ שנפל לגרסין. בפירוש רש"ל הסורי מחסרא וה"ק דאם נותן טעם לפגם מותר הכי הוא מסקנא דהלכתא אבל כתבו חוס' ז"ל דהכא ודפ' אלו עוברין דף מ"ד שלם מחלוקות בדבר רבנן סברי דאפי' קדרה בת יומיה א"ה דלא פגמה פורתא ואפ"ה אסרה הכתוב במדין ור"ע ור"ש ס"ל דקדרה בת יומה לא פגמה כלל אבל דלאו בת יומה דפגמה שריא דע"מ לפגום מותר דנמרי מגבלה דכתיב בה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה הרא"ש לגר קרוש נגלה שאינה ראויה לגר אינה קרוש נבלה ור"מ פליג עליה דר"ש וס"ל דנמ"ל אסור דגמר מגיעולי עו"ג דאסר הכתוב אע"ג דנמ"ל הוא דאפילו קדרה בת יומה אי אפשר דלא פגמה פורתא כרבנן קמאי אלא דרבנן קמאי ס"ל דטעם כעיקר לא יליפינן מגיעולי עו"ג משום דהוי חדוש דהא כל נ"מ לפגום מותר דיליפינן מנבלה ואיהו ס"ל דלאו חדוש הוא ויליפינן מינה לכל התורה כולה דטעם כעיקר דאיהו ס"ל דמה שהתיר הכתוב נבלה מוקמינן לה בגרות מעיקרא ע"כ מתוס' ז"ל. ועיין עוד במ"ש שם ר"פ אלו שוברין. וגיד פס"ז דהלכות מ"א סי' נ"ב ל"נ וכתוב שם נפל ע"ג תאנים הרי אלו מותרות מפני שהיין פוגם בטעם התאנים ע"כ: **ונפל על גביהם ובא מעשה לפני חכמים והתירו** כנ"ל: **כגון חומץ שנפל ע"ג גריסין** ס"א לתוך גריסין ופירש חומץ של יין נסך. ובטור י"ד סימן ק"נ וסימן קל"ד. בפי' רש"ל כגון שמנגלית הדגים או הכשר בדבש וזה מותר לכתחילה ע"כ וכתב עליו החכם הר"ר סולימאן אותאה ז"ל לכתחילה לא דק ע"כ. עוד בפירוש רש"ל ויש פוגם בתחלה ומשביח בסוף כגון הדבש ביין. אמר המלקט לאסר לומר שהוא תקרובת ע"ז או דבש של ע"ג כלומר שתבטל בקדרת איסור נבלה ונרפה בת יומה. עוד בפי' רש"ל מקדיח ומשביח ואע"פ שבשמרתיתן אח"כ פוגם טעמא כך ל"ל: **ג** עו"ג שהיה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מעביר כו' על כוף פ' כ' ביל בפי"ב דהמ"א סימן פ"ו ע"ז פ"ו. וכמור י"ד סימן קכ"ט: **בדי שיפתח ויגוף ותיגב** כך היא הגרסא בירושלמי בכוליה פירקין גם בברי"ף והרא"ש דליכא גרסא מלות את החבית. גם הר"ר יהוסף ז"ל מחקם: **ד המניח עו ג** וכו' בתשובות הרשב"א ז"ל סימן תקפ"ח. והמהתי שראיתי ברב אלפס ז"ל בכל הדפוסים בבא דעו"ג בחצות קודמת לבבא דקמן הן אמת שבגמרא בפסקא כך הוא ג"כ אבל גראה שם הוא טעות כלמוכה מן הגליונות שבגמרא שהיא כבר רעו"ל. ואיתה בתוס' רפ"ק דסוטה ובגמרא פ"ק דמולין דף ג' וכתבו שם תוס' ז"ל דאע"ג דקתני המניח בה"א מסיק הכא פירוש בשמעתא קמייתא דשחיטת חולין דמיירי לכתחילה. ובמור יו"ד סימן קי"ח וכתוב שם בבית יוסף בסימן קכ"ט שכתב הרשב"א בשם הראב"ד ז"ל דמש"ה נקט ליטמא דהלך לו בקפנדריא נומר דלא ידעו שם שהלך לרחוץ ע"כ בסוף פירוש רעז"ל אבל במניח עו"ג בחצותו דאיכא למימר אחיד ליה לבבא וכו' אמר המלקט חוסיף הרמב"ם ז"ל על גליונות הגמרא ופירש לו בהפך לאמר בית שאסור שנכנס בתוך הים ויסתר מן העין הוא שלאמר שיהיה מנסך בזה הזמן אבל בחצות אפילו הוא נסתר יותר לא יתנסך לפי שהוא ירא שיביאו הבעלים ואי אפשר לו להעביר החות ממקומו לכיכר הודישך שבשעור הזמן אחד לדעת חכמים בכל ע"כ. ובירש בתוי"ט כתב הר"ב ואשמועינן וכו' והיה ראשה לפרש דמש"כ מעביר חבית עם ישראל שלא יוכל להפליג כיון שהוא לבדו ואין אחד יכול לשלחו דהכי דייק ליטמא דעם ישראל דמשמע שהישראל מסייעו וכו'. [הגה"ה וגם אי ההפיוט ולהתיבי במלת עם והיה גלע"ד לפרש שהישראל היה מעביר כדי יין ממקום למקום וקרא לעו"ג או בחנם או בשכר שיעביר לו גם הוא והיו שניהם מעבירים יחד כל אחד כד אחד על כתפיהן או לפניהם או בסל או בקופה וזה הפירוש לא יגרד דברי הרמב"ם ז"ל שכתב והוא הולך אחריהם לשמרם דמה לי הולך אחריהם ריקן או טעון גם הוא דוק]: **ה** ושעל הדולפקי מותר דאיכו מוכן לשעורה זו. כתב הר"ן ז"ל הני בתבי ליתהו כולהו בהדא גווגא דבבא קמייתא דעו"ג שהיה מעביר דוקא בחביות שתומות א"ב בפתוחות והסרות הרבה אבל פתוחות ומלאות אסור ולאיה לדבר מדאמרינן בפ' ר' ישמעאל וכו' הלכך על כרחין הך בבא דעו"ג שהיה מעביר לאו בפתוחות ומלאות מיתוקמא אבל הכי דמנית יינו בקרון ומנית עו"ג בחנותו והיה אוכל עמו על השלחן שריותא דידהו אפילו בפתוחות היא כיון שאין העו"ג עושה אותן ולאיה לדבר מדלקתני בסיכא דמתניתין ואם אמר לו הוי מוזג ושותה אף מה שעל הדולפקי אסור חביות פתוחות אסורות מכלל דבריש [הגה"ה פירוש ריש קלי אריש לכי תלתא בתבי בחדלי היכא דקתני בהו מותר] אפילו פתוחות מותרות ודקתני ואם אודישו שהוא מפליג כדי שישתוה וכו' לאו משום דתנא בין בריש בין בסיפא [הגה"ה פירוש ריש וסיפא דהכי תלתא בתבי בתרלי] בשתומות דוקא מיירי אלא ה"ק ואם אודישו שהוא מפליג פתוחות אסורות לאתר ושתומות אמי אסורות בגדי שישתוה וכו' ומיהו שריותא דריש [הגה"ה פירוש קלי אריש לתלת בתבי בתרלי] אפילו בפתוחות היא והכי איתא בהדיא בתוספתא וכו' הלכך כל הני בתבי דמתניתין שריותא דידהו אפילו בפתוחות היא כיון שבטעו"ג דכיון שבטעו"ג נושא חביות של יין על כרחין אילו היו פתוחות ומלאות אסור מהיא דר' ישמעאל דבתיבתא. ותיהו בענין שתימתא כתב הרמב"ן ז"ל דכל שהן שתומות בפקק של עץ וכיוצא בו אבל בכך והיינו דלא מפרש בבבא קמייתא דמתניתין דוקא בחביות שתומות היא אע"ג דבתבי אחרייתא אפילו בפתוחות לפי שאין דרך להעביר כדי יין ממקום למקום אלא בשתומות ולפי שאין דרך להעביר כדי יין ממקום לאחר ולמדנו מדלא אמר דוקא בחביות שתומות אמר לו הוי מוזג ושותה אף מה שעל הדולפקי אסור חביות פתוחות אסורות מכלל דבריש [הגה"ה פירוש קלי אריש לכי תלתא בתבי בתרלי] אפילו בפתוחות היא והכי איתא בהדיא בתוספתא וכו' הלכך כל הני בתבי דמתניתין שריותא דידהו אפילו בפתוחות היא כ

ל"ז וכתב התי"ט. ומ"ש הר"ב ומסקנא דמילתא לפי ההלכה וכו' לא בא למעט מן ההלכה כל מה שנתבאר עד עתה אלא שנאסורות הלכה בכל איסורין הוא דלתתא ע"כ. והאי שפסקו הפוסקים דכל איסורין שבתורה בין במיתה בין בלא במיתה בנ"ש בר' יוחנן ור"ל לגבי רב ושמואל ומיהו אינא דנפקי מהאי כללא בדבר שיש לו מתירין דאינו באלף לא בטיל דכולהו מודו דאסורא נינהו לגלוח ממיתה. אבל קשה לכל פרוך הכא בגמרא ואיתי נמי חתיכה שנלה אמאי לא משני דלא הנא לה משום דכבר תנא בפ' גיד הנשה וכן חתיכה של נבלה וכו' דקתני ואם לאו אינו כולם אסורות כדמשני התם דלגוזי כרך ו"ל דהכי פריך הכא בגמרא ואיתי נמי חתיכת נבלה ולא משום דכבר תנא לה בפ"ה ג"ה א"ל לא ליתני חתיכת בשר בחלב כיון דכבר אשמעינן בפ' גיד הנשה דחתיכת איסור לא בטלה משום דהוי דבר בחלב בשמנין ולפי זה צריך לפרש דדבר שבמנין ולא איסור הנאה בטל לגמרי אלא ולכך לא נקט הלא חתיכת בשר בחלב ופליג אתנא דמתניתין דבפ' גיד הנשה עכ"ל ז"ל. ובטור א"ח סימן תמ"ז. והקשו תוס' ז"ל בפ"פ התערובות וא"ת אמאי לא חשיב בע"ז פרוסה של לחם הפנים וחתיכה של חטאת שמאה וחתיכה של קדשים שמתו וי"ל דבקדשים לא קמיירי ומיהו ה"מ למיתני אבדי שעיר המשתלח למאן דאסר ביומא וחתיכה של עיר הנדחת ושעיר של מת דאסרינן ליה במתניתין דבפ"ק דערכין ע"כ. ורא"ל להעתיק הנה פי' הר"ן ז"ל וכל לשונו בנמשך הימנו הועלת הרבה לסבת כמה מסניות וז"ל ואלו אסורין ואיסרין בכל שהן אלו כולן אינן פירושו באפילו מעטו מאיסורין אלו יאסור הערובתו בהנאה דהא בגמ' מוקמינן לה להא מתניתין דוקא בדבר שבמנין אלכך ולאי אלו כל שהן ה"ק שכל אחד מאיסורין אלו אם הוא דבר שבמנין אסור הערובתו אפילו ריבה עליו אלף כיונא בו ומיהו דוקא בשאר איסורי הנאה דקתני הכא שאין איסורן משום לאת דע"ז הוא דבעינן שיהא האיסור דבר שבמנין ועלייהו בלחוד הוא דאמרינן בגמרא אלי תנא תרתי אית ליה איסורי הנאה ודבר שבמנין וכמו שאפרש בס"ד. אבל באותה שהם אסורים משום לאת דע"ז דהיינו יין נסך וע"ז ושורות לבונין אע"פ שאין דבר שבמנין אסור תערובתו בהנאה לפי שאסור איסורי הנאה דקתני ואם מוכח בירושלמי דגרסי' התם יין נסך וע"ז ושורות לבונין משום שנאמר לא ידבק ביך מאומה מן החרם וה"ל מוכח בגבא אחריתי דמתניתין דקתני י"ל שנכל לבור כולו אסור בהנאה אלמא אע"פ שאינו בטיל אסור הכל בהנאה ואפילו משהו ממנו כיון דלא נקטי' כרב דימי וזה שלא כדברי רש"י ז"ל שפירש יין נסך חבית באלף חביות וע"ז שורה שעבדוה ונתערבה באלף שורות דמשמע דס"ל ז"ל דכולה מתאיתן בדבר שבמנין מיתוקמא ואפילו באיסורי ע"ז ולא מיתוור כדכתיבנא ומיהו הכי כולהו אחריני מיירי בכגון שהן דבר שבמנין דשור הנכסל אם חי הוא דאסור בהנאה לאחר שנמצר דינו חשיב ולא בטיל דסכי אמרינן התם בפ' התערובות דב"ח חשיבי ולא בטלו ואם מת הוא מיירי בחתיכה ממנו שנתבשלה ורצויה להתכבד לפני האורחין ועכשו ערופה ומי בחתיכה חשובה לאחר שנתבשלה אי ממי בעוד שעכשו חיה וכמ"ל ירידתה לנחל איתן דאסרתה ולפרי מעורע ומי ב"ח ניכוה ושער מיר כגון שאינו בנד חשוב ופשר חמור מהיים לאחר שנאסר בהנאה כדאיתא בבכורות ובשר בחלב והוצין שנאמרו בעזרה בחתיכה חשובה שנתבשלה וכיון דבכל הני דמתני' דלא מיתסרי משום לאת דע"ז בעינן שיהא דבר שבמנין. מינה שמעינן ה"מ בשהאיסור עומד בעינו אלא שאינו ניכר בהן אבל אם נימוח אינו אוסר אלא בששים שכל נימוח לאו דבר שבמנין אבל באיסורי ע"ז דלא בעינן דבר שבמנין אפילו נימוחו אוסרין במשהו בהנאה. וגרסינן עלה בגמרא מה נשתנה אי דבר שבמנין קתני לגומר דמשום שדרכו לימנות לא בטיל ואפילו לאו איסורי הנאה ליתסור נמי חתיכת נבלה ואי איסורי הנאה קתני לגומר דמפני תומר איסור הנאה שבהן אינם בטלין ליתני נמי ממן בפסח א"ר חייא א"ר יוחנן האי תנא דתרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסור הנאה פירש רש"י ז"ל דה"ק האי תנא דתרתי בעי קודם שיאסור תערובתו משום שיהא דבר שבמנין (הגהה פירש רש"י ז"ל שיער גיר דבר שנמכר במנין הוא כמה נזות בשלא ועושין מכס שקון ע"כ) ושיהא דבר איסורי הנאה הא דבר שבמנין ולאו איסורי הנאה כגון חתיכת נבלה בטלה ואיסור הנאה נמי דלאו דבר שבמנין כגון חתיכת חמץ בפסח בטלין הלכך חתיכת נבלה אע"ג דדבר שבמנין הוא כיון דלא אפשרא בהנאה בטלה ברובא ושדי חדא לכלביה ואידך שרו באכילה אלו דבריו ז"ל. ומה שאמר דשדי חדא לכלבי' נתלקו עליו בתוס' שבכל איסורין שבתורה מכיון שנתבטל האיסור אינו צריך לגרום לגלא איסורי מתנות כהונה בלבד מפני גזל הגבא והכי איתא במסכת ערלה ופרכינן וליתני אנוזי פרך ורמוני בדלון דדבר שבמנין ואיסורי הנאה ניתנו כלומר שאם הם של ערלה או של כלאי הכרם ונתערבו באלף כולם ידלקו ומפרקינן הא תנא ליה התם כלומר בסדר זרעים הרמוי לגבלה ערלה הרמוי לכלאי הכרם כלאי הכרם ולתני נמי אף בכורות של בעל הבית לענין חמץ בפסח כלומר דדבר שבמנין ואיסורי הנאה הן מלן שמעת ליה דאמר חמץ בפסח אסור בהנאה ר' עקיבא הא תנא ליה התם ר' עקיבא מוסיף אף בכורות של בע"ה: הרי אלו למעוטי מאי למעוטי דבר שבמנין דלאו איסורי הנאה א"ל איסורי הנאה דלאו דבר שבמנין זו היא סוגית הגמרא ולפיכך מה שפירש רש"י ז"ל במאי דאמרינן הא תנא תרתי אית ליה דלדידיה חתיכת נבלה אע"פ שהוא דבר שבמנין בטלה היא כיון שאינה מאיסורי הנאה אך מתניתי' פליגא אמתני' דפ' גיד הנשה דתנן התם גיד הנשה שנתבטל עם הגידים בזמן שמכירו בנ"ש ואם לאו כולן אסורין והרוצה בנ"ש וכן חתיכת נבלה וחתיכת דג טמא שנתבטלו עם החתיכות בזמן שמכירן בנ"ש ואם לאו כולן אסורות והוצין בה בגמרא וליבטול ברובא ומפרקינן בריה שאני כלומר דגיד בריה הוא וגבי חתיכה מפרקינן שאני חתיכה הואיל ורצויה להתכבד בה בפני האורחים אלמא משמע מהתם דחתיכה הרצויה להתכבד בפני האורחים אינה בטלה לעולם ולפוס סוגיא דהכא נבלה אע"פ שרצויה להתכבד בה אינה אוסרת תערובתה במה שהוא כיון דלית בה תרתי ולישנא דגמרא הכא הכי דייק דקלוגתא היא מדאמרינן האי תנא תרתי אית ליה מכלל דאיכא תנא אחרינא דלית ליה תרתי ואפשר שזה היה דעתו של הרב אלפסי ז"ל שלא כתב לותה משנה שבפ' גיד הנשה וכתב כאן דלישתי להאי כללא דהא איכא חמץ בפסח אע"ל דנשארא אתיה אבל הרמב"ם ז"ל פסק כלותה משנה דחתיכה הרצויה להתכבד בה אינה למעוטי וכו' היינו למעוטי דלא חשיב לה תנא פירוש שלא ירד לעמוק אלא היכא דאיכא תרתי דבר שבמנין ואיסורי הנאה וכה"ג אמרינן ברפ"ק דבב"ק דקתמר מניינא דמתניתין למעוטי דר' אושעיא ודר' אושעיא למעוטי לר' חייא ולאו משום דפליגי בטו דכולהו מודו לאבות נזיקין לשלם ממיבד. אבל קשה לכל פריך הכא בגמרא ואיתי נמי חתיכת נבלה אמאי לא משני דלא הנא לה משום דכבר תנא בפ' גיד הנשה וכן חתיכה של נבלה וכו' דקתני ואם לאו אינו כולם אסורות כדמשני התם דלגוזי כרך ו"ל דהכי פריך הכא בגמרא ואיתי נמי חתיכת נבלה ולא משום דכבר תנא לה בפ"ה ג"ה א"ל לא ליתני חתיכת בשר בחלב כיון דכבר אשמעינן בפ' גיד הנשה דחתיכת איסור לא בטלה משום דהוי דבר בחלב בשמנין ולפי זה צריך לפרש דדבר שבמנין ולא איסור הנאה בטל לגמרי אלא ולכך לא נקט הלא חתיכת בשר בחלב ופליג אתנא דמתניתין דבפ' גיד הנשה עכ"ל ז"ל. ובטור א"ח סימן תמ"ז. והקשו תוס' ז"ל בפ"פ התערובות וא"ת אמאי לא חשיב בע"ז פרוסה של לחם הפנים וחתיכה של חטאת שמאה וחתיכה של קדשים שמתו וי"ל דבקדשים לא קמיירי ומיהו ה"מ למיתני אבדי שעיר המשתלח למאן דאסר ביומא וחתיכה של עיר הנדחת ושעיר של מת דאסרינן ליה במתניתין דבפ"ק דערכין ע"כ. ורא"ל להעתיק הנה פי' הר"ן ז"ל וכל לשונו בנמשך הימנו הועלת הרבה לסבת כמה מסניות וז"ל ואלו אסורין ואיסרין בכל שהן אלו כולן אינן פירושו באפילו מעטו מאיסורין אלו יאסור הערובתו בהנאה דהא בגמ' מוקמינן לה להא מתניתין דוקא בדבר שבמנין אלכך ולאי אלו כל שהן ה"ק שכל אחד מאיסורין אלו אם הוא דבר שבמנין אסור הערובתו אפילו ריבה עליו אלף כיונא בו ומיהו דוקא בשאר איסורי הנאה דקתני הכא שאין איסורן משום לאת דע"ז הוא דבעינן שיהא האיסור דבר שבמנין ועלייהו בלחוד הוא דאמרינן בגמרא אלי תנא תרתי אית ליה איסורי הנאה ודבר שבמנין וכמו שאפרש בס"ד. אבל באותה שהם אסורים משום לאת דע"ז דהיינו יין נסך וע"ז ושורות לבונין אע"פ שאין דבר שבמנין אסור תערובתו בהנאה לפי שאסור

בטלה לעולם בפס"ר מסמ"א וכן דעת רבותינו הצרפתים ז"ל. והרא"ש ז"ל מקיים את שתיהן ואומר דמתניתין דהכא ודאתם לא פליגין כלל דהכא ס"ק אחי תנא לא אירי במתניתין אלא באסורי הנאה ודבר שבמנין ומטלה אומר לפי דרך זה כל אסורין תערובתן בהנאה אא"כ הן דבר שבמנין ומס"ה לא קתני חמץ בפסח דיין דלא בוי דבר שבמנין וכי באסור תערובתו באכילה ממשו נמי לא קתני אחר שאע"פ שכיון שהוא דבר שבמנין אוסרת תערובתה במשהו וכמתניתין דפ' גיד הנשה דאיסורי הנאה קא מיירי באיסורי אכילה לא קמיירי והיינו דקאמרינן הרי אלו למשומי דבר שבמנין ולאו איסורי הנאה כלומר שאינו מן הכלל הזה ואין ראוי לשומתן עם אלו אע"פ שהם אוסרין במה שהם משום דבאיסורי הנאה קא מיירי באיסורי אכילה לא קמיירי ואגר איסורי הנאה נמי שאינם דבר שבמנין ל"ש כאן שאין דינם כיוצא באלו שכל איסורי הנאה שאינם דבר שבמנין אינם עשין תערובתן כיוצא בהן במה שהן ליאסר בהנאה ואפילו חמץ בפסח אבל לעולם דבר שבמנין שבאיסורי אכילה אוסר תערובתו במשהו באכילה והכי מוכח בתמורה פ' כל האיסורין דהכא כי קתני איסור הנאה בלאוד לאו משום דלא נהוי דינא הכי בדבר שבמנין ובאיסורי אכילה לאוסר תערובתו באכילה במה שהן אלא משום דתנא באיסורי הנאה קא עסיק ולא באיסורי אכילה דקא מקשה התם ומ"ה דלענין תערובת קדשים דתני איסורי הנאה ואיסורי אכילה בהדי הדדי דהתם קתני הרוגע והרבע דלאו איסורי הנאה נינהו ואוסרין בכל שהן דאלמא כל איסורין שבמנין עושין תערובתם כיוצא בהם ותערובות בחולין פסיק ותני איסורי הנאה לחוד ואיסור אכילה לחוד כלומר דבמתני' דהכא דמתניתא בחולין לא קתני אלא איסורי הנאה וסריך כי קאי בע"ז משום דעבי לפרוסי איסור דיין נסך פרים ומי כל איסורי הנאה דדמיא ליה כי קאי הכא משום דבעי לפרוסי מוקלא ונעבד אתנן ומחיר מפרש ומי כל האסורין לגבי מזבח דדמו להו אלמא כי קתני הכא איסורי הנאה ס"ל לאיסורי אכילה אדיקן כך שעושין את תערובתם כיוצא בהן בדבר שבמנין אלא דכיון דקאי בע"ז לא פירש אלא איסורי הנאה דדמיין להו נמצא עכשיו אסרין כך הוא שכל דבר שבמנין אפילו מאיסורי אכילה עושה תערובתו כיוצא בו ואפילו באלף לא בטיל אין לך דבר מאיסורי הנאה שיאסור תערובתו בהנאה במה שהוא אא"כ הוא דבר שבמנין ולפי זה כי אמרינן בפ' כל בשר דחמץ בזמנו אין בטל אינו אוסר ופירשו הגאונים ז"ל דבמשהו קאמר דוקא לאסור באכילה קאמר אבל בהנאה אינו אוסר במשהו דהא אסיקנא הכא שאין לך איסור הנאה שאינו דבר שבמנין שאוסר תערובתו בהנאה אא"כ הוא ומאותן שנאסרו משום לתא דע"ז ומש"ה לא פליגא הך מסקנא דהכא אמסקנא דהתם כלל. אבל נראה שאין כן דעת הרי"ף ז"ל שכתב בהלכות דליתיה לאלו כולא דהא קיימא לן חמץ בפסח אוסר במשהו ואם היה דעתו כמו שפירשנו לאמלה היה לו לקיים את שתיהן וכבר הפס עליו הראב"ד ז"ל דאמר וכי מנין לו לרב ז"ל דחמץ בפסח אוסר תערובתו במשהו בהנאה זה לא נזכר בשום מקום והוא ז"ל קיים את שתיהן על הדרך שכתבנו למעלה ההיא דפסחים מיתוקמא באיסור אכילה ומש"ה חמץ בפסח אסור במשהו וכך סוגיא דהכא מיתוקמא באיסורי הנאה לומר שאין לך דבר שאוסר בהנאה במשהו אא"כ הוא דבר שבמנין והרמב"ן ז"ל נימד זכות על הרי"ף ז"ל ואמר שהרב ז"ל נ"כ היה סבור דההיא דפסחים באכילה מיתוקמא ולא פליגא אסיניין דהכא דלאסור בהנאה בעינן דבר שבמנין אבל לא באיסור אכילה וכאמר הרב ז"ל דליתיה להאי כללא לא בא לומר שחמץ בפסח יאסור בהנאה במשהו אלא לרבות כברות של בע"ס אתא לומר שאף הן אוסרין תערובתן בהנאה. ואינו מחוור דא"כ לא היה לו לרב ז"ל לומר דליתיה להאי כללא דהא בע' לה בגמרא וליתני כברות של בע"ס ואמרינן דאין הכי נמי דמאן דאית ליה חמץ בפסח [אסור בהנאה] דהיינו ר' עקיבא הא תני להו לכברות של ב"ה. ועוד שדרכם ז"ל אינו ברור בעיני לומר שאיסור הנאה שאינו דבר שבמנין יאסור תערובתו באכילה ולא בהנאה וכי איסור זה מתבטל או לא מתבטל א"ת לא מתבטל יאסור בהנאה וא"ת מתבטל עד שהותר איסור הנאה שהו היאך שהתיר בו איסור אכילה וכי מי חלקו לאיסור זה שמקצתו מתבטל ומקצתו לא מתבטל. ואולי דעתם לומר דכיון דמלאורייתא חד בתרי בטיל לכל היכא דליכא טעמא נמי דבדאיכא טעמא אסור מדאורייתא דהא קיימא לן דטעמו וממשו אסור ולוקין עליו ה"ע לענין אכילה דשייך בה טעמא אבל לענין הנאה כיון דלא שייך טעמא חד בתרי בטיל אבל עדיין אין זה מספיק דלמה לא נאמר דהנאה וממש לענין הנאה כטעם וממש לענין אכילה. ולפיכך נראין לי דברים כפשטן דהכא הכי מסקינן שאין איסורי הנאה שאין נאסרין משום לתא דע"ז חמירי כלל לאסור תערובתן במה שהן יותר מאיסורי אכילה אלא כשם שאיסורי אכילה שאינם דבר שבמנין בטלים בששים כך איסורי הנאה שאינם דבר שבמנין בטלים בס' בין לענין איסור אכילה בין לענין איסור הנאה דמיקרא הכי מקשינן דמי איסורי הנאה קחשיב כלומר דס"ל שכל איסורי הנאה אינם בטלים אפילו באלף כשם שמקלקלין דיקן כך הסיגו אותם שנאסרים משום לתא דע"ז ליתני חמץ בפסח ומשנינן דהאי תנא דתני אית ליה כלומר שאינו מחמיר באיסורי הנאה יותר מאיסורי אכילה אלא כל באיסורי אכילה בטלין אף איסורי הנאה כיוצא בהן בטלין הן לגמרי ומש"ה לא ס"מ למתני הכא חמץ בפסח משום איסורי הנאה שבו ואפ"ה לדידן דקיימא לן כר"ש דחמץ שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ס"ל חמץ דבר שיש לו מתירין ולא בטיל אפילו באלף דכי היכי דדבר שבמנין אפילו באלף לא בטיל ס"ל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל ומצא שחמץ אסור הערובתו אפילו במשהו בין באכילה בין בהנאה ולא מחזיקי איסור הנאה שבו אלא מדינו באף איסורי אכילה כיוצא בו יש להם מתירין אוסרין הערובתן במה שהן אע"פ שאינן דבר שבמנין וזהו מה שכתב הרי"ף ז"ל דליתא להאי כללא דהא קיימא לן דחמץ אוסר בכל שהוא כלומר דהכא כי מקשינן וליתני חמץ בפסח אליבא דר"ע מקשינן ואפילו למ"ד חמץ לאחר הפסח אסור בהנאה ס"ל דבר שאין לו מתירין דמשום חומרא דאיסורי הנאה דייקינן כי' ומסקינן אסיקנא דלא חמירי איסורי הנאה לאסור תערובתן יותר מאיסורי אכילה הלכך לא מלי תני חמץ בפסח אליבא דר"ע. ומיהו לדידן דקיימא לן כר"ש אסור בכל שהוא בין באכילה בין בהנאה

ובאמריכן הרי אלו למשומי מאי למשומי דבר שבמנין ולא איסורי הנאה הייט לומר שאינם מן הכלל הזה אלא כיון התנא בכאן אלא לומר שכל שאינם נאסרין משום לתא דע"ז אינם אוסרין בכל שהן כל שאינם דבר שבמנין ומטלה אומר לפי דרך זה כל איסורי הנאה שאינם דבר שבמנין אוסרין אף לענין אכילה אף הנאה אינו בטל וזהו דעת הרמב"ם ז"ל בפס"ו מהמ"א שהערלה וכלאי הכרם שאינם עולין אלא בא' ומאתים שאם נפלו לפחות ממאתים שהכל אסור בהנאה והראב"ד ז"ל השיגו וכתב עליו אינו כן שאין לך דבר שאוסר תערובתו בהנאה אא"כ הוא דבר שבמנין חוץ מאיסורי ע"ז ויין נסך וזה שלא יפה כל אומר לפי דרכו אבל לא לפי דרכנו. ושמעינן ממתניתין דפלוגתא דר"מ ורבנן דתנן במסכת ערלה ומייתי לה התם בפ"ק דיו"ט מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם הרי אלו ילקטו מתערבו באחרים כולם ילקטו דברי ר"מ וחכמים אומרים יעלו בא' ומאתים שהיה ר"מ אומר את שדרכו ליטמות מקדש וחכמים אומרים אינו מקדש אלא שהם דברים בלבד ר' עקיבא אומר שבעה וכו' וקיימא לן כר"מ דהתם מתני' הכא כותיה דהא הכי דתנן במתניתין אינם מאותן שהם דברים שמנו חכמים ואפ"ה תנן במתניתין לאסורין בכל שהן וכי היינא כל הני דמתניתין חסיבי טובא ודמו לשהם דברים ואפילו רבנן מודו בהו ליתא דברים פ' התערובות דמעמא דאפילו חטאת מתות ושור הנסקל לדברי חכמים בטלין הן דמקשינן התם עלייהו ומיבטלו ברובא וכי היינא חסיבי אלא בעלי הניחא למ"ד דכל שדרכו ליטמות שנינו אלא למ"ד את שדרכו ליטמות שנינו מאי איכא למימר דתנן מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם וכו' ואמר רב ספרא האי תנא תנא לישראל קנינות הוא דאמר כל דבר שבמנין אפילו בדרבנן לא בטיל וכ"ש בדאורייתא וכו' רב אסי אמר אפילו הינא רבנן בעלי חיים חסיבי ולא בעלי אלמא לרבנן כל היכא דלא הוו ב"ח בפנים אלא ולאלו במתניתין אמרינן דחולין שנכחשו בעורה אינם בעלי חיים אינם אוסרין בכל שהן אלא ודאי התם מתניתין ר"מ וכיון דסתם לן תנא הכי נקטינן כותיה ואתם מתניתין נמי בפ' גיד הנשה כר"מ דאיכא דתנן גיד הנשה שנתבטל עם הגידים וכו' וכן חתיכה של דג טמא וכו' בזמן שמכירין בג"ש ואם לאו כולן אסורות ומוקמינן לה התם בגמרא בחתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחים הלכך נקטינן כר"מ ואליבא דר' יוחנן דאמר את שדרכו ליטמות שנינו אבל הרמב"ם ז"ל בסוף בפ"ו מהמ"א כרבנן עכ"ל הר"ן ז"ל: ד' יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה אפילו בכל שהוא ואיתה בבכורות ס"פ כל פסולי. וביל פס"ז דהמ"א סימן כ"פ. ואיתה בירושלמי פ"ג דערלה: רשב"א ימכר וכו' בפירקין דף ע"א וס"פ כל פסולי. ותוס' פ' ר' ישמעאל דמכלתין דף ל"ו ודף ל"ח ודר"פ התערובות. ובירושלמי פ' אין מעמידין ס"ל לבן בתירה כותיה דרשב"ג. וכתבו תוס' ז"ל דמשום חומר ע"ז לא ימכרנו ביחד לעו"ג אמא יחזור וימכרנו לישראל לגורך פעליו. וכתב הר"ן ז"ל ס"פ כל הכלאים דקרוב היה הדבר לומר דלא האיר רשב"ג ע"א אלא תקנתא אלא כשנתבטל כדינו מן התורה כדאתי ריבא יין נסך שנפל לבור שאם מתבטל לדעת רשב"ג ורבי ע"א הא תקנתא אבל כל שלא נתבטל לא אבל מכיון שהקשו בירושל' פ"ג דערלה עלה דמתניתין דתנן בגד שנצבע בקליפי ערלה ילקח לאמאי לא אמרינן ימכר כולו חוץ מדמי איסור שבו משום דרשב"ג אפילו בשלא נתבטל הוא אומר כן ואגן נמי סמכינן עלה דאלו תקנתא בשהם יינם ובשאר איסורין שבתורה כי היכי דמהניא נבי ע"ז דליכא לאיפלוגי ביניהו ומאחר שהעלינו בגמרא דלא סמכינן בדרשב"ג בי"ב ולאי אלא כשנתערבה חבית בחביות אבל לא כשנתערבה יין ביין אע"ג דבשהם יינם סמכינן עליה אפילו יין ביין ובשאר איסורין נמי בדינן אפילו דומיא דיין ביין ואמרינן דימכר חוץ מדמי איסור שבו ע"כ בקיצור מופלג. וכתב הר"ן עוד בכאן שכתב הראב"ד ז"ל דה"ה לשאר האיסורין בכל שהן אע"פ שהן אוסרין בהנאה מפני חשיבותם ימכרו כולם לעו"ג חוץ מדמי איסור שבהן ודבריו עיקר אלא מיהו צריך ליזהר בדברים הנקחין מן הע"ג אלא למכרן להם שמא יחזור וימכרם לישראל ע"כ. וגמרא אמר רב נחמן הלכה למעשה יין ביין אסור חבית בחבית מותר שהם יינם אפילו יין ביין מותר בהנאה כרשב"ג דאמר ימכר כולו לעו"ג חוץ מדמי יין נסך שבו. ופירש הר"ן ז"ל חבית בחבית מותר שימכרו כולם חוץ מדמי מותם חבית ואע"ג דאסיקנא והוא דבר שבמנין ואתיה לאסור בכל שהוא אפשר דכיון דמוכר חוץ מדמיה חשבינן לה כאילו הוכרה ונישלה א"ע חבית לאו דוקא גדולה אלא קיתון קטן דלא חשיב ולא הוי דבר שבמנין ע"כ. עוד כתב ז"ל ומסתברא דחבית של י"ב שנתערבה בחביות הרבה של היתר שאם נפלה א' מהם ליש הגדול שהותרו כולן דאמרינן בהו דבין יין נסך בין בכל איסורין שבתורה דקיימא לן כרב דאמר בפ' התערובות שבעת של ע"ז שנתערבה בג' שבעות ונפלה א' מהן ליש הגדול שהותרו כולן דאמרינן דסך דאיסורא נפל ונבי חבית נמי אמרינן הכא אמר ר"ל חבית של תרומה שנפלה לג' ונפלה א' מהם ליש הגדול שהותרו כולן דאמרינן דהך דאיסורא נפלה ולפום פשטא משמע שאפילו לאכילה תליון ליתיר ושרו אלא דאיכא נוסחא דנרסי הכא דאמר רבא לא הכשיר ר"ל אלא בשבעת אבל תאנה לא ולפי זה לא שרינן בהכי אלא בשאם נעשין איסורי הנאה אבל לאכילה לא וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפס"ז מהמ"א אבל בירושלמי דמסכת תרומות משמע דאפילו לאכילה שרי ומיהו כי שרינן בכה"נ ע"י נפילה ליתר אלא אם איתר אכילה דוקא בחבית שנתערבה בששים חביות דכיון דמדינא בטל ה"ל תרומה לאלה וכע"ז לרבות וכן דעת הרמב"ן ז"ל שאינו בטל היכא בפחות מששים כבטול אבל לדעת הרשב"א ז"ל בסוגר דיבא בשם אפילו חד בתרי בטל כל שנתערבה חבית אחת בשתי חביות של היתר ונפלה א' מהן ליש הגדול שהותרו כולן ע"כ בקיצור. עוד כתב הר"ן בשם הראב"ד ז"ל דיין שנתערב במים אם מתערב בו שיעור שיכסיר המים עד שיהו ראויין לשתיה על ידו בתורת יין אפילו ע"י הדחק אסורין בהנאה ולא אמרינן בהו ימכרו כולן חוץ מדמי האיסור שבהן דכיון שמים אלו אוסרו לשתייה ע"י היין לא שרי למכרם חוץ מדמי האיסור שבהן והביא סעד לדבריו הרשב"א ז"ל מן הירושלמי דנרסי' התם ומודה רשב"ג ביין לשבול שהוא אסור אלמא בכל מכשירי אוכל מודה רשב"ג מפני שהוא כגופו של י"ל אבל לענין מה שהוסיף עוד הראב"ד ז"ל לומר דאפילו יין ביין שהם יינם אם נפל בו הרבה כדי שבטלו במים יהו ראוין לשתיה על ידו אסור הכל אינו מחוור דמתניתין י"ל שנפל לבור שאמר קתני בין מרובה בין מועט ופליג רשב"ג

רשב"ג ואמר ימכר כולו לע"ג וקיימא לן כותיה ועוד שכיון שאמרו בירושלמי דמודה רשב"ג ביין לתבשיל ולאי ביין המכשיר את התבשיל קאמר כגון יין בטבל לכבשין כהתם דחזקיה דגמרא פ' אין מעמידין ומינה דדוקא יין לתבשיל הא יין ביין אפילו בכעין זה כלומר שיש בו כדי להכשיר לגבו במקום אחר מתיר רשב"ג למכרו לעו"ג וכן דעת הרשב"א ז"ל ע"כ בקיצור. ובטור י"ד סי' ק"ל. ועיין שם בב"י: **יא גת של אבן שזפתה עו"ג** וכו' וגמרא מוקי לה בגתא דרך בה אבל אם דרך בה והיא זפתה קתני ברייתא דאפילו בטבל אבל אבני קלוף ואח"כ נגוב: **וחכמים אומרים יקלוף את הזפת** וז"ל הרא"ש ז"ל וחכמים אומרים יקלוף את הזפת ואח"כ יגבב אבל אם ירצה לעשות עדרי שלשה ימים אין צריך לקלוף את הזפת שע"י עדרי פולם את הבוצה כדאמרינן לעיל בקנקנים זפתים אע"ג דמכניסן לקיום ושל חרס אע"פ שקלף את הזפת ה"ז אסורה ואינה נהרת בגנוב אלא בעדרי דגנוב אינו מפלים בכלי חרס וכיון דצריך עדרי אין צריך קליפה דעדרי מפלים אף בלא קליפה כל זמן שלא דרך בה דלא נדע מקנקנים שמכניסו לקיום אבל אם דרך בה אין עדרי מועיל בשוד הזפת עליו משום דע"י דריכה בלע שפי אלא יקלוף ואח"כ יעשה עדרי ע"כ: **ושל חרס אע"פ שקלף את הזפת ה"ז אסורה** אלא בעיא מלוי וערוי שלשה ימים כדאמרינן בפ' אין מעמידין דף ל"ג. וגמרא מסיק רבא דאלאי סיפא דמתניתין אחיא לרבנן אבל לרבי אל אבן וכל עץ יגנב וכל חרס יקלוף. ואיתה בחוס' לעיל פ' ר' ישמעאל דף ל"ה. נסוף פירוש רעז"ל ז"ל בלע ליה לחמרא. וביד שם פי"א סימן כ' כ"א כ"ג, וטור י"ד סימן קל"ח. והילו פירוש הר"ן ז"ל ושל חרס אע"פ שקלף את הזפת ה"ז אסורה ואבום דחרס בלע טובא ומס"ה לא סגי ליה אלא בהכשר גדול דהיינו מלוי וערוי וכך מתניתין אקיימא דגמרא דלא דרך בה דאלאי דרך בה לא אפילו לגת של אבן בגנוב אלא קלוף בעיא והה"נ בטל אבן בטאיטא מזופת ולדך בה יגנב דהא ברייתא דתניא בגמרא הגת והמתן והמסכך וכו' ותני בה של עץ ושל אבן יגנב ומיירי בטאיטא מזופתים חוקימנא דדרך בה אלמא כל שדרך בה אע"פ שאינה מזופת צריכה גנוב וכי תימא ולמה צריכה גנוב דהא גת דבר שאין מכניסו לקיום הוא וכדתניא בברייתא ומודה רבי בקנקנים של עו"ג שהן אסורין ומה הפרש בין זה לזה זה מכניסו לקיום וזה אין מכניסו לקיום וכיון שהגת דבר שאין מכניסו לקיום הוא ליסגי ליה בהדחה בעלמא וכדאמרינן בפ' אין מעמידין גבי הצבי שחימי ופתוחתא דבי מכסי דכיון דאין מכניסו לקיום משהכה במים ומותרין ותניא ומי לקמן דברים שנשתמש בהן ע"י לוגן כגון כוסות ולוחיות מדיחן. כבר כתבתי תירוץ קושיא זו בפ' אין מעמידין שהגת שזפתה כיון שמהרין בה היין קלת למתק בו את הזפת וכן הגת שדרך בה כיון שנשתמשו בה יין בשפע ולא נשתמשו בה זמן מרובה אינו ככלי שמכניסו לקיום לגמרי להצריכו הכשר גדול דהיינו עדרי ולא כשאין מכניסו לגמרי להתירו בהכשר כל דהו דהיינו הדחה אלא ביטני הוא בין דבר שמכניסו לקיום ובין דבר שאין מכניסו לקיום לפיכך נתנו עליו הכשר ביטני דהיינו גיגוב אבל כל הכלים שאינם של חרס שאין מכניסן לקיום כלל בהדחה בעלמא סגי להו וזה שלא כדעת הראב"ד ז"ל שהצריך גנוב בכוסות של עץ. ולאמרינן בטל חרס אע"פ שקלף את הזפת ה"ז אסורה כלומר שלא מכניסו לקיום לגמרי ומ"מ אינו מכשר לקיום ואין מכניסו דהיינו גת וכדכתיבנא לאילו היה מכניסו לקיום לגמרי ומ"מ אינו מכשר לקיום אלא שמכניסו ע"י ישראל של חרס לפי שכיון שהחרס בולע ביותר החמירו עליו במכניסו לקיום ואין מכניסו דהיינו גת וכדכתיבנא לאילו היה מכניסו לקיום לגמרי ומ"מ אינו מכשר לקיום אלא שמכניסו ע"י ישראל של חרס צריכה הכשר גדול דהיינו עדרי כי תני ברייתא פלוגתא דרבי ורבנן בגת ומתן ומסכך דאילו אמרינן דאפילו אחלת תשמישו ביותר צריך עדרי לדברי חכמים י"ל לרבנן הכי נמי אלא לאמושינן כמה דהתירא דרבי נקט הכי דאפי' בשתחלת תשמישו ביל עו"ג סגי בגנוב ואין כן דעת הראב"ד ז"ל שהוא כתב דהא דמצריכין עדרי לגת של חרס דוקא בשתחלת תשמישו ביאיסור אבל אחלת תשמישו בהיתר בגנוב סגי ליה עכ"ל הר"ן ז"ל: **יב הלוקח כלי תשמיש** וכו' ביד שם פי"ז סי' ג' ל' ז'. וטור י"ד סי' קכ"ח: **את שדרכו להטביל** כלי הראוי בטבילה ליהר ואינו צריך יתרון הכשר אחר כגון כלי שתשמישו ע"י לוגן יטבול אותו ואז לא צריך ומאי יטבול [ידיה וכו' לבון הר"ן]. וגמ' הא שכולן צריכין טבילה אחר הדחה מו אחר הגעלה מו אחר לבון וכוסות ולוחות וקיתומות הטבות צריכין הדחה בשפשוף יפה בתחלה ואח"כ מטבילין אבל החדשים אינם צריכין רק טבילה כך נראה מפירוש הר"ן

בעזר האל הגדול הגבור והנורא. אשר הכל לכבודו ברא. בעה"י שובן ערבות. זוכר ברית אבות. נתחיל מסכת אבות:

מסכת אבות

פרק א בתב הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לפרק זרעים וכאשר נבלה נתגלה מה שהיה צריך אליו הסופר התחיל באבות ועשה זה לשני ענינים האחד כדי להודיע שהחכמה והקבלה אמת ונכונה וקבלום עם מעם ולפיכך ראוי לנבר החכם מהם ולהוסיפו במעלה נכבדת בסבל שהגיעה הסורה אליו שהוא בדורו כמו אלו בדורם וכן אמרו אם באתו לחקור אחר ב"ד של ר"ע וכו' ואמרו שמעון בדורו כשמואל בדורו וכענין זה יש מוסר גדול לבני אדם שלא יאמרו מדוע נקבל מספר פלוני או תקנת דיין פלוני ואין הדבר כן שהמספר אינו לפלוני הסופר אלא לנקב"ה שלוה אותנו בו כמו שנאמר כי המשפט לאלהי הוא אבל הכל מוסכם אחד וקבלוהו אים מפי אים על דורות ההולכים. והענין השני שהוא רולה לזכור במסכתא זו מוסר כל חכם מן החכמים עליהם השלום לדי שלמוד מהם המדות המובות ואין אדם צריך לזה הדבר

ז"ל דלכל המברכים ז"ל מתניתין לא אייתי כלל בדיני טבילה ואפילו מלות עד שלא הטביל דקתני בגמרא כתב בסוף פירקין בשם אחרים בשם מפרשים שגם שם רולה לומר שלא הדיח ע"ש: **את שדרכו להגעיל** יגעיל בחתחין שמכניסן לתוך יורה מלאה מים רותחין והשיא יורה גדולה שיהא לה שבה של בלק לו אזלתו סביבות פיה כדי שתקבל מים הרבה ויעברו הרותחין על שפתה ובהכי מתבטלא היורה נופה דבבולעו כך פולטו מה בולעו בגיטוטות שיתנו רתיחות האיסור שם ולא הוכנסה לתוך יורה אחרת בשעת בליעת האיסור כך בשעת פליטת האיסור ע"י מיטות ומיהו נדפסא בעיקר משום דאי לאו הכי דילמא לא כוה מסקא מיטות על הספה בהאי זימנא אבל איסור בתבשל בה פעמים הרבה ואם לא העלה מיטות כל שבה העלה פעם אחת. ובטור א"ח סימן תנ"ב. וגמרא אמרינן תנא אף הנעלים והמלובנים צריכין שבילה במ' שאם אחר הנעלה או אחר ליבון מה"מ אמר רבא דכתיב כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש ובהר והאי ובהר קרא יתירא הוא שהוסיף לך הכתוב שהרה אחרת דהיינו טבילה. תני בר קפרא מתוך שנאמר במי נדה שומע אני שצריך הזאה שלשי ובשיני ה"ל אף הוצק א"כ מה ת"ל במי נדה מים שנדה טובלת בהן הוי אומר מ' סאה ואינטריך למיכתב ובהר ואינטריך למיכתב במי נדה דאי כתב ובהר ה"א ובהר כל דהוא כתב רחמנא במי נדה ואי כתב רחמנא במי נדה ה"א הרבה שמם כנדה כתב רחמנא ובהר לאתר אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אפילו כלים חדשים במשמע דהא ישנים ולבנן בחדשים דמו זאפ"ה בעו טבילה מתקון לה רב ששת אי הכי אפילו זוזא דברבלא דהיינו זוג מספרים שנוחים בהן בגדי אמר הילל ונזרת הכתוב היא ולא משום פלוש לאיסור דהא חדשים דלא בלעו מידו מלרכת להו טבילה אמר ליה כלי סעודה אמורים בפרשה הכתוב כל דבר אשר יבא באש ואין דרך להשתמש ע"י האור אלא כלים של גרבי סעודה ובהנהו כתיב ובהר דבעי טבילה אבל זוזא דברבלא לא. ודוקא כלי מתכות אמורין בפרשה הכתיב אך את הזהב. וכן נמי כלי זכוכית הוא ל וכי נשתנרו יש לשם תקנה ככלי מתכות דמו: **השפוד והאסכלה מלבנן באור** גנמ' רמי ליה רב עמרם לרב ששת הכא תנן מלבנן באור והתם גבי קדשים שפי"ל דמסכת זבחים תנן השפוד והאסכלה מגעילן בחמין א"ל עמרם ברי מה ענין קדשים אצל גיעולי עו"ג גבי קדשים כי בלע אלי שפוד התירא בלע הלכך שני ליה בהגעלה ואע"ג דבעידלא דקא פליג איסור מותר קא פליג מיהו ליתיה לאיסורא בעינים שבהוך דופני הכלי הוא בלוע ומעולם לא הוכר איסורו אבל הכא איסורא דהוה נשון בלע ואיכא בגמ' תו שמיי אחריני ע"ש: **והסכין שפה והיא טהורה** תוס' פ"ק דחולין דף ח'. וכתב הר"ן ז"ל ודעת רש"י ז"ל דלהתירא לחתוך בה לוגן הוא ששיעו שפה והיא מהורה ומוסיף עלה בברייתא בגמרא ומועלה עשרה פעמים בקרקע קשה אע"פ ששפה צריך למעלה ומאי דשייר במתניתין מסרש בברייתא בגמרא אבל להכשירה לחתוך בה רותחת צריכה הגעלה או ליבון ואין פירוש זה מתחור שאיסור שנה התגא מקלת הכשרו של סכין ושייר מקצתו מאי שייר בקצת כלים בהאי שייר ועוד דשמי' דעובדא דשבור מלבא המוזכר בגמרא לא משמע הכי אלא שזכירו בו שיפה כלל אלא נעילה לפיכך פירשו בשיפה ונעילה שני הכשרין הן לחתוך בה לוגן וכל חד מינייהו שני ותנא דמתניתין תנא שיפה ובברייתא אמרו שאם אינו שפה מועלה ובין לפירוש רש"י ז"ל בין לפירוש זה יש לדקדק מה ראה תנא דמתניתין שנשנה בשפוד והאסכלה הכשרו לרותחת ובסכין הכשרו לוגן וי"ל שהכשרו של רותחת לא היה צריך לשנותו בשפוד ואסגלה כו' [עיין בתו"ש ד"ה שפה] ואחרים אומרים דשיפה דמתניתין במקום הכשר גדול עומדת ואפילו לחתוך בו רותחת וגמרא מפרשינן הכשרו לחתוך בו לוגן דהיינו נעילה וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפי"ז מהמ"א ויש לפירוש זה הוכחה בירושלמי עיין שם גם בשבלי הלקט סימן נ"ח כתוב שכאן פירש רש"י ז"ל שפה לעשה בתבן של לפתים לימא בלעז ומועלה בקרקע אע"פ ששפה ויש אומרי שפה משפשה בלשון שאינו חלק ומעביר שמנוניתה ואיכל בה לוגן אבל דבר רותח אסור לחתוך בה עד שיגעילנה ברותחין וכלי ראשון ואינו נראה לי מה שפירש המורה ז"ל שפשה המורה אינו מוכיח כן דתנן הבשוד והאסכלה מלבנן באור והסכין שפה והיא שהוא משמע בכמו שהגעלה והלבון משהרין את הכלים כך שיפה משהרת הסכין אפילו לאכול בו רותחת וגם מה שפירש ומועלה אחר שפשה אינו נראה לי דהא מעשה דשבור מלבא דאייתי ראיה מינה אין שם לא נעילה ולא שיפה עד כאן: **סליק פרקא. וסליקא לה מסכת עבודה זרה.**

מסכת אבות

כמו הדיינים שעמד המלך כשלא יהיו בעלי מוסר אין הסיוג לבל ההמון אלא לבעלי בלבד אבל הסופר כשלא יהיה בעל מוסר ולגוע ויזיק עצמו ויזיק לבני אדם לפיכך היה תחלת דבריו במסכת אבות מוסר הדיינים כמו שאמר הוו מתונים בדין ולריך שיוסר הסופר בכל הענינים שם במסכת אבות כגון שיהיה בדין שהוא ענין נסתר כמו שאמרו עליהם השלום דין מרומה ואין לנו להתדיק הדין כמו כן כשידע כשאין בו דבר נסתר אזה נקרא עניי הדין ויש לו להשתדל בחקירת הדברים ולהזהר בשעת החקירה שלא יגמדו הדברים מדבריו מה ביסיעם על עניינה ואין לו לגמד שעשה לבעל הריב וזה נקרא עורמי הדיינים ואל יחלל נפשו בחברת עמי הארץ שמא יהיה לבוז ואל יתעלם מבני אדם עד שלא יוכלו לראותו בכל עת עד ביעסרכו אליו שמא יאבד האיבון ואל יבקש מנוחה ותענוגים פן יאבד

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org